

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia, ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia, aravarajoituslakia, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia, kansanterveyslakia, erikoissairaanhoidolakia, lapsilisälakia sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön kolmansien maiden kansalaisille maassa oleskelua ja työskentelyä varten myönnettävää lupaa sekä siihen liittyvää työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua suhteessa jäsenvaltion omiin kansalaisiin koskeva direktiivi. Direktiivi ei vaikuta lupaharkinnan sisältöön.

Ehdotetuilla laeilla lisättäisiin lainsäädäntöön direktiivin edellyttämät sekä direktiivin tarkoitusta muutoin edistävät säännökset.

Ulkomaalaislakia yksinkertaistettaisiin ja selvennettäisiin lisäämällä määritelmät erilaisista työnteon perusteella myönnettävistä oleskeluluvista sekä työnteko-oikeudesta. Lakiin lisättäisiin säännös neljän kuukauden

enimmäiskäsittelyajasta työntekoperusteista oleskelulupaa koskeville hakemuksille. Ulkomaalaisrekisteristä annettuun lakiin tehtäisiin tekninen muutos pykäläviittaukseen.

Direktiivin mukaan yhdistelmäluvan haltijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa tietyillä sosiaaliturvan aloilla. Tähän liittyen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansanterveyslakia, erikoissairaanhoidolakia, lapsilisälakia sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia.

Asuntojen saantia koskevaan yhdenvertaiseen kohteluun liittyen ehdotetaan muutettavaksi aravarajoituslakia sekä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
1.1 Yleistä.....	4
1.2 Yhdistelmä lupadirektiivi.....	4
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Oleskeluluvan hakeminen ja myöntäminen.....	4
Työnteon perusteella myönnettävät oleskeluluvat.....	6
Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla tai ilman oleskelulupaa.....	6
Oleskeluluvan peruuttaminen.....	7
Ulkomaisten työntekijän oikeusasema ja yhdenvertainen kohtelu.....	8
Yhdenvertaisen kohtelun perusteet Euroopan unionissa.....	8
2.2 Yhdistelmä lupadirektiivin täytäntöönpano muissa unionin jäsenvaltioissa.....	9
2.3 Direktiivin ja nykytilan arviointi.....	9
Yleistä.....	9
Direktiivin mukaisen yhdenvertaisen kohtelun piiriin kuuluvat henkilöt.....	9
Direktiivin artiklat, jotka aiheuttavat muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön.....	11
Direktiivin artiklat, jotka eivät aiheuta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön.....	22
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	25
3.1 Tavoitteet.....	25
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	25
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	26
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	26
4.2 Vaikutukset yksilöiden oikeusasemaan.....	28
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	28
4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	28
5 ASIAN VALMISTELU.....	29
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	30
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	31
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	31
1.1 Ulkomaalaislaki.....	31
1.2 Ulkomaalaisrekisteristä annettu laki.....	37
1.3 Aravarajoituslaki.....	37
1.4 Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta.....	37
1.5 Kansanterveyslaki.....	38
1.6 Erikoissairaanhoidonlaki.....	38
1.7 Lapsilisälaki.....	38
1.8 Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta.....	38
2 VOIMAANTULO.....	39
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	39
LAKIEHDOTUKSET.....	41
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta.....	41
Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....	49
Laki aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta.....	50

Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	51
Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta.....	52
Laki erikoissairaanhoidolain 3 §:n muuttamisesta	53
Laki lapsilisälain muuttamisesta.....	54
Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta	55
LIITE	57
RINNAKKAISTEKSTIT	57
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	57
Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 7 §:n muuttamisesta	73
Laki aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta	74
Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	75
Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta	76
Laki erikoissairaanhoidolain 3 §:n muuttamisesta	77
Laki lapsilisälain muuttamisesta.....	78
Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta	79

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto**1.1 Yleistä**

Esityksen tarkoituksena on panna kansallisesti täytäntöön kolmansien maiden kansalaisille jäsenvaltion alueella oleskelua ja työs-kentelyä varten myönnettävää yhdistelmä-lupaa koskevasta yhden hakemuksen menette-lystä sekä jäsenvaltiossa laillisesti oleske-levien kolmansista maista tulleiden työnteki-jöiden yhtäläisistä oikeuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/98/EU, jäljempänä *yhdistelmä-lupadirektiivi*.

Direktiivi on pantava kansallisesti täytän-töön viimeistään 25 päivänä joulukuuta 2013.

1.2 Yhdistelmä-lupadirektiivi

Yhdistelmä-lupadirektiivin tarkoituksena on yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa kolman-sista maista tulevien työntekijöiden maahan-pääsyä koskevia menettelyjä. Direktiivillä ei kuitenkaan muuteta lupaharkinnan sisältöä tai puututa jäsenvaltioiden toimivaltaan päät-tää ulkomaisen työvoiman tulosta työmark-kinoilleen. Toiseksi direktiivi turvaa kolman-sista maista tuleville työntekijöille jäsenval-tion kansalaisten kanssa yhdenvertaisen koh-telun direktiivissä määritellyillä, esimerkiksi työelämän, koulutuksen ja sosiaaliturvan alu-eilla.

Yhdistelmä-lupa on direktiivissä määritelty jäsenvaltion viranomaisen myöntämäksi oleskeluluvaksi, joka oikeuttaa kolmansien maiden kansalaiset oleskeluun jäsenvaltion alueella työntekoa varten. Yhdistelmä-luvan ydinajatus ilmenee selkeimmin direktiivin 4 artiklassa, jossa todetaan, että kysymyksessä on yhden hakemuksen menettelyssä myön-nettävä yksi hallinnollinen asiakirja, joka si-sältää sekä oleskelu- että työluvan.

Yhdistelmä-lupa sisältää kansallisen oikeu-den asettamien rajoitusten ja edellytysten mukaisen oikeuden saapua luvan myöntäneeseen maahan, liikkua ja oleskella siellä, tehdä luvan nojalla työtä sekä saada tiedot lupaan liittyvistä oikeuksista. Lisäksi lupa oikeuttaa maan omien kansalaisten kanssa yhdenver-taisen kohtelun niillä aloilla ja siinä laajuu-

dessa, jotka määritellään direktiivin 12 artik-lassa.

Direktiivi on jaettu neljään lukuun: I Ylei-set säännökset, II Yhden hakemuksen menet-ely ja yhdistelmä-lupa, III Oikeus yhdenver-taiseen kohteluun ja IV Loppusäännökset.

Direktiivin *I luvussa* todetaan, ettei säädös vaikuta jäsenvaltioiden toimivaltaan päättää kolmansista maista tulevien työntekijöiden pääsystä maan työmarkkinoille. Työntekijän lupamenettelyyn liittyvä osapäättösharkinta voidaan siis säilyttää ennallaan. Luvussa myös määritellään keskeiset käsitteet ja so-veltamisala.

Direktiivin *II luku* koskee menettelyä myönnettäessä oleskelulupa työnteon perus-teella. Lupa on myönnettävä yhden hake-muksen menettelyssä ja oleskelu- ja työnte-ko-oikeus on merkittävä samaan asiakirjaan. Päätös hakemukseen on tehtävä neljän kuu-kauden määräajassa. Luvussa säädetään myös yhdistelmä-luvan mukanaan tuomista maahantuloon ja maassa oleskeluun liittyvis-tä, esimerkiksi liikkumisoikeutta, työntekoa ja tiedonsaantia koskevista oikeuksista.

Direktiivin *III luvussa* säädetään kolman-sista maista tulevien työntekijöiden oikeudes-ta jäsenvaltion kansalaisten kanssa yhdenver-taiseen kohteluun. Oikeus ulottuu esimerkik-si sellaisiin osa-alueisiin kuin työolot ja -ehdot, koulutus, ammattipätevyyden tunnus-taminen sekä tietyt sosiaaliturvan alat. Lu-vussa säädetään myös mahdollisuudesta poi-keta yhdenvertaisesta kohtelusta tietyissä ti-lanteissa.

Direktiivin *IV luku* sisältää tavanomaiset loppusäännökset.

2 Nykytila**2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö**

Oleskeluluvan hakeminen ja myöntäminen

Maahantulon yleisistä edellytyksistä sääde-tään ulkomaalaislain (301/2004) 2 luvussa. Lain oleskelua, liikkumista ja kauttakulkua koskeva 4 luku sisältää yleissäännöksiä oles-ke-luluvan lajeista ja kestosta, luvan hakemi-sesta, lupaperusteista, toimivaltaisista viran-omaisista ja oleskelulupakortista sekä lailli-

sen oleskelun määritelmän. Työnteon perusteella myönnettävistä oleskeluluvista säädetään lain 5 luvussa.

Ulkomaalaislain 60 §:n 1 momentin mukaan oleskelulupaa on haettava etukäteen ulkomailla siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Laissa mainituissa poikkeustilanteissa lupaa voidaan hakea myös Suomesta käsin. Hakemus jätetään ulkomailla Suomen edustustoon ja Suomessa paikallispoliisille. Vireillepano-oikeus on vain hakijalla itsellään, ei työnantajalla tai Suomessa asuvalla perheenjäsenellä. Ulkomaalaislain 60 d §:n 1 momentin mukaisesti hakijalta otetaan vireillepanon yhteydessä sormenjäljet oleskelulupakorttia varten ja lisäksi hänen on liitettävä hakemukseen kasvokuvansa.

Ulkomaalaislain 36 §:ssä säädetään oleskeluluvan yleisistä edellytyksistä, jotka hakijan on täytettävä hakuperusteesta riippumatta. Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta, kansanterveyttä taikka Suomen kansainvälisiä suhteita. Lupa voidaan jättää myöntämättä myös, jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen tarkoituksena olevan maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen. Oleskelulupa voidaan 36 §:n nojalla evätä silloinkin, kun hakuperusteen mukaiset erityiset edellytykset täyttyvät.

Ulkomaalaislain 39 §:n mukaan oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu, jollei laissa toisin säädetä. Toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäistapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii. Ulkomaalaisen toimeentulon katsotaan olevan turvattu, jos hänen maassa oleskelunsa kustannetaan tavanomaisesti katsottavilla esimerkiksi ansiotyöstä saatavilla tuloilla siten, että hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tai vastaavan etuuden tarpeeseen. Maahanmuuttoviraston ohjeella on määritelty suuntaa-antavat tulorajat, joiden avulla toimeentuloedellytyksen täyttymistä yksittäistapauksissa arvioidaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut asiantuntija-apua tulorajojen määrittämisessä.

Työntekijän toimeentuloedellytyksestä on säädetty erikseen ulkomaalaislain 72 §:ssä.

Harkittaessa työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämistä on varmistuttava, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu ansiotyöllä, elinkeinotoiminnalla tai muulla tavalla. Säännöksen perustelujen mukaan riittävän toimeentulon alarajana esimerkiksi osa-aikaisen työn osalta voitaisiin pitää sitä, että työ oleskeluluvan voimassaoloaikana kerryttäisi työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua työssäoloahtoa.

Jos työntekijälle on myönnetty oleskelulupa, myös hänen perheenjäsenillään on mahdollisuus oleskelulupa; tällöin työntekijällä on hakemusmenettelyssä perheenkokoajan asema. Myös perhesideperusteisen oleskeluluvan edellytyksenä on, että edellä kuvatun luvan yleiset edellytykset täyttyvät. Ulkomaalaislain 37 §:n 1 momentin mukaan perheenjäseneksi katsotaan ulkomaalaislakia sovellettaessa puoliso ja perheenkokoajan tai puolison huollettavina olevat alle 18-vuotiaat naimattomat lapset. Puolison määritelmä kattaa aviopuolisot ja rekisteröidyt parisuhdekumppanit sekä avopuolisot tietyin edellytyksin. Perheenjäsenen oleskeluluvan luonne ja kesto riippuvat oleskeluluvan saaneen perheenkokoajan oleskeluluvasta. Jos perheenkokoajalle on esimerkiksi myönnetty jatkuva oleskelulupa vuodeksi, myös perheenjäsenelle myönnetään jatkuva oleskelulupa samaksi ajanjaksoksi. Perhesiteen perusteella myönnetty oleskelulupa sisältää aina rajoittamattoman työnteko-oikeuden ulkomaalaislain 79 §:n 2 momentin nojalla.

Ulkomaalaislain 33 §:n perusteella määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää oleskelun luonteesta riippuen joko jatkuvana (A) tai tilapäisenä (B). Lain 54 § sisältää säännökset siitä, milloin tilapäisen oleskelun on katsottava muuttuvan jatkuvaksi. Esimerkiksi ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa työntekoa tai elinkeinon harjoittamista varten, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Ulkomaalaislain 56 §:n perusteella pysyvä (P) oleskelulupa myönnetään tietyin edellytyksin ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan.

Työnteon perusteella myönnettävät oleskeluluvat

Työntekijän oleskelulupa on työnteon perusteella myönnettävä oleskelulupa, joka oikeuttaa työntekoon luvassa mainitulla ammattialalla tai vaihtoehtoisesti tietyn työnantajan palveluksessa. Kysymyksessä on työntekoa varten myönnettävä lupa, jota on haettava silloin, kun työnteko ei ole mahdollista muiden lainkohtien nojalla. Työntekijän oleskeluluvan erottaa muista työnteon perusteella myönnettävistä luvista menettelyn kaksivaiheisuus, vaikka hakijan kannalta kysymys onkin yhdestä hakemuksesta.

Ulkomaalaislain 72 §:n mukaisesti työ- ja elinkeinotoimisto (*TE-toimisto*) arvioi ensin osapäätöksessään työntekijän oleskeluluvan työvoimapolitiittiset edellytykset eli työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuuden kohtuullisessa ajassa varmistuen, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan henkilön työllistymistä. Harkitessaan työntekijän oleskeluluvan myöntämistä, TE-toimisto ottaa huomioon ulkomaisen työvoiman käytön yleisiä edellytyksiä koskevat valtioneuvoston päätöksellä annetut valtakunnalliset linjaukset sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (*ELY-keskus*) alueelliset linjaukset, joiden laadintaan myös työmarkkinaosapuolet ulkomaalaislain 71 §:n nojalla osallistuvat. TE-toimisto arvioi tämän jälkeen ulkomaalaislain 73 §:n mukaisesti työnteon keskeiset ehdot, työnantajan edellytykset toimia työnantajana, ulkomaalaisen toimeentulon riittävyys sekä varmistaa 72 §:n mukaisesti, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksytyä terveydentilaa. Ulkomaalaislain 83 §:n mukaan TE-toimiston tekemän myönteisen osapäätöksen jälkeen Maahanmuuttovirasto myöntää ensimmäisen oleskeluluvan ja poliisilaitos jatkoluvan, jos 36 §:n mukaiset luvan myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät.

Työnantajan velvollisuuksiin kuuluu ulkomaalaislain 73 §:n 1 momentin mukaan liittää työntekijän oleskelulupahakemukseen työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä eh-

doista ja vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset. Jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, työnantajan on vakuutettava, että työnteon keskeiset ehdot vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä. TE-toimisto voi myös vaatia työnantajalta selvityksen siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

Vuonna 2012 TE-toimistot tekivät yhteensä 3 827 ensimmäisen työntekijän oleskeluluvan osaratkaisua; eniten lupia haettiin puutarha- ja maataloustyöhön, hitsaajaksi ja keittiöhenkilökunnaksi. Jatkoluparatkaisuja tehtiin puolestaan 4 851 kappaletta. Tärkeimmät ammattialat olivat kuljetus ja siivous.

Työntekijän oleskeluluvan lisäksi ulkomaalaislaissa säädetään myös muista työnteon perusteella myönnettävistä oleskeluluvista. Lain 79 §:n 6 momentin mukaan rajoittamaton työnteko-oikeus on henkilöllä, joka on määräaikaisen oleskeluluvan haltija ja toimii esimerkiksi asiantuntijatehtävissä, urheilijana, aatteellisen yhteisön palveluksessa tai kansainvälisessä järjestössä. Lain 80 §:n 1 momentin 2—5 kohdan mukainen rajoitettu työnteko-oikeus on esimerkiksi alle vuoden työskentelevillä vierailevilla opettajilla, työharjoittelun tekijöillä tietyin rajoituksin ja toimitussopimukseen sisältyvän enintään kuuden kuukauden kestoisen työn suorittajilla.

Jos oleskelulupa myönnetään ulkomaalaislain 79 §:n 6 momentin tai 80 §:n 1 momentin 2—5 kohdan nojalla ja maassa oleskelun pääasiallisena tarkoituksena on työnteko, kyseessä on katsottava olevan työntekoa varten myönnettävä lupa, vaikka sitä ei myönnetä samassa menettelyssä kuin varsinainen työntekijän oleskelulupa.

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla tai ilman oleskelulupaa

Ulkomaalaislain 79 §:n mukaan rajoittamaton työnteko-oikeus on kaikilla pysyvän oleskeluluvan tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan haltijoilla sekä niillä jatkuvan oleskeluluvan haltijoilla, joiden lupaa ei ole myönnetty työnteon tai ammatinharjoittamisen perus-

teella. Perhesideperusteinen oleskelulupa oikeuttaa rajoittamattomaan työntekoon luvan tyypistä riippumatta. Lain 80 §:n mukaan opiskelijoilla on rajoitettu työnteko-oikeus. Lisäksi työnteko-oikeus sisältyy esimerkiksi maasta poistamisen estymisen vuoksi myönnettävään tilapäiseen lupaan. Nämä oleskeluluvat eivät kuitenkaan ole työntekoa varten myönnettäviä eli direktiivin mukaisia yhdistelmäluvia.

Suurin osa oleskeluluvista sisältää edellä kuvatusti yleisen työnteko-oikeuden. Työntekijän oleskelulupaan sisältyvää työnteko-oikeutta on rajoitettu ammattiala- tai työnantajakohtaisesti, ja opiskelijan työnteko-oikeus on aikamääräisesti rajoitettu. Sen sijaan esimerkiksi ammatinharjoittajilla sekä henkilöillä, jotka ovat saaneet tilapäisen oleskeluluvan ulkomaalaislain 45 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla muusta erityisestä syystä, ei ole yleistä työnteko-oikeutta. Ulkomaalaislain 79 §:n 6 momentin mukaisissa tilanteissa työnteko-oikeus on kuitenkin kaikilla määräaikaisen oleskeluluvan haltijoilla. Näin ollen oleskeluluvan haltijoissa ei lain mukaan ole sellaista ryhmää, jolla ei missään olosuhteissa olisi työnteko-oikeutta.

Ulkomaalaislain 81 §:ssä säädetään tilanteista, joissa ulkomaalainen saa tehdä työtä Suomessa ilman oleskelulupaa. Käytännössä kyseiset henkilöt ovat viisumin nojalla tai viisumivapaasti maahan tulleita. Lainkohdassa luetellaan enintään kolme kuukautta kestäviä työsuhteita tietyillä aloilla, jotka kuuluvat oikeuden piiriin. Tällaisia ovat esimerkiksi tulkit, opettajat, urheilijat, taiteilijat, marjanpoimijat ja tieteelliset tutkijat. Lisäksi lainkohdassa tarkoitetaan esimerkiksi kauppa-alusluettelon merkittyjen alusten merimiehiä sekä palveluiden tarjoamiseen liittyvää tilapäistä hankinta- tai alihankintatyötä.

Oleskeluluvan peruuttaminen

Oleskelulupa voidaan ulkomaalaislain 58 §:n 1 momentin nojalla peruuttaa, jos ulkomaalainen muuttaa pysyvästi pois Suomesta tai oleskelee pysyvässä tarkoituksessa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa peruutetaan 58 §:n 2 momentin nojalla, kun ulkomaalainen on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta EU-

alueen ulkopuolella tai hän on oleskellut yhtäjaksoisesti kuusi vuotta Suomen ulkopuolella.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa voidaan 58 §:n 4 momentin nojalla peruuttaa myös, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa voidaan 58 §:n 6 momentin perusteella peruuttaa, jos Schengen-valtio pyytää Suomea peruuttamaan ulkomaalaiselle Suomen myöntämän oleskeluluvan sillä perusteella, että ulkomaalainen on määrätty maahantulokieltoon toisessa Schengen-valtiossa, ja hänet on määrätty poistettavaksi Schengen-alueelta sellaisilla perusteilla kuin 149 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa mainitaan.

Määräaikainen oleskelulupa voidaan ulkomaalaislain 58 §:n 5 momentin perusteella peruuttaa, jos edellytyksiä, joiden perusteella oleskelulupa myönnettiin, ei ole enää olemassa. Esimerkiksi työntekijän tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos työntekijällä ei ole enää riittävää toimeentuloa tai hän jää työttömäksi. Kukin yksittäistapaus harkitaan aina kokonaisvaltaisesti. Käytännössä esimerkiksi toimeentulotukeen turvautumisessa otetaan huomioon, onko varattomuus johtunut kokonaan tai osittain itse aiheutetusta tai tahallisesta syystä. Oleskeluluvan peruuttaminen tai jatkoluvan epäminen voidaan katsoa kohtuuttomaksi esimerkiksi silloin, jos ansioiden väheneminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai äitiydestä, tai jos oleskeluluvan haltija on joutunut tilapäisesti työttömäksi itsestään riippumattomasta syystä. Lieventävillä seikoilla on merkitystä erityisesti silloin, kun ulkomaalainen on oleskellut maassa pitkään. Tällöin ulkomaalaisen oleskelulupaa ei välttämättä peruita tai jatkolupaa evätä, vaikka hän turvautuisikin tilapäisesti toimeentulotukeen. Myös henkilön siteet Suomeen otetaan kokonaisharkinnassa huomioon. Ulkomaalaisen maassa oleskelulle voi myös löytyä uusi peruste,

joka mahdollistaa oleskeluluvan myöntämisen.

Ulkomaisen työntekijän oikeusasema ja yhdenvertainen kohtelu

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan kehtää ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkupeuran, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) kieltää yleislakina syrjinnän esimerkiksi työhönottoperusteissa, työehdoissa ja koulutuksessa. Toisaalta lain 3 §:ssä mainitaan, ettei lakia sovelleta ulkomaalaisten asettamiseen erilaiseen asemaan heidän lakiin perustuvasta oikeusasemastaan aiheutuvasta syystä. Lisäksi lain soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu tilanteet, joissa sovelletaan ulkomaalaisten maahantuloa ja maassa oleskelua koskevia säännöksiä.

Monet työntekijän asemaan liittyvät tekijät ovat riippumattomia henkilön kansalaisuudesta. Tällaisia ovat esimerkiksi oikeus TE-toimistojen neuvontapalveluihin sekä työturvallisuus- ja työsopimuslakien soveltaminen. Myös verotukseen liittyvät säännökset soveltuvat pääsääntöisesti kansalaisuudesta riippumatta. Sen sijaan esimerkiksi sosiaaliturvan eri alojen piiriin pääsemiseksi on asetettu asumiseen liittyviä edellytyksiä, joiden täyttäminen on tyypillisesti vaikeampaa ulkomaan kansalaisille. Toisaalta rahoitusperustan turvaamiseksi on perusteltua edellyttää jonkinlaista yhteyttä sosiaaliturvan piiriin kuuluvan henkilön ja sitä ylläpitävän yhteiskunnan välille.

EU:n sektorikohtainen lainsäädäntö on edellyttänyt yhdenvertaisen kohtelun turvaamista tiettyjen työntekijäryhmien osalta. Kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkea pätevyyttä vaativaa työtä varten annettu neuvoston direktiivi 2009/50/EY (jäljempänä *erityisosaajadirektiivi*) on jo pantu täytäntöön ja neuvotteluvaiheessa ovat direktiivit kausityöntekijöistä ja yritysten sisällä siirtävistä henkilöistä sekä uusimpana tutkijoita, opiskelijoita ja eräitä muita ryhmiä koskeva direktiivi. Yhdistelmäluopadirektiivi laajentaa yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen tiettyin poikkeuksin kaikkiin työntekijöihin oikeutettui-

hin kolmansien maiden kansalaisiin, joskin se mahdollistaa merkittäviä rajoituksia esimerkiksi sen perusteella, onko henkilö työssuhteessa. Direktiivin 12 artiklan arvioinnin yhteydessä eritellään eri hallinnonalojen näkökulmasta sitä, millainen työntekijän oikeusasema tällä hetkellä on ja miten se suhteutuu direktiivin vaatimuksiin.

Yhdenvertaisen kohtelun perusteet Euroopan unionissa

EU:ssa ei ole yhtä yhtenäistä lähestymistapaa yhdenvertaiseen kohteluun, vaan eri sektoreilla määrittelyt ovat osittain erilaisia. Syrjinnän kiellon perusteet löytyvät kuitenkin perussopimuksista. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 18 artiklassa todetaan yleinen kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltö: kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä perussopimusten soveltamisalalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta perussopimusten erityismääräysten soveltamista. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 6 artiklan mukaan unioni tunnustaa oikeudet, vapaudet ja periaatteet, jotka esitetään unionin perusoikeuskirjassa, jolla on sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla. Lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatut ja jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuvat perusoikeudet ovat yleisinä periaatteina osa unionin oikeutta.

Perusoikeuskirjan 21 artikla kieltää syrjinnän, joka perustuu sukupuoleen, rotuun, ihonväriin tai etniseen taikka yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen tai muuhun sellaiseen seikkaan. Lisäksi kielletään kaikenlainen kansalaisuuteen perustuva syrjintä SEUT 18 artiklaa vastaavin sanamuodoin. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artikla sisältää perusoikeuskirjan 21 artiklaa vastaavan syrjintäkiellon.

Unionissa on sekundaarilainsäädännöllä konkretisoitu yhdenvertaista kohtelua eri osaluilla. Tällaisia ovat esimerkiksi rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöön-

panosta annettu neuvoston direktiivi 2000/43/EY, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY sekä miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla annettu neuvoston direktiivi 2004/113/EY.

Komissio antoi vuonna 2008 ehdotuksen uudeksi yhdenvertaista kohtelua koskeväksi direktiiviksi [KOM(2008) 426 lopullinen]. Ehdotuksen tavoitteena on parantaa oikeus-suojaa sosiaaliturvan, terveydenhuollon, koulutuksen sekä tavaroiden ja palveluiden saatavuuden ja tarjonnan aloilla, kun kyseessä on syrjintä uskonnon tai vakaumuksen, iän, vammaisuuden taikka seksuaalisen suuntautumisen perusteella.

Unionin alueella liikkuvien unionin kansalaisten sosiaaliturva-oikeuksien takaamiseksi keskeistä on henkilöiden yhdenvertainen kohtelu kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien osalta. Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 883/2004 yhdenvertaista kohtelua koskevan säännöksen mukaan asetuksen soveltamisalaa kuuluvilla henkilöillä on samat jäsenvaltion lainsäädännön mukaiset etuudet ja velvollisuudet kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaisilla, jollei asetuksessa toisin säädetä.

2.2 Yhdistelmälapudirektiivin täytäntöönpano muissa unionin jäsenvaltioissa

Direktiivin täytäntöönpanoa on valmisteltu samanaikaisesti eri jäsenvaltioissa, eikä kattavaa ja yksityiskohtaista vertailua eri maiden ratkaisusta ole ollut mahdollista tehdä hallituksen esityksen valmistelun aikana. Laajaa vertailua ei tämän direktiivin kohdalla ole voinut myöskään ennakoida erityisen hyödylliseksi, sillä Suomessa käytyjen keskustelujen painotukset ovat olleet suurelta osin erilaisia kuin muissa jäsenvaltioissa. Useissa maissa yhdistelmäluvun perusajatus samassa menettelyssä myönnettävästä ja samaan asiakirjaan merkittävästä oleskeluluvasta ja työnteke-oikeudesta edellyttää lupa-järjestelmän merkittävää uudistamista. Sen sijaan yhdenvertaisen kohtelun toteuttaminen sosiaaliturvan aloilla ei vakuutusperusteisissa

järjestelmissä, jotka ovat EU:ssa selkeää enemmistö, aiheuta yhtä laajoja muutoksia kuin Suomen edustamissa asumisperusteisissa järjestelmissä.

2.3 Direktiivin ja nykytilan arviointi

Yleistä

Direktiivin mukainen yhden hakemuksen menettely sekä oleskelu- ja työluvan myöntäminen samassa asiakirjassa toteutuvat jo nykyisessä ulkomaalaislaissa. Ainoastaan neljän kuukauden enimmäiskäsittelyaika edellyttää muutosta ulkomaalaislain menettelysääntöksiin. Direktiivin vaatimus yhdenvertaisesta kohtelusta edellyttää muutoksia erinäisiin asumisperusteista sosiaaliturvaa koskeviin lakeihin. Seuraavassa hahmotetaan ensin yhdenvertaisen kohtelun henkilöllistä soveltamisalaa ja sitten arvioidaan säädös-muutosten tarpeita artiklakohtaisesti.

Direktiivin mukaisen yhdenvertaisen kohtelun piiriin kuuluvat henkilöt

Yhdistelmälapudirektiivin myötä yhdenvertaisen kohtelun piiriin tulee hyvin erilaisissa tilanteissa olevia kolmansien maiden kansalaisia. Tässä yhteydessä ei käsitellä sitä, missä määrin yhdenvertainen kohtelu Suomessa ulottuu jo nykyisin laajemmalle kuin direktiivin edellyttämiin henkilöihin. Tässä ei myöskään systemaattisesti toisteta niitä ryhmiä, jotka ovat kokonaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolella (esimerkiksi kausityöntekijät ja yritysten sisällä siirtyvät). Laisa maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä (1386/2010, *kotoutumislaki*) säädetään maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä edistävästä palveluista ja toimenpiteistä. Lain soveltamisalana ovat kaikki maahanmuuttajat, erityisesti koskien lain velvoitteita maahanmuuttajille suunnatusta tiedon jakamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Direktiivin tarkoittaman yhdenvertaisen kohtelun piiriin pääsemiseksi olennaista on ensinnäkin se, onko ulkomaalaiselle myönnetty oleskelulupa. Jos lupa on myönnetty muuta tarkoitusta kuin työntekeä varten, edellytetään erikseen, että ulkomaalaisella on oltava oikeus tehdä Suomessa ansiotyötä. Kuten osiossa 2.1 on todettu, ulkomaalaislain

mukaan kaikkiin oleskelulupiin liittyvä vähintään rajoitettu työnteke-oikeus.

Oleskeluluvan ja työnteke-oikeuden lisäksi olennaista täysimääräisen yhdenvertaisen kohtelun piiriin pääsemiseksi on työsuhteessa olo. Sosiaaliturvan aloja koskien direktiivi (12 artiklan 2 b kohta) antaa mahdollisuuden rajoittaa yhdenvertaista kohtelua muiden kuin sellaisten henkilöiden osalta, jotka ovat työsuhteessa tai jotka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työsuhteen jälkeen rekisteröity työttömiksi työnhakijoiksi. Rajoitusmahdollisuus on käytännössä merkittävä, sillä muilla kuin työnteon perusteella maahan tulleilla henkilöillä ei lähtökohtaisesti ole Suomessa työpaikkaa ainakaan heti oleskelunsa alussa. Näin ollen direktiivi ei edellytä yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvan osalta ennen työlistymistä, ja asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin kuulumiseksi voidaan edellyttää asumisvaatimusten täyttämistä. Viranomaisilastoista ei ole saatavissa tietoa siitä, kuinka suuri osa maassa muulla kuin työnteon perusteella olevista työlistyy. Jos henkilö työlistyy vasta oleskeltuaan maassa pidemmän aikaa, hän kuuluu siihen mennessä todennäköisesti jo nykyisten säännösten perusteella asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin, eli direktiivi ei tuo kyseisen henkilön tilanteeseen muutosta.

Sosiaaliturvan piiriin pääsy edellyttää edellä kuvatusti työsuhteessa oloa tai vähintään kuusi kuukautta kestäneen työsuhteen jälkeen työnhakijaksi rekisteröitymistä. Työsuhde ei pääty esimerkiksi lomauttamiseen, vaikka palkanmaksu keskeytyisikin. Osaan direktiivissä täytäntöön panevista lakiehdotuksista sisältyy työsuhdevaatimuksen lisäksi työnteolle asetettavia vähimmäisedellytyksiä. Kuitenkin myös varsin vähäinen ja lyhytaikainen työskentely voi avata pääsyn sosiaaliturvaan, mikä saattaa pitkällä aikavälillä lisätä sellaisten maahanmuuttajien määrää, joiden tavoitteena on hyötyä Suomen korkeatasoisista sosiaalietuuksista ja -palveluista. Ehdotettujen lakien tultua voimaan tilanteen kehittymistä onkin tärkeää seurata.

Maahanmuuttovirasto on vuosina 2011 ja 2012 myöntänyt muita kuin turvapaikkahakemukseen liittyviä ensimmäisiä oleskelulupia 17 000—18 000 henkilölle vuodessa. Osa näistä henkilöistä poistuu maasta ensimmäisen luvan voimassaolon päättyttyä, mutta osa

jää pysyvämmiin hakeakseen jatko-oleskelulupaa ja aikanaan mahdollisesti pysyvää lupaa ja Suomen kansalaisuutta. Varsinaista seurantajärjestelmää ei ole sen tilastointimiseksi, kuinka pitkäksi ajaksi kolmannen maan kansalaiset keskimäärin jäävät maahan. Poliisi on vuonna 2012 tehnyt yhteensä noin 26 000 jatko-oleskelulupapäätöstä ja noin 9 000 pysyvää oleskelulupaa koskevaa päätöstä. Väestötietojärjestelmän mukaan Suomessa asui vuoden 2012 lopussa vakinaisesti 195 538 ulkomaan kansalaista.

Oleskelulupien voimassaoloajat vaihtelevat maassa oleskelun perusteen mukaisesti. Ensimmäisen luvan enimmäiskesto on yleensä yksi vuosi ja vastaavasti alle kolmen kuukauden oleskelun katsotaan lähtökohtaisesti kuuluvan viisumimenettelyyn piiriin. Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan sen myöntämistä työntekijän oleskeluluvista vuonna 2012 oli jatkuvia 680 kappaletta ja tilapäisiä 2 289 kappaletta. Luvista 622 myönnettiin alle kuudeksi kuukaudeksi ja 2 348 tätä pidemmäksi ajaksi. Muuta työntekeä koskevia lupia myönnettiin jatkuvina 41 ja tilapäisinä 184. Alle kuuden kuukauden lupia oli 57 ja pidempiä 168. Kaikista viraston vuonna 2012 myöntämistä oleskeluluvista 15 prosenttia oli alle kuuden kuukauden mittaisia ja 55 prosenttia tilapäisiä. Vuoden 2011 tilastot ovat hyvin samansuuntaiset.

Tilapäisillä ja lyhytkestoisilla luvilla maassa oleskelevat henkilöt ovat tyypillisimmin sellaisia, joiden pääsy asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin laajenee direktiivin myötä verrattuna nykyiseen sääntelyyn. Direktiivin mukaista yhdenvertaisen kohtelun henkilöpiiriä ei voida rajata sillä perusteella, onko ulkomaalaisella jatkuva vai tilapäinen oleskelulupa. Sen sijaan direktiivi mahdollistaa tiettyjä poissuljentoja luvan perusteen tai keston perusteella. Tärkeimpänä on 12 artiklan 2 b kohdan mukainen jäsenmaan mahdollisuus päättää, ettei yhdenvertaista kohtelua perheetuksien osalta sovelleta opiskelijana maahan tulleisiin tai henkilöihin, joilla on lupa työskennellä maassa enintään kuuden kuukauden ajan.

Opiskelijat ovat luvanhaltijoiden joukossa erityinen ryhmä, sillä heidän lupansa myönnetään aina tilapäisinä ja heiltä vaaditaan luvan edellytyksenä sairausvakuutus. Maahanmuuttovirasto on vuosina 2011—2012

myöntänyt noin 5 500 ensimmäistä opiskelijan oleskelulupaa vuodessa. Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) mukaan henkilön ei katsota muuttavan Suomeen vakinaisesti asumaan, jos hän muuttaa maahan yksinomaan opiskelutarkoituksessa. Tällöin ei ole myöskään oikeutta lapsilisään. Sen sijaan suuri osa opiskelijoista voi saada kotikunnan; edellytyksenä on kotikuntalain mukaan, että opinnot kestävät vähintään kaksi vuotta ja henkilöllä on kokonaisarvion mukaan tarkoitus jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan. Koska opiskelijoillakin on ulkomaalaislain mukainen työnteko-oikeus, he kuuluvat yhdistelmälapudirektiivin piiriin. Edellä kuvattujen 12 artiklan 2 b kohdan rajoitusmahdollisuuksien vuoksi sosiaaliturvaa koskeva yhdenvertainen kohtelu soveltuu kuitenkin heihin vain työsuhteen myötä, eikä silloinkaan perhe-etuuksien osalta.

Direktiivin mukaan yhdenvertaisen kohtelun piiriin kuuluvat oleskeluluvan haltijoiden lisäksi muutkin henkilöt, joille on myönnetty pääsy jäsenvaltioon työntekoa varten. Kysymykseen tulevat siis viisumin tai viisumivapauden nojalla maassa oleskelevat silloin, kun heidän maahantulonsa tarkoitus on ollut työnteko. Viisumitilastoista ei ole mahdollista erottaa niitä tapauksia, joissa viisumi on myönnetty työntekoa varten. Ulkoasiainministeriön arvion mukaan muuta työtä kuin kausityötä (joka ei kuulu direktiivin soveltamisalaan) varten Suomeen myönnettäisiin 500—1 000 viisumia vuosittain. Tähän lukuun ei kuulu suurin yksittäinen viisumin nojalla työtä tekevien ryhmä eli venäläiset kuljetusalan työntekijät, joiden työnantajalla ei tavallisesti ole toimipaikkaa Suomessa. Heidän lukumääränsä olisi ulkoasiainministeriön arvion mukaan 5 000—6 000 henkilöä vuodessa. Osa heistä kuuluu lähetetyn työntekijän määritelmän (ja sitä kautta direktiivin mukaisen poissuljennan) piiriin. Lisäksi sellaiset henkilöt, jotka eivät ole työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa Suomessa, eivät tulisi työntekoa varten jatkossakaan Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Viisumin nojalla työtä tekevien ryhmässä yhdenvertaisen kohtelun piiriin mahdollisesti pääsevinä on myös mainittava liikematkaviisumilla maahan lähinnä Intiasta tulevat tietotekniikka- ja ohjelmistoalan asiantuntij-

jat. Näiden tilapäisten työntekijöiden vuotuiseni määrän ulkoasiainministeriö arvioi olleen viime vuosina 500—1 000 henkilöä.

Viisumivapaasti maahan tulevien osalta ongelmana on se, että maahantulon edellytykset tutkitaan vain rajatarkastuksessa, eikä maahantulon tarkoitus ole jälkikäteen yksinkertaisesti todettavissa samalla tavalla kuin viisumin tai oleskeluluvan haltijoiden kohdalla. Lisäksi osa viisumivapaussopimuksista sulkee pois työntekoa varten tapahtuvan maahantulon. Rajavartiolaitos tilastoi ulkorajan ylitykset kansalaisuuskittain lukumääräisesti, mutta maahantulon tarkoituksesta ei ole saatavissa tilastoja. Voidaan kuitenkin arvioida, että viisumivapauden nojalla maassa oleskelevien henkilöiden kohdalla direktiivin mukainen työntekijän määritelmä täyttyy vain poikkeuksellisesti. Jos viisumivapaus EU:n ja Venäjän välillä toteutuu, tilannetta on yhdenvertaisen kohtelun toteuttamisesta siihen mennessä saatujen kokemusten valossa arvioitava uudelleen.

Direktiivin artiklat, jotka aiheuttavat muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön

1 artikla. Artiklassa kerrotaan direktiivin kohteesta. Direktiivissä säädetään yhden hakemuksen menettelystä koskien kolmansien maiden kansalaisille työntekoa varten myönnettäviä oleskelulupia. Toisaalta direktiivissä säädetään kolmansista maista tulleiden työntekijöiden yhtäläisistä oikeuksista maahantulon alkuperäisestä perusteesta riippumatta, ja perustana on yhdenvertainen kohtelu jäsenvaltioiden kansalaisten kanssa. Direktiivi edellyttää muutoksia sekä ulkomaalaislakiin että yhdenvertaisen kohtelun osalta eräisiin muihin lakeihin.

3 artikla. Artikla määrittää direktiivin soveltamisalan. Direktiiviä sovelletaan *1 a kohdan* mukaan ensinnäkin niihin kolmansien maiden kansalaisiin, jotka hakevat lupaa oleskella jonkin jäsenvaltion alueella työntekoa varten. Toiseksi direktiiviä sovelletaan *1 b kohdan* mukaan sellaisiin kolmansien maiden kansalaisiin, joille on myönnetty pääsy jäsenvaltion alueelle muuta tarkoitusta kuin työntekoa varten ja joilla on oikeus työskennellä jäsenvaltion alueella. Kolmanneksi direktiiviä sovelletaan *1 c kohdan* mukaisesti sellaisiin kolmansien maiden kansalaisiin,

joille on myönnetty pääsy jäsenvaltioon työntekoa varten.

Artiklan 2 a kohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta sellaisiin unionin kansalaisten perheenjäseniin, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen unionissa Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (jäljempänä *vapaan liikkuvuuden direktiivi*) mukaisesti. Artiklan 2 b kohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta niihin kolmansien valtioiden kansalaisiin, joilla on joko unionin ja sen jäsenvaltioiden tai unionin ja kolmansien maiden kesken tehtyjen sopimusten perusteella unionin kansalaisten oikeutta vastaava oikeus vapaaseen liikkuvuuteen. Artiklan 2 c kohdan mukaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolella ovat lähetetyt työntekijät, 2 d kohdan mukaan yrityksen sisällä siirtyvät työntekijät sekä 2 e kohdan nojalla kausityöntekijät ja au pairit.

Edelleen artiklan 2 f kohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta tilapäisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakeneisiin ja päätöstä odottaviin tai myönteisen päätöksen saaneisiin. Artiklan 2 g kohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta myöskään niihin, jotka saavat kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29 päivänä huhtikuuta 2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/83/EY (jäljempänä *määritelmädirektiivi*) mukaista kansainvälistä suojelua tai jotka ovat hakeneet tuon direktiivin mukaista kansainvälistä suojelua ja joiden hakemuksen johdosta ei ole vielä tehty lopullista päätöstä. Artiklan 2 h kohdan mukaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolella ovat kansallisen oikeuden mukaisesti kansainvälistä suojelua saaneet ja päätöstä odottavat. Direktiiviä ei sovelleta 2 i kohdan mukaisesti direktiivin 2003/109/EY tarkoitamiin pitkään oleskelleisiin kolmannen maan kansalaisiin, 2 j kohdan mukaisesti niihin,

joiden maasta poistamista on lykätty toiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä, 2 k kohdan mukaisesti itsenäisiin ammatinharjoittajiin eikä 2 l kohdan mukaisesti merenkulkijoihin.

Kohdassa 2 j poissuljenta maasta poistamisen lykkäämisen perusteella on sanamuodoltaan väljä, eikä siinä täsmennetä, millaisessa asemassa maassa oleskeleviin se kohdistuu. Kohdan voidaan katsoa Suomessa tarkoittavan myös sellaisia henkilöitä, joille on myönnetty tilapäinen oleskelulupa maasta poistamisen estymisen vuoksi ulkomaalaislain 51 §:n 1 momentin nojalla. Tällaisilla henkilöillä on oikeus tehdä ansiotyötä, mutta heidän asemansa on kuitenkin väliaikainen: lupaa ei voida perusteen muuttumatta myöntää jatkuvana, eikä se tuota oikeutta perheen yhdistämiseen. Näin ollen ulkomaalaislain 51 §:n 1 momentin nojalla luvan saaneet on perusteltua rinnastaa direktiivin 3 artiklan 2 j kohdassa mainittuun ryhmään, vaikka heille Suomen järjestelmässä annetaan vahvempi asema kuin vastaavassa tilanteessa oleville henkilöille useissa muissa EU:n jäsenvaltioissa.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää, että direktiivin II lukua ei sovelleta niihin kolmansien maiden kansalaisiin, joille on joko myönnetty lupa työntekoon jonkin jäsenvaltion alueella enintään kuudeksi kuukaudeksi tai joille on myönnetty pääsy jäsenvaltioon opiskelua varten. Artiklan 4 kohdan mukaan II luvun säännöksiä ei sovelleta viisumin perusteella työntekoon oikeutettuihin.

Direktiivin soveltamisala on sikäli laaja, että se ulottuu edellä mainituin rajoituksin kaikkiin sellaisiin henkilöihin, joilla on Suomessa oleskelulupa ja oikeus työntekoon. Kuitenkin osa direktiivin säännöksistä koskee ainoastaan työnteon perusteella myönnettävien lupien haltijoita tai hakijoita. Direktiivin johdanto-osan mukaan II luvun menettelyä koskevien säännösten on tarkoitus ulottaa täysimääräisesti vain yhdistelmä lupiin eli työnteon perusteella myönnettäviin lupiin. Muilla perusteilla myönnettävien lupien osalta tarkoitus on vaikuttaa ainoastaan lupiasiakirjan muotoon.

Ulkomaalaislain oleskelulupamenettelyä koskevat säännökset eivät miltään osin sovelu viisumimenettelyyn, eikä direktiivi muuta

tätä lähtökohtaa. Erillistä säännöstä viisumiennettelyn poissulkemiseksi ei tästä syystä ole pidettävä tarpeellisena.

Direktiivin soveltamisalaan eivät 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti kuulu tietyt muussa lainsäädännössä käsitellyt ryhmät kuten lähetetyt työntekijät, kausityöntekijät ja yritysten sisällä siirtyvät työntekijät. Lupajärjestelmän selkeyden vuoksi on kuitenkin perusteltua ulottaa vaatimus neljän kuukauden enimmäiskäsittelyajasta kaikkiin työnteon perusteella tehtäviin oleskelulupahakemuksiin, joihin ei jo sovellu erityinen käsittelyaika-maksimi. Tällainen on Euroopan unionin sininen kortti, jota koskeva hakemus on nykyisen lain nojalla käsiteltävä 90 vuorokaudessa.

Artiklan 3 kohdan mukainen valinnainen poissuljenta mahdollistaisi sen, ettei II luvun säännöksiä sovellettaisi henkilöihin, jotka ovat tulleet maahan opiskelijoina tai enintään kuusi kuukautta kestävään työnteeseen. II luvun säännökset luvan muodosta ja menettelyistä käsittelyaikaa lukuun ottamatta soveltuvat jo nykyisin kaikkiin oleskelulupiin, eikä poissuljenta siten ole tarpeen tehdä.

5 artikla. Artiklassa säädetään toimivaltaisesta viranomaisesta. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä viranomaisen, jolla on toimivalta ottaa hakemus vastaan ja myöntää yhdistelmä lupa. Viranomaisen on 2 kohdan mukaisesti tehtävä täydellisen hakemuksen johdosta päätös mahdollisimman pian ja viimeistään neljän kuukauden kuluessa hakemuksen tekemisestä. Määräaikaa voidaan pidentää poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen tutkinnan monimutkaisuuteen. Määräajan ylittämisen seuraukset määräytyvät kansallisen oikeuden mukaisesti. Artiklan 3 kohdassa säädetään, että viranomaisen on ilmoitettava päätöksestä hakijalle kirjallisesti kansallisessa oikeudessa säädettyjen ilmoitusmenettelyjen mukaisesti. Artiklan 4 kohdan mukaan viranomaisen on puutteellisen hakemuksen kohdalla osoitettava hakijalle kirjallisesti, mitä lisätietoja tai asiakirjoja tarvitaan, ja asetettava kohtuullinen määräaika niiden toimittamiselle. Edellä kuvattu neljän kuukauden käsittelyaika keskeytyy laskennallisesti lisäselvitysten toimittamisen ajaksi. Jos lisätietoja ei ole toimitettu viranomaisen antamassa määräajassa, hakemus voidaan hylätä.

Ulkomaalaislain 60 §:ssä säädetään hakemuksen vastaanottavan viranomaisen toimivallasta ja 83 §:ssä TE-toimiston ja Maahanmuuttoviraston toimivallasta tehdä päätös työntekijän oleskelulupahakemukseen. Muun kuin työntekijän oleskeluluvan osalta Maahanmuuttoviraston toimivallasta säädetään ulkomaalaislain 67 §:ssä. Paikallispoliisin rooli oleskelulupaviranomaisena määritellään 68 §:ssä. Viranomaisten toimivallasta on nykyisessä ulkomaalaislaissa säädetty direktiivin vaatimusten mukaisesti.

Ulkomaalaislaissa ei ole säännöksiä hakemuksen enimmäiskäsittelyajasta koskien työnteon perusteella myönnettäviä oleskelulupia. Tältä osin direktiivi edellyttää uuden säännöksen lisäämistä lakiin. Käsittelyaika-säännöksen soveltamisalan osalta viitataan edellä 3 artiklan kohdalla esitettyyn.

Koska käsittelyaika-säännöksen soveltuminen olisi riippuvainen siitä, onko hakemus tehty työnteon perusteella, laista olisi tarpeen käydä nykyistä selvemmin ilmi, millaisissa tilanteissa hakemus katsotaan työnteon perusteiseksi. Tässä tarkoituksessa lakiin lisättäisiin joitakin työnteeseen liittyviä määritelmiä ja työnteon koskevan 5 luvun rakennetta muutettaisiin.

12 artikla. Artiklassa säädetään oikeudesta yhdenvertaiseen kohteluun.

Artiklan 1 a kohdan mukaan kolmansista maista tulleita työntekijöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti oleskelujäsenvaltion kansalaisten kanssa työolojen ja työehtojen osalta, joihin kuuluvat palkkaus ja irtisanominen sekä työterveys ja -turvallisuus. Ulkomaalaisia ja suomalaisia työntekijöitä koskevat samat työehdot ja työturvallisuusvaatimukset. Työsopimuslaki sisältää keskeisimmät työsuhteeseen liittyvät säännökset, joita työnantajan ja työntekijän on noudatettava. Laki edellyttää työntekijöiden tasapuolista kohtelua ja kieltää syrjinnän. Kaikilla työntekijöillä on oikeus tasapuoliseen kohteluun. Työnantaja ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa työntekijöitä eri asemaan iän, terveydentilan, vammaisuuden, kansallisen tai etnisen alkuperän, kansalaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen, kielen, uskonnon, mielipiteen, vakaumuksen, perhesuhteiden, ammattiyhdistystoiminnan, poliittisen toiminnan tai muun näihin verrattavan seikan vuoksi. Sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta

säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986).

Lisäksi yhdenvertaisuuslaki edellyttää yhdenvertaista kohtelua. Yhdenvertaisuuslaissa kielletään syrjintää iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintänä kiellettyä on sekä välitön että välillinen syrjintä. Myös häirintä ja ohje tai käsky syrjiä on kielletty. Yhdenvertaisuuslakia sovelletaan sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa kun on kysymys työhönnotto- ja työoloista tai työehdoista, henkilöstökoulutuksesta taikka uralla etenemisestä. Työsopimus- ja yhdenvertaisuuslain noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset.

Valtion virkamieslaissa (750/1994) ja kunnallisten viranhaltijain palvelussuhdeturvasta annetussa laissa (304/2003) säädetään erikseen syrjinnän kiellosta julkisten palvelussuhteiden osalta. Merityösopimuslaissa (756/2011) säädetään syrjintäkiellosta merityön osalta.

Työturvallisuuslaki (738/2002) koskee kaikkea Suomessa työ- ja virkasuhteessa tehtävää työtä. Lisäksi laki kattaa eräitä muitakin työn tekemisen tilanteita. Työturvallisuuslaki sisältää työnantajan velvollisuudet huolehtia työn ja työolosuhteiden turvallisuudesta. Laki kattaa sekä fyysisen että henkisen turvallisuuden ja terveyden. Laissa on velvollisuuksia myös työntekijöille. Työturvallisuuslakia on täydennetty useilla kymmenillä valtioneuvoston asetuksilla, joissa säädetään tarkemmin työn turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Säännösten soveltamiseen ei vaikuta työntekijän tai työnantajan kansalaisuus. Myöskään työsuhteen kesto tai työaika ei vaikuta soveltamiseen. Työturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset riippumatta työntekijän kansalaisuudesta. Työturvallisuusrikos säädetään rangaistavaksi rikoslain (39/1889) 47 luvun 1 §:ssä.

Artiklan 1 a kohta ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, sillä yhdenvertainen kohtelu toteutuu jo nykykäytännössä edellä mainituilla osa-alueilla.

Artiklan 1 b kohta koskee yhdenvertaista kohtelua yhdistymis- ja järjestäytymisvapau-

den osalta. Työsopimuslaissa säädetään yhdistymisvapaudesta ja kokoontumisoikeudesta. Lain 13 luvun 1 §:n mukaan työnantajalla ja työntekijällä on oikeus kuulua yhdistykseen sekä oikeus osallistua tällaisen yhdistyksen toimintaan. Heillä on myös oikeus perustaa luvallinen yhdistys. Työnantajalla ja työntekijällä on niin ikään vapaus olla kuulumatta edellä tarkoitettuun yhdistykseen. Tämän oikeuden ja vapauden käytön estäminen ja rajoittaminen on kiellettyä. Yhdistymisvapauden vastainen sopimus on mitätön. Työsopimuslain 13 luvun 2 §:n mukaan työnantajan on sallittava työntekijöiden ja heidän järjestöjensä käyttää maksutta työnantajan hallinnassa olevia sopivia tiloja taukojen aikana ja työajan ulkopuolella käsitelläkseen työsuhteasioita sekä ammatillisen yhdistyksen toimialaan kuuluvia asioita. Kokoontumisoikeuden käyttö ei saa aiheuttaa haittaa työnantajan toiminnalle. Edellä esitetyn huomioden artiklan 1 b kohta ei aiheuta muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklan 1 c kohta sisältää oikeuden yhdenvertaiseen kohteluun koulutuksen osalta. Artikla 1 c kohta ei edellytä koulutuslainsäädännön muutosta. Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Perusopetuslain (628/1998) mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta.

Koulun opetuskieli ja muualla kuin koulussa järjestettävässä opetuksessa käytettävä kieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan antaa muualla kuin edellä mainitulla oppilaan omalla kielellä, jos se ei vaaranna oppilaan mahdollisuuksia seurata opetusta.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakuprosessissa ja opiskelijaksi ottamisprosessissa opiskelijoita kohdellaan yhdenvertaisella tavalla. Asiaa koskevia säädöksiä ovat laki opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä (1058/1998), asetus ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta (30/2008), laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) ja asetus ammatillisesta koulutuksesta (811/1998), lu-

kiolaki (629/1998) sekä lukioasetus (810/1998).

Opiskelijaksi ottamisen perusteet on hiljattain uudistettu valtioneuvoston asetuksella ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 4 §:n muuttamisesta (1047/2012). Uudistuksen yhtenä tavoitteena on ollut edistää maahanmuuttajien tasavertaista kohtelua esimerkiksi yhtenäistämällä tulevaisuudessa kielikokeita ja määrittelemällä tilanteet, joissa erillisiä kielikokeita ei ole tarpeen järjestää. Lisäksi joustavan valinnan tilalle tuli harkintaan perustuva valinta. Aikaisemman joustavan valinnan täsmentämisellä on ollut tavoitteena toisaalta parantaa eri syistä heikommassa asemassa olevien hakijoiden mahdollisuuksia päästä koulutukseen, toisaalta tukea sitä, että hakija tulisi valituksi koulutukseen, jonka suorittamiseen hänellä on tosiasialliset mahdollisuudet. Asetusmuutos, jota sovelletaan syksyn 2013 yhteishaussa, parantaa erityisesti nuorten koulutukseen pääsyä.

Hakukelpoisuus opintoihin, opiskelijaksi ottamisen kriteerit, opiskeluoikeus, opiskelijan arvioinnin perusteet, tutkintotodistus suoritetuista opinnoista, opiskeluoikeuden menettäminen, kurinpito tai oikeus saada opetusta ja oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ei riipu henkilön kansalaisuudesta.

Ammatillista koulutusta ja lukiokoulutusta koskeva lainsäädäntö ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskeva lainsäädäntö eivät aseta esteitä ulkomaalaisten ja maahanmuuttajien opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ottamisen tulee kuitenkin tapahtua ammatillista koulutusta ja lukiokoulutusta koskevan lainsäädännön ja ulkomaalaislain mukaisesti. Ulkomaalaisilla on vapaa hakeutumisoikeus ammatilliseen koulutukseen, mutta heillä tulee olla opiskelun edellyttämät kielelliset ja muut valmiudet menestyäkseen opinnoissa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa opetuskielet ovat suomi, ruotsi tai saame. Ammatillista peruskoulutusta järjestetään luvanvaraisesti jonkin verran myös vieraskielisenä koulutuksena, lähinnä englannin kielellä. Tältä osin ei ole tarpeen muuttaa olemassa olevaa lainsäädäntöä.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakie-

li. Lisäksi osa opetuksesta voidaan antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä, jos se ei vaaranna opiskelijan mahdollisuutta seurata opetusta.

Lukiokoulutukseen opiskelijaksi voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös henkilö, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää, mutta jolla katsotaan muutoin olevan riittävät edellytykset lukio-opinnoista suoriutumiseen.

Koulutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävistä pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opetusministeriön asetuksella (856/2006) on säädetty opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa.

Ammattikorkeakoululaissa (351/2003) ja yliopistolaisissa (558/2009) säädetään muun muassa kelpoisuudesta opintoihin, opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeudesta, opiskeluoikeuden menettämisestä, opintosuoritusten arvioinnista ja opiskelijan kurinpidosta. Näiden säännösten soveltaminen ei riipu henkilön kansalaisuudesta. Kansalaisuuden perusteella erilaisen kohtelun mahdollistavat kuitenkin mainittuihin korkeakoulutusta koskeviin lakeihin sisältyvät säännökset tilauskoulutuksesta ja koulutusohjelman maksullisuudesta. Näitä säännöksiä selostetaan tarkemmin jäljempänä 12 artiklan 2 a kohdan iv alakohdan yhteydessä. Koska artiklan 2 kohta mahdollistaa yhdenvertaisen kohtelun rajoittamisen muun muassa korkeakoulutason koulutukseen pääsyssä, artiklan 1 c kohta ei edellytä muutoksia ammattikorkeakoululakiin tai yliopistolakiin.

Artiklan 1 d kohdan mukaan yhdenvertainen kohtelu ulottuu tutkintojen, todistusten ja muun ammattipätevyden tunnustamiseen. Ammattipätevyden tunnustamisesta annetussa laissa (1093/2007, jäljempänä *tunnustamislaki*) säädetään ammattipätevyden tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY, jäljempänä *ammattipätevyysdirektiivi*, mukaisesti ammattipätevyden tunnustamisesta ja palvelujen tarjoamisen vapaudesta. Tunnustamislakia sovelletaan EU/ETA-alueen kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa hankkiman

ammattipätevyyden tunnustamiseen. Tunnustamislakia sovelletaan myös ammattipätevyyden tunnustamiseen, joka perustuu kolmansien maiden kansalaisten asemaa koskevaan yhteisön lainsäädäntöön. Kolmansien maiden kansalaisten asemaa määrittävien säädösten sovellettavuutta tunnustamislaissa tarkoitettuun ammattipätevyyden tunnustamisen menettelyyn rajaa kuitenkin ammattipätevyysdirektiivin 1 artikla, jonka mukaan tunnustamissäännökset tulevat sovellettavaksi näissä tapauksissa vain, jos ammattipätevyys on hankittu pääosin jossakin unionin jäsenvaltiossa.

Ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annettussa laissa (531/1986, jäljempänä *ulkomaanopintolaki*) säädetään ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta kelpoisuudesta julkiseen virkaan ja toimeen, jos niiden kelpoisuusvaatimukseksi on laissa tai asetuksessa säädetty tietyn tasoinen tutkinto, kuten alempi tai ylempi korkeakoulu-tutkinto, lisensiaatin tutkinto tai tohtorin tutkinto. Vakiintuneen kansallisen tulkinnan mukaan nämä lainsäädännössä mainitut tutkinnot tarkoittavat vain Suomessa suoritettuja tutkintoja, jollei ulkomaisen tutkinnon tuottamasta kelpoisuudesta ole erikseen säädetty. Ulkomailla tutkinnon suorittaneelta julkisen viran tai toimen hakijalta edellytetään tällöin Opetushallituksen ulkomaanopintolain nojalla tekemää päätöstä, jossa määritetään tutkinnon tason vastaavuus Suomen tutkintojärjestelmään verrattuna. Ulkomaanopintolain soveltaminen ei ole sidottu hakijan kansalaisuuteen vaan siihen, että tutkinto on suoritettu ulkomailla.

Jos muualla lainsäädännössä säädetään ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta kelpoisuudesta julkiseen virkaan tai toimeen, noudatetaan ulkomaanopintolain sijasta kyseistä erityislainsäädäntöä. Esimerkiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa (564/1994) säädetään EU/ETA-alueen ulkopuolella koulutuksen saaneen ammattihenkilönä toimimisen edellytyksistä.

Artiklan 1 d kohta ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, sillä kolmansista maista tulevien yhdenvertainen kohtelu toteutuu jo nykyisin tutkintojen, todistusten ja

muun ammattipätevyyden tunnustamisen osalta.

Artiklan 1 e kohdan mukaan työntekijöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti asetuksen (EY) N:o 883/2004 soveltamisalaa kuuluvilla sosiaaliturvan aloilla. Niitä ovat sairausetuudet, äitiysetuudet ja vastaavat isyys-etuudet, työkyvyttömyysetuudet, vanhuusetuudet, perhe-eläke-etuudet, työtapaturma- ja ammattitautietuudet, kuolemantapauksen johdosta myönnettävät avustukset, työttömyysetuudet, varhaiseläke-etuudet, perhe-etuudet sekä erityiset maksuihin perustumattomat rahaetuudet.

Suomessa yhdenvertaisen kohtelun vaatimus kohdistuu eläkelainsäädäntöön, tapaturma- ja ammattitautivakuutukseen, työttömyysturvaan, äitiys- ja vanhempanetuuksiin, äitiys- ja vanhempanetuuksiin, perhe-etuuksiin sekä sairausetuuksiin, joihin luetaan julkiset terveystalvet, sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaiset etuudet, vammais-etuuksista annetun lain mukaiset tuet sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaiset etuudet. Erityisiä maksuihin perustumattomia rahaetuuksia ovat eläkkeensaajan asumistuki ja työmarkkinatuki. Yhdenvertaisen kohtelun vaatimus ei koske esimerkiksi sosiaalipalveluja, lasten päivähoitoa, vammaispalveluja, toimeentulotukea, äitiysavustusta, yleistä asumistukea eikä elatustukea.

Artiklan 2 b kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin rajoittaa yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvan alalla. Jäsenvaltiot eivät kuitenkaan saa rajoittaa sosiaaliturvaoikeuksia työsuhteessa olevien tai vähintään kuuden kuukauden ajan työsuhteessa olleiden ja työtömäksi rekisteröityjen kolmansista maista tulleiden työntekijöiden osalta.

Nykyisen lainsäädännön mukaan kolmansista maista tulevat työntekijät kuuluvat työskentelyyn perustuvien sosiaaliturvan alojen alaisuuteen työskentelyn alusta lukien. Työeläkevakuutus koskee kaikkea työsuhteessa tehtyä työtä ja eläke karttuu työntekijän ansioiden perusteella. Työntekijä kuuluu tapaturma- ja ammattitautivakuutukseen työskentelyn alusta lukien. Työeläke maksetaan aikanaan eläkkeensaajalle kansalaisuudesta tai asuinmaasta riippumatta. Sama koskee tapaturmavakuutuksesta maksettavia etuuksia. Yhdenvertainen kohtelu toteutuu

täysimääräisesti Suomen kansalaisten ja ulkomaan kansalaisten kesken.

Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa tarkoitettua sosiaaliturvan alaisuuteen kuulumiseksi kolmansien maiden kansalaisilla on oltava vähintään vuoden pituinen oleskeluluja ja heidän edellytetään muuttavan maahan vakinaisesti. Kansalaisuudesta riippumatta vakinainen asuminen ratkaistaan kokonaisarvioinnin perusteella kaikkien maahan muuttavien osalta. Osoituksena vakinaisesta asumisesta pidetään muun muassa toistaiseksi tai vähintään kahdeksi vuodeksi tehtyä työsopimusta. Vakinaisesti maahan muuttava kuuluu sosiaaliturvan piiriin maahan tulosta lukien. Asumisesta riippumatta kolmannen maan kansalainen tulee kuitenkin sairausvakuutuslain mukaan sairausvakuutetuksi, jos työsopimus on tehty vähintään neljäksi kuukaudeksi. Työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 8 §:n mukaan työttömyysturvan piiriin kolmannen maan kansalainen kuuluu työskentelyn alusta lukien.

Julkisten terveyspalveluiden piiriin kuulumiseksi kolmannen valtion kansalaisella on oltava Suomessa kotikunta. Kotikunnan henkilö saa, jos hänellä on jatkuvaan tai pysyvään oleskeluun oikeuttava lupa. Jos oleskelulupa on vähintään yhden vuoden tilapäiseen oleskeluun oikeuttava lupa, edellytetään kotikunnan saamiseksi lisäksi, että henkilöllä on olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen tarkoitus jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan. Asumisen vakinaisuutta osoittaa muun muassa toistaiseksi tai vähintään kahdeksi vuodeksi tehty työsopimus Suomessa tehtävää työtä varten.

Direktiivin tarkoittamista työntekijöistä osa kuuluisi nykyisenkin sääntelyn nojalla maahan tulosta lukien sekä Kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman sosiaaliturvalainsäädännön että julkisen terveydenhuollon piiriin Suomessa vakinaisesti asuvina henkilöinä. Yhdenvertainen kohtelu toteutuu heidän kohdallaan jo nyt täysimääräisesti.

Osa direktiivin tarkoittamista työntekijöistä ei kuitenkaan täyttäisi kansallisen lainsäädännön vaatimuksia maassa asumisen osalta esimerkiksi sen vuoksi, että kyse on lyhytaikaisesta työskentelystä. Nykylainsäädännön mukaan he eivät kuuluisi asumisperusteisen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin. Tämän

vuoksi olisi muutettava asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamista annetun lain 3 b ja 3 c §:ää, jotta direktiivissä tarkoitetuille työntekijöille taattaisiin yhdenvertainen kohtelu. Lain 3 b §:ssä säädettäisiin tosiasiallisesta ja aidosta työskentelystä, jonka perusteella kolmannesta maasta tuleva työntekijä kuuluisi asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Lain 3 c §:ssä säädettäisiin oleskelun laillisuusvaatimuksen täyttymisestä silloin, kun työntekijällä on ulkomaalaislaissa säädetty työnteko-oikeus. Näitä säännöksiä koskevat muutosehdotukset on valmisteltu erikseen sosiaali- ja terveysministeriössä, ja niihin liittyvä hallituksen esitys on tarkoitus antaa samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää myös, että kolmansista maista tulleita työntekijöitä kohdellaan yhdenvertaisesti julkisten terveyspalvelujen osalta eli että he saavat terveyspalvelut samoin asiakasmaksuin ja samoin ehdoin kuin henkilöt, joilla on kotikunta Suomessa. Tämän vuoksi ehdotetaan muutosta kansanterveyslain (66/1972) 14 §:ään ja erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 3 §:ään. Valtio korvaisi julkisen terveydenhuollon kustannukset kunnille. Tätä koskeva lainmuutos valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriössä. Korvauksia koskevat säännökset sisältyvät lakiin rajat ylittävästä terveydenhuollosta, jota koskeva hallituksen esitys annetaan samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Myös lapsilisälakia (796/1992) ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia (1128/1996) olisi muutettava, jotta kolmansista maista tulleilla työntekijöillä olisi oikeus näihin etuuksiin mukana seuraavien lastensa osalta. Kotikuntaa vailla olevien työntekijöiden lapsista maksettavien kotihoidon tukien rahoituksesta vastaisi valtio.

Artiklan 1 f kohta sisältää säännöksen yhdenvertaisesta kohtelusta veroetuuksien osalta. Mainitun kohdan mukaan direktiivin 3 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitettuja kolmansista maista tulleita työntekijöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti oleskelujäsenvaltion kansalaisten kanssa veroetuuksien osalta, jos työntekijän katsotaan asuvan verotuksellisesti kyseisessä jäsenvaltiossa.

Tuloverotuksen osalta verovelvollisuudesta säädetään tuloverolain (1535/1992) 9—13

§:ssä. Kaikki Suomessa verotettavat henkilöt ovat Suomessa joko yleisesti tai rajoitetusti verovelvollisia. Verovelvollisuusaseman kannalta ratkaisevaa on, katsotaanko luonnollinen henkilö Suomessa vai ulkomailla asuvaksi. Jos henkilö katsotaan Suomessa asuvaksi, henkilö on yleisesti verovelvollinen. Ulkomailla asuva henkilö on puolestaan ainoastaan rajoitetusti verovelvollinen Suomessa. Luonnollisen henkilön katsotaan tuloverolain 11 §:n nojalla asuvan Suomessa, olipa hän sitten Suomen tai ulkomaan kansalainen, jos henkilöllä on Suomessa varsinainen asunto ja koti tai jos henkilö oleskelee Suomessa jatkuvasti yli kuusi kuukautta. Suomessa asuvaa ja siksi Suomessa yleisesti verovelvollisena pidettävää henkilöä verotetaan Suomessa lähtökohtaisesti kaikista henkilön saamista tuloista, olivatpa tulot sitten peräisin Suomesta tai ulkomailta. Rajoitetusti verovelvollisen verotus poikkeaa yleisesti verovelvollisen verotuksesta. Tuloverolain 9 §:n 1 momentin nojalla verovelvollista, jota ei katsota Suomessa asuvaksi ja jota pidetään siksi Suomessa ainoastaan rajoitetusti verovelvollisena, verotetaan Suomessa ainoastaan Suomesta saaduista tuloista.

Artiklan 1 f kohdassa veroetuksien myöntäminen on kytketty kansalliseen sääntelyyn henkilön verotuksellisesta asumisesta siinä jäsenvaltiossa, jonka verotuksellisten etuuksien myöntämisestä on kyse. Kolmansista maista saapuvan työntekijän verotuksellinen asuminen määräytyy siten jäsenvaltion yleisten säännösten perusteella. Kolmansista maista saapuvan työntekijän katsotaan verotuksellisesti asuvan Suomessa direktiivin tarkoittamalla tavalla ja olevan Suomessa yleisesti verovelvollinen, kun tuloverolain 9 ja 11 §:n soveltamisedellytykset täyttyvät. Henkilö asuu siten Suomessa ja on oikeutettu verotuksellisiin etuuksiin, jos henkilöllä on Suomessa varsinainen asunto ja koti tai jos henkilö oleskelee Suomessa jatkuvasti yli kuusi kuukautta. Direktiivin tarkoittamilla henkilöillä olisi oikeus tuloverolainsäädäntöön sisältyvään veroetuuteen samoin edellytyksin kuin muillakin yleisesti verovelvollisilla. Tästä johtuen tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ei ole.

Perintö- ja lahjaverolain (478/1940) 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan perintöveroa on suoritettava perintönä tai testamentilla saa-

dusta omaisuudesta, jos perinnönjättäjä taikka perillinen tai testamentinsaaja asui kuolinhetkellä Suomessa. Pykälän 3 momentin mukaan henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti. Perintö- ja lahjaverolain 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lahjaveroa on suoritettava, kun omaisuus lahjana siirtyy toiselle, jos lahjanantaja tai lahjansaaja asui lahjoitushetkellä Suomessa. Pykälän 4 momentin mukaan henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti. Artiklan 1 f kohdassa veroetuksien myöntäminen on kytketty kansalliseen sääntelyyn työntekijän verotuksellisesta asumisesta siinä jäsenvaltiossa, jonka verotuksellisten etuuksien myöntämisestä on kyse.

Kolmansista maista saapuvan työntekijän katsotaan verotuksellisesti asuvan Suomessa direktiivin tarkoittamalla tavalla ja olevan Suomessa perintöverotuksessa verovelvollinen, jos perintö- ja lahjaverolain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan sekä 3 momentin edellytykset täyttyvät ja henkilöllä katsotaan olevan täällä varsinainen asunto ja koti. Vastavasti kolmansista maista saapuvan työntekijän katsotaan verotuksellisesti asuvan Suomessa direktiivin tarkoittamalla tavalla ja olevan Suomessa lahjaverotuksessa verovelvollinen, jos perintö- ja lahjaverolain 18 §:n 1 momentin 1 kohdan sekä 4 momentin edellytykset täyttyvät ja henkilöllä katsotaan olevan täällä varsinainen asunto ja koti. Koska kolmansista maista saapuvan työntekijän verovelvollisuus ja samoin myös oikeus verotuksellisiin etuuksiin määräytyy yleisten säännösten mukaisesti, artiklassa edellytetty yhdenvertaisen kohtelun vaatimus täyttyy, eikä asiasta ole tarpeen erikseen säätää.

Autoverolain (1482/1994) mukaan veron alaisesta ajoneuvosta on suoritettava autovero, jos ajoneuvo rekisteröidään tai sitä käytetään liikenteeseen Suomessa. Veronalaisena käyttönä ei kuitenkaan pidetä muussa valtiossa kuin Suomessa vakinaisesti asuvan luonnollisen henkilön omaa tarvettaan varten väliaikaisesti maahan tuomansa muussa valtiossa kuin Suomessa rekisteröidyn ajoneuvon käyttöä yksinomaan hänen omaan tarpeeseensa enintään kuuden kuukauden keskeyttömänä tai keskeytyvänä määräaikana 12 kuukauden ajanjaksona, jos käyttö ei liity ajoneuvon ostoon Suomeen. Autoveros-

ta vastaava viranomaisena voi pidentää tätä määräaikaan enintään yhdellä vuodella.

Autoverolain 33 §:n mukaan henkilön vakinaisella asuinpaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa henkilö asuu vähintään 185 päivää kalenterivuodessa arvioituna henkilökohtaisten, ja ammatillisten ja muiden siteidensä perusteella. Laissa on eräitä tätä pääsääntöä täydentäviä säännöksiä, jotka koskevat esimerkiksi asuinpaikkaa, jos oleskelumaita on kaksi tai useampia. Autoverotuksessa on eräitä verotuksia, jotka voivat koskea joko ajoneuvon omistusta tai käyttötarkoitusta (esimerkiksi invalidit ja taksit) taikka ajoneuvon teknistä luokittelua (esimerkiksi matkailuautot). Myös Suomeen ajoneuvonsa kanssa muuttaville henkilöille on käytössä tiettyjen ehtojen mukainen verotus. Nämä myönnetään muutoin veronalaisista autoista riippumatta sen henkilön kansallisuudesta tai esimerkiksi siitä, mistä maasta muutto Suomeen tapahtuu. Edellä mainittuja säännöksiä sovelletaan riippumatta henkilön kansallisuudesta tai muista vastaavista tekijöistä. Autoverotus on siten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaista eikä tältä osin ole tarvetta lain muutoksiin.

Ajoneuvoverolain (1281/2003) mukaan ajoneuvoveroa on suoritettava Suomessa rekisteröidystä tai Suomessa käytettävästä ajoneuvosta. Ajoneuvojen rekisteröintivelvollisuuteen sovelletaan ajoneuvolain (1090/2002) ja tieliikennelain (267/1981) ja näiden nojalla annettujen asetusten mukaisia perusteita. Muualla kuin Suomessa rekisteröidyltä ajoneuvoilta, joilta ei edellytetä rekisteröintiä Suomessa, voidaan joutua suorittamaan kiinteää veroa tai kulutusveroa ajoneuvoverolain 38—44 §:n mukaisesti. Tämä koskee kuitenkin lähinnä kuorma-autoja ja niiden perävaunuja sekä linja-autoja ja joissakin tapauksissa pakettiautojakin. Kiinteä ja kulutusvero eivät koske henkilöautoja ja myös muut edellä mainitut ajoneuvoryhmät on käytännössä useimpien rekisteröintivaltioiden osalta vapautettu näistä veroista.

Ajoneuvoveron suorittamisvelvollisuus koskee ajoneuvon omistajaa tai haltijaa. Velvollisuudet eivät riipu verovelvollisen kansallisuudesta muutoin kuin edellä mainittujen rekisteröintivelvoitteita koskevien säännösten kautta. Tältä osin on kysymys lähinnä siitä, missä tapauksissa ajoneuvolta voidaan vaatia

rekisteröintiä Suomessa, jolloin sen verotus on sama kuin muidenkin täällä rekisteröityjen ajoneuvojen verotus. Ajoneuvoverotuksen verotuksena on vammaisuuden perusteella myönnettävä vapautus, joka voidaan myöntää kaikille lain 35 §:n mukaiset perusteet täyttävälle riippumatta kansallisuudesta. Ajoneuvoverotus on yhdenvertaisen kohtelun periaatteiden mukaista eikä tarvetta lainmuutoksiin ole.

Artiklan 1 g kohdassa säädetään yhdenvertaisesta kohtelusta suhteessa tavaroiden ja palveluiden saatavuuteen ja asunnon saamiseen. Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on turvata ja edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnan eri lohkoilla. Yhdenvertaisuuslain 2 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan lakia sovelletaan etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaan syrjintään, kun kyse on yleisesti saatavilla olevien asuntojen, muun irtaimen tai kiinteän omaisuuden taikka palvelujen tarjoamisesta yleisölle lukuun ottamatta yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvia oikeustoimia.

Valtion tuella rakennettujen, arava- tai kirkotukilainoitettujen, vuokra-asuntojen asukasvalinnoissa on noudatettava aravarajoituslain (1190/1993) 4 a—4 c §:ää ja vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen kirkotuesta annetun lain (604/2001, jäljempänä *kirkotukilaki*) 11 a—11 c §:ää sekä valtioneuvoston asetusta asukkaiden valinnasta arava- ja kirkotukivuokra-asuntoihin (166/2008). Lisäksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) on ohjeistanut vuokratulojen omistajia antamallaan Arava- ja kirkotukivuokra-asuntojen asukasvalintopöytäkirjalla.

Aravarajoituslain 4 §:n ja kirkotukilain 11 §:n mukaan mainituissa laeissa tarkoitettua asuinhuoneistoa on käytettävä vuokra-asuntona. Aravarajoituslain 4 a §:n sekä kirkotukilain 11 a §:n mukaan vuokra-asuntojen asukasvalinnan tavoitteena on, että arava- ja kirkotukivuokra-asunnot osoitetaan vuokra-asuntoa eniten tarvitseville ruokakunnille ja samalla pyritään vuokratalon monipuoliseen asukasrakenteeseen ja sosiaalisesti tasapainoiseen asuinalueeseen. Asukkaiden valinta perustuu sosiaaliseen tarkoituksenmukaisuuteen ja taloudelliseen tarpeeseen, joita arvioidaan hakijaruokakunnan asunnontarpeen, varallisuuden ja tulojen perusteella. Etusijalle

asukasvalinnassa asetetaan asunnottomat ja muut kiireellisimmässä asunnon tarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijaruokakunnat. Yksittäistapauksissa etusijajärjestyksestä on mahdollista poiketa, jos se on perusteltua hakijaruokakunnan erityisolosuhteet, paikkakunnan vuokra-asuntotilanne taikka vuokratalon tai asuinalueen asukasrakenne huomioon ottaen. Jos etusijajärjestyksestä poiketaan, on hakijaruokakunnan kuitenkin täytettävä asukasvalinnan edellytykset.

Asukasvalinnassa on otettava huomioon perustuslain edellyttämä yhdenvertaisuus ja oikeus kotipaikan valintaan. Yleisesti saatavilla olevien asuntojen tarjonnassa ja siten myös valtion tuella rakennettujen vuokra-asuntojen asukasvalinnassa on noudatettava myös yhdenvertaisuuslakia, joka edellyttää yhdenvertaista kohtelua sekä kieltää syrjinnän iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautuneisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Edellä esitetyn huomioiden direktiivi ei välttämättä edellytä muutoksia kiinteän tai irtaimen omaisuuden taikka palveluiden saatavuuden osalta. Asuntojen saannin osalta viitataan jäljempänä artiklan 2 d kohdan osalta esitettyyn.

Artiklan 1 h kohdan mukaan yhdenvertaisen kohtelun on toteuduttava työvoimatoimistojen tarjoamissa neuvontapalveluissa. TE-toimistojen tieto- ja neuvontapalveluista sekä yhdenvertaisuuden toteutumisesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012). Tieto- ja neuvontapalvelut eivät edellytä työnhakijaksi rekisteröitymistä. Palvelut ovat kansalaisuudesta riippumatta yhdenvertaisesti kaikkien käytettävissä. Lain 4 luvun 1 §:n mukaan tieto- ja neuvontapalveluja ovat tiedon välittäminen ja neuvonta avoimista työpaikoista ja työhausta, työvoiman saatavuudesta ja hankinnasta, koulutusmahdollisuuksista ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista, työmarkkinoista, aloista ja ammateista, yritystoiminnan käynnistämisestä ja kehittämismahdollisuuksista sekä muutosturvan toteuttamiseksi tarjolla olevista palveluista, tuista ja korvauksista.

TE-toimiston harkinnan mukaan ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyin edellytyksin ulkomaalasiin asiakkaisiin voidaan lisäksi soveltaa seuraavia henkilöasiakkaille tarkoitettuja palveluja ilman edellytystä työnhakijaksi rekisteröimistä: asiantuntija-arviot, ammatinvalinta- ja uraohjaus, valmennus, kokeilu ja työvoimakoulutus.

Edellä esitetyn huomioiden artiklan 1 h kohdan edellyttämä yhdenvertainen kohtelu työvoimatoimiston tarjoamissa neuvontapalveluissa ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

Artiklan 2 a kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat tietyin osin rajoittaa 1 c alakohtaan perustuvaa yhdenvertaista kohtelua. Artiklan 2 a kohdan iv alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat asettaa kansallisen oikeuden mukaisesti erityisiä vaatimuksia korkeakoulutason koulutukseen pääsyn edellytykseksi. Direktiivin mukaan tällaisia vaatimuksia voivat olla kielitaitovaatimukset ja lukukausimaksujen maksaminen.

Ammattikorkeakoululain 26 a §:ssä ja yliopistolain 9 §:ssä säädetään maksullisesta tilauskoulutuksesta. Säännösten mukaan korkeakoulu voivat järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö, suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö. Tällaista tilauskoulutusta ei voida järjestää ETA-valtioiden tai Sveitsin kansalaisille eikä näiden perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin siniinen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Koska artiklan 2 a kohdan iv alakohta mahdollistaa erityisten vaatimusten asettamisen korkeakoulutason koulutukseen pääsyn edellytykseksi, yhdistelmä-lupadirektiivi ei edellytä muutosta tilauskoulutusta koskeviin säännöksiin.

Ammattikorkeakoululain 26 b §:ssä ja yliopistolain 10 §:ssä säädetään koulutusohjelman maksullisuudesta. Säännösten mukaan korkeakoulu voivat tietyin edellytyksin periä maksuja tutkintoon johtavaan koulutusohjelmaan hyväksytyiltä opiskelijalta. Maksua

ei voida kuitenkaan periä ETA-valtion tai Sveitsin kansalaiselta eikä näiden perheenjäseneltä. Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Koska artiklan 2 a kohdan iv alakohta mahdollistaa erityisten vaatimusten asettamisen korkeakoulutason koulutukseen pääsyn edellytykseksi, yhdistelmäluopadirektiivi ei edellytä muutosta koulutusohjelman maksullisuutta koskeviin säännöksiin.

Artiklan 2 kohdan a alakohdan iii alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat rajoittaa koulutukseen perustuvaa yhdenvertaista kohtelua jättämällä soveltamisalan ulkopuolelle opintotuet ja -lainat. Opintotukilain (65/1994) 1 §:n 1 momentin soveltamisalasäännöksen mukaan opintotukea myönnetään Suomen kansalaiselle, joka harjoittaa Suomessa oppivelvollisuuden jälkeisiä, päätoimisia opintoja. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö, joka EU-lainsäädännön taikka EU:n muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu opintotukeen taikka jolla on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa. Ulkomaalaislain 10 luvussa säädetään EU-kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelusta.

Opintotukilain 1 §:n 3 momentissa säädetään opintotuen myöntämisen edellytyksistä ulkomaalaiselle eli muulle kuin Suomen kansalaiselle ja häneen rinnastettavalle. Opintotuen myöntämisen edellytyksenä on, että ulkomaalainen asuu Suomessa vakinaisesti ja maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu. Lisäksi edellytetään, että henkilölle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa. Hän voi myös olla ulkomaalaislaissa tarkoitettu EU-kansalainen tai tähän rinnastettava taikka hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti. Edelleen hän voi olla Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa ulkomaalaislain 157 §:ssä säädetyllä tavalla. Edellä mainitut edellytykset täyttävät henki-

löt voivat saada opintotukea Suomessa harjoitettaviin opintoihin.

Ulkomailla harjoitettaviin opintoihin opintotukea voidaan myöntää ainoastaan Suomen kansalaiselle tai häneen rinnastettavalle. Lisäksi edellytetään, että opintotukilaissa säädetty tuen myöntämisen edellytykset muutoin täyttyvät.

Opintotukilain säännöksiä ei ehdoteta muutettavaksi yhdistelmädirektiivin vuoksi, koska direktiivin 12 artiklan 2 kohdan a alakohdan iii alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat rajoittaa koulutukseen perustuvaa yhdenvertaista kohtelua jättämällä soveltamisalan ulkopuolelle opintotuet ja -lainat.

Artiklan 2 b kohdan toisen kappaleen mukaan jäsenvaltiot voivat lisäksi päättää, ettei yhdenvertaista kohtelua sovelleta perhe-etuuksien osalta kolmannen maan kansalaiseen, jolla on lupa työskennellä enintään kuuden kuukauden ajan tai joille on myönnetty maahan pääsy opiskelua varten tai joilla on lupa työskennellä viisumin perusteella. Direktiivissä mainituissa tilanteissa käytettäisiin direktiivin sallimaa yhdenvertaisen kohtelun rajoittamista perhe-etuuksien eli lapsilisien ja lasten kotihoidon tuen osalta. Rajoitus toteutettaisiin lapsiliselain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muutoksilla.

Artiklan 2 c kohdan mukaan yhdenvertaista kohtelua voidaan rajoittaa 1 f kohdan mukaisten veroetuuksien osalta tapauksiin, joissa niiden perheenjäsenten rekisteröity tai tavanomainen asuinpaikka, joiden osalta kolmannesta maasta tuleva työntekijä vaatii etuuksia, on asianomaisen jäsenvaltion alueella. Sääntelyllä on merkitystä lähinnä tulo- ja perintöverotuksen kannalta.

Tuloverolain 7 §:n 2 momentissa säädetään, että aviopuolisoihin, jotka molemmat eivät ole yleisesti verovelvollisia, ei kuitenkaan sovelleta tuloverolain puolisoita koskevia säännöksiä. Tämä säännös käytännössä kuuluisi edellä mainitun 12 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamisalan piiriin. Edellisen johdosta direktiivin tarkoittama, kolmannesta maasta saapuva työntekijä olisi oikeutettu tuloverotuksessa eräisiin puolisosidonnaisiin etuuksiin, mikäli myös hänen puolisonsa asuisi Suomessa tuloverolain 9 ja 11 §:n tarkoittamalla tavalla ja olisi siten yleisesti verovelvollinen.

Perintö- ja lahjaverolakiin ei nykyisellään sisälly säännöksiä, jotka kuuluisivat 2 c kohdan mahdollistaman rajoituksen soveltamisalan piiriin eikä rajausmahdollisuutta muutoinkaan olisi tarpeen käyttää. Direktiivin tarkoittama kolmannesta maasta tullut työntekijä olisi siten oikeutettu perheenjäsenen perusteella myönnettäviin veroetuihin perintö- ja lahjaverotuksessa yleisten sääntöjen mukaisesti. Näin ollen henkilö olisi oikeutettu perheenjäsenen perusteella myönnettäviin veroetuuksiin, mikäli perheenjäsenen rekisteröity tai tavanomainen asuinpaikka olisi EU:n tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alueella.

Artiklan 2 d kohdan mukaan voidaan rajoittaa kohdan 1 g tarkoittamaa yhdenvertaista kohtelua. Rajoittaminen on mahdollista ensinnäkin siten, että yhdenvertainen kohtelu rajataan työsuhteessa oleviin kolmansista maista tuleviin työntekijöihin. Ottaen huomioon tavaroiden ja palveluiden yleisestä saatavuudesta edellä lausutun, tätä rajausta ei ole tarpeen ottaa käyttöön.

Yhdenvertaista kohtelua voidaan direktiivin 12 artiklan 2 d kohdan mukaan rajoittaa myös rajoittamalla asunnon saantia. Pääsääntönä arava- ja korkotukivuokra-asuntojen asukasvalinnassa pidetään nykyisin sitä, että asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen, EU-kansalainen ja häneen rinnastettava henkilö, pysyvän ja pysyväisluonteisen oleskeluluvan haltija, pakolainen ja toissijaisen tai humanitaarisen suojelun perusteella oleskeluluvan saanut henkilö ruokakuntineen. Asukasvalinnan tavoitteena on siten asuntojen osoittaminen sellaisille henkilöille, joiden oleskelua Suomessa ei ole tarkoitettu lyhytaikaiseksi tai tilapäiseksi. Opiskelijat muodostavat kuitenkin poikkeuksen tästä pääsäännöstä.

Tämän vuoksi sekä aravarajoituslakia että korkotukilakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että vuokra-asuntojen käyttöä koskevissa aravarajoituslain 4 §:ssä ja korkotukilain 11 §:ssä säädettäisiin niistä henkilöistä, jotka voidaan valita asukkaiksi valtion tukemiin vuokra-asuntoihin. Ehdotuksen tarkoituksena ei ole muuttaa vallitsevaa asukasvalintakäytäntöä, vaan muutoksella ainoastaan nostettaisiin lain tasolle ARA:n asukasvalintaoppaan mukainen ja käytännössä sovellettu menettelytapa sekä käytettäisiin direktiivin

12 artiklan 2 d kohdan mukaista mahdollisuutta rajoittaa asunnon saantia.

Artiklan 3 kohdan mukaan oikeus yhdenvertaiseen kohteluun ei vaikuta jäsenvaltion oikeuteen peruuttaa tai jättää uusimatta työntekoon oikeuttava lupa. Kohta ei aiheuta muutoksia lainsäädäntöön.

Artiklan 4 kohdan mukaan kolmansista maista tulleet työntekijät, jotka muuttavat kolmanteen maahan, tai näiden työntekijöiden asemasta johtuvia oikeuksia hyödyntävät kolmansissa maissa asuvat heidän jälkeensä jääneet henkilöt saavat työntekijän aiempaan työskentelyyn perustuvat vanhuuteen, työkyvyttömyyteen tai kuolemaan liittyvät lakisääteiset eläkkeet, jotka on ansaittu asetuksen 883/2004/EY 3 artiklassa tarkoitetun lainsäädännön mukaisesti, samoin ehdoin ja samansuuruisina kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaiset silloin, kun nämä muuttavat kolmanteen maahan. Tällaisia eläkkeitä Suomessa ovat työeläkelainsäädännön ja tapaturma- ja ammattitautivakuutuslainsäädännön mukaiset eläkkeet. Ne maksetaan kansalaisuudesta riippumatta kaikkiin maihin. Kohta ei aiheuta muutoksia lainsäädäntöön, sillä yhdenvertainen kohtelu toteutuu jo tällä hetkellä.

Direktiivin artikkelit, jotka eivät aiheuta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön

2 artikla. Artikla sisältää direktiivissä käytettyjen käsitteiden määritelmät.

Artiklan a kohdan kolmannen maan kansalaista koskeva määritelmä eroaa sanamuodoltaan ulkomaalaislain 3 §:n 2 a kohdan määritelmästä siinä, että ETA-valtioiden ja Sveitsin kansalaisia ei ole direktiivissä nimenomaisesti rinnastettu unionin kansalaisiin. Sama koskee kolmannesta maasta tulleen työntekijän käsitettä artiklan b kohdassa. Koska kuitenkin ETA-maiden ja Sveitsin kansalaiset kuuluvat vapaan liikkuvuuden direktiivin soveltamisalaan ETA:n ja Sveitsin Euroopan unionin kanssa solmimien sopimusten kautta, näiden maiden kansalaiset kuuluvat myös yhdistelmälapadirektiivin soveltamisalan kannalta unionin kansalaisiin rinnastettaviin. ETA-maiden ja Sveitsin kansalaiset ovat siis kolmannen maan kansalaisen ja kolmannesta maasta tulleen työntekijän käsitteiden ulkopuolella. Artiklan a kohta ei edellytä muutoksia nykyllä lainsäädäntöön.

Yhdistelmäluvan tai yhden hakemuksen menettelyn käsitteet *c ja d kohdassa* eivät edellytä nimenomaista määrittelyä ulkomaalaislaissa, sillä niiden tarkoitus toteutuu jo nykyisessä laissa.

4 artikla. Artiklassa säädetään hakemusmenettelystä. Artiklan *1 kohdan* mukaan hakemus yhdistelmäluvan myöntämiseksi, muuttamiseksi tai uusimiseksi tehdään yhden hakemuksen menettelyssä. Jäsenvaltioiden on määritettävä, onko oikeus yhdistelmäluvaa koskevan hakemuksen tekemiseen hakijalla itsellään, työnantajalla vai molemmilla. Jäsenvaltioiden on sallittava hakemuksen tekeminen myös kolmannelta maasta käsin tai kansallisen oikeuden mukaisesti sellaisesta maasta, jossa hakija laillisesti oleskelee. Artiklan *2 kohdan* mukaan jäsenvaltioiden on tutkittava yhdistelmäluvahakemus ja tehtävä päätös unionin tai kansallisen oikeuden mukaisesti. Yhdistelmäluvan myöntämistä, muuttamista tai uusimista koskeva päätös on yksi hallinnollinen asiakirja. Yhden hakemuksen menettely ei *3 kohdan* mukaan vaikuta viisumin myöntämistä koskevaan menettelyyn. Artiklan *4 kohdan* mukaan jäsenvaltiot myöntävät yhdistelmäluvan niille edellytykset täyttävälle kolmansien maiden kansalaisille, jotka hakevat pääsyä jäsenvaltion alueelle tai oleskelevat jo siellä ja hakevat lupansa muuttamista tai uusimista.

Ulkomaalaislain 60 §:n säännökset oleskeluluvan hakemisesta vastaavat jo nyky muodossaan 4 artiklaa: ensimmäisen lupahakemuksen voi tehdä Suomen edustustossa sellaisessa maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Jatkolupaa haetaan Suomessa. Ulkomaalaislain 60 d § edellyttää, että hakijasta otetaan biometriset tunnisteet hakemuksen vireillepanon yhteydessä. Näin ollen vireillepano-oikeus voi olla vain hakijalla itsellään. Vaikka työntekijän oleskelulupaharkinta tehdään kahdessa vaiheessa, hakijan kannalta kyseessä on yhden hakemuksen menettely ja lupa myönnetään yhtenä asiakirjana. Muuhun kuin työntekijän oleskelulupaan mahdollinen työnteko-oikeus merkitään ulkomaalaislain 79 ja 80 §:n nojalla. Ulkomaalaislain menettelysäännökset vastaavat näiltä osin 4 artiklaa eikä lakimuutoksille ole tarvetta.

6 artikla. Artiklassa säädetään yhdistelmäluvan muodosta. Artiklan *1 kohdan* mukaan lupa on myönnettävä käyttäen kolmansien

maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1030/2002 vahvistettua yhtenäistä kaavaa ja työnteko-oikeutta koskevat tiedot on ilmoitettava asetuksen liitteen mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat ilmoittaa työsuhdetta koskevia lisätietoja paperimuodossa tai tallentaa tietoja sähköisessä muodossa asetuksessa määritellyllä tavalla. Artiklan *2 kohdan* mukaan jäsenvaltiot eivät saa yhdistelmäluvan lisäksi myöntää muita lupia todisteeksi hakijalla olevasta luvasta työmarkkinoille pääsyyn. Artikla ei miltään osin edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

7 artikla. Artiklassa säädetään muuta tarkoitusta kuin työntekoa varten myönnettyistä oleskeluluvista. Artiklan *1 kohdan* mukaan jäsenvaltioiden on kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1030/2002 mukaisia oleskelulupia myöntäessään aina ilmoitettava työlupaa koskevat tiedot. Työsuhdetta koskevia lisätietoja voi ilmoittaa paperimuodossa tai tallentaa sähköisessä muodossa asetuksen mukaisesti. Artiklan *2 kohdan* mukaan jäsenvaltiot eivät saa asetuksen mukaisia oleskelulupia myöntäessään antaa muita lupia todisteeksi työmarkkinoille pääsystä. Artikla ei miltään osin edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

8 artikla. Artiklassa säädetään menettelyä koskevista takeista. Artiklan *1 kohdan* mukaan jos yhdistelmäluvan myöntämistä, muuttamista tai uusimista koskeva hakemus hylätään tai yhdistelmäluva peruutetaan unionin tai kansallisessa oikeudessa säädettyjen perusteiden nojalla, tällaisen päätöksen perusteet on esitettävä kirjallisessa ilmoituksessa. Artiklan *2 kohdan* mukaan yhdistelmäluvan hylkäämistä, muuttamista tai uusimista tai sen peruuttamista koskevaan päätökseen on voitava hakea muutosta oikeusteitse. Edellä *1 kohdassa* tarkoitettussa kirjallisessa ilmoituksessa on mainittava, missä tuomioistuimessa tai hallintoviranomaisessa asianomainen henkilö voi hakea päätökseen muutosta ja missä ajassa muutoksenhaku on tehtävä. Artiklan *3 kohdan* mukaan hakemus voidaan jättää tutkimatta niiden kolmansien maiden kansalaisten lukumäärän perusteella, joille on myönnetty pääsy jäsenvaltion alueelle työntekoa varten, ja hakemus voidaan tuolla perusteella jättää käsittelemättä.

Hallintolaissa (434/2003) ja ulkomaalaislaissa säädetään hakemusmenettelystä. Hallintolaissa säädetään päätöksen kirjallisesta muodosta (43 §), perusteluvollisuudesta (45 §) ja valitusosoituksesta (47 §). Ulkomaalaislain 190 §:ssä säädetään valitusoikeudesta. Edellä mainittujen lainkohtien on katsottava turvaavan direktiivin edellyttämät menettelylliset takeet, eikä lakimuutoksiin ole tarvetta. Artiklan 3 kohta ei koske Suomea lainkaan, sillä maassa ei ole käytössä kansalaisuuksiin perustuvia kiintiöitä.

9 artikla. Artiklassa säädetään tietojen saatavuudesta. Jäsenvaltioiden on pyynnöstä toimitettava kolmannen maan kansalaiselle ja tulevalle työnantajalle asiaankuuluvat tiedot asiakirjoista, joita täydellisen hakemukseen tekeminen edellyttää.

Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Kyseisen lainkohdan on katsottava kattavan myös 9 artiklan tarkoittamien tietojen toimittamisen, eli lainmuutokseen ei ole tarvetta.

10 artikla. Artiklassa säädetään maksuista. Jäsenvaltiot voivat periä hakijoilta tarvittaessa maksuja direktiivin mukaisesta hakemusten käsittelystä. Tällaisten maksujen on oltava kohtuullisia ja niiden perustana voidaan käyttää hakemusten käsittelemiseksi ja lupien myöntämiseksi tosiasiaa tarjottuja palveluja.

Oleskelulupahakemuksiin liittyvistä maksuista säädetään Suomessa vuosittain sisäasiainministeriön asetuksilla, jotka annetaan valtion maksuperustelain (150/1992) 8 §:n nojalla. Maksut joko vastaavat omakustannushintoja tai ovat niitä alhaisempia. Artikla ei edellytä lainsäädäntö- tai käytäntömuutoksia.

11 artikla. Artiklassa säädetään yhdistelmäluvan tarjoamista oikeuksista. Luvan haltijalla on artiklan *1 a kohdan* nojalla oikeus saapua maahan ja oleskella siellä edellyttäen, että hän täyttää kansallisessa oikeudessa asetetut maahantuloa koskevat edellytykset. Artiklan *1 b ja c kohdan* mukaan yhdistelmäluva oikeuttaa liikkumaan vapaasti jäsenvaltion alueella ja tekemään siellä luvan nojalla sallittua tiettyä työtä kansallisen oikeuden mu-

kaisesti. Artiklan *1 d kohdan* mukaan luvan haltijalla on oikeus saada tiedot niistä oikeuksista, jotka liittyvät hänelle myönnettyyn lupaan.

Ulkomaalaislain 11 §:ssä säädetään maahantulon edellytyksistä ja 41 §:ssä maassa laillisesti oleskelevan oikeudesta liikkua maassa vapaasti. Saman lain 77 §:ssä todetaan, että työntekijän oleskelulupa oikeuttaa työskentelemään yhdellä tai useammalla ammattialalla, tai erityisestä syystä lupa voidaan rajata koskemaan työtä tietyn työnantajan palveluksessa. Työnteko-oikeus muilla kuin työntekoperusteisilla oleskeluluvilla ei ole sidottu tiettyyn työhön. Hallintolain 8 §:ssä säädetään viranomaisen neuvontavollisuudesta. Edellä mainittujen lainkohtien on katsottava turvaavan 11 artiklan mukaiset oikeudet, eikä artikla siten edellytä lakimuutoksia.

13 artikla. Artiklassa säädetään suotuisammista säännöksistä. Artiklan *1 kohdan* mukaan direktiivi ei estä soveltamasta suotuisampia säännöksiä, jotka sisältyvät unionin oikeuteen, mukaan luettuina unionin tai unionin ja sen jäsenvaltioiden yhden tai useamman kolmannen maan kesken tehdyt kahden- tai monenväliset sopimukset sekä kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin, jotka on tehty yhden tai useamman jäsenvaltion ja yhden tai useamman kolmannen maan kesken. Artiklan *2 kohdan* mukaan direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen hyväksyä tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat suotuisampia sen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden kannalta. Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

14 artikla. Artiklassa säädetään yleisölle suunnatusta tiedotuksesta. Kunkin jäsenvaltion on asetettava yleisön saataville säännöllisesti ajantasaistetut tiedot edellytyksistä, joita sovelletaan työntekoa varten tapahtuvaan kolmansien maiden kansalaisten pääsyyn sen alueelle ja siellä oleskeluun.

Suomessa tiedotus tapahtuu pääasiallisesti Maahanmuuttoviraston verkkosivujen kautta, mutta tietoja saa myös puhelimitse tai asioimalla henkilökohtaisesti Maahanmuuttovirastossa, paikallispoliisissa, TE-toimistossa, Suomen ulkomaan edustustossa tai erilaisissa maahanmuuttajien neuvontapalveluissa. Kotoutumislain 7 § sisältää viranomaisille veloitteen antaa maahanmuuttajalle tietoa hä-

nen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä. Lain 8 §:ssä säädetään kunnan, TE-toimiston ja muiden viranomaisten velvoitteesta antaa ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävistä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä. Artiklan tarkoittaman tiedotuksen on katsottava toteutuvan edellä mainituin keinoin.

15 artikla. Artiklassa säädetään direktiivin edellyttämistä kertomuksista ja tilastotiedoista. Artiklan *1 kohdan* mukaan komissio toimittaa säännöllisin väliajoin ja ensimmäisen kerran viimeistään 25 päivänä joulukuuta 2016 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta jäsenvaltioissa ja tekee tarpeellisiksi katsomansa muutosehdotukset. Artiklan *2 kohdan* mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava vuosittain ja ensimmäisen kerran viimeistään 25 päivänä joulukuuta 2014 komissiolle tilastotiedot niiden kolmansien maiden kansalaisten lukumääristä, joille on myönnetty yhdistelmä lupa edellisen kalenterivuoden aikana. Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön, mutta Maahanmuuttoviraston ja poliisin on huolehdittava riittävästä tilastoinnista.

16 artikla. Artiklassa määritellään täytäntöönpanotoimenpiteet. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 25 päivänä joulukuuta 2013. Niiden on viipymättä toimitettava nämä säännökset kirjallisina komissiolle. Jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

17 artikla. Artiklassa säädetään direktiivin voimaantulosta. Direktiivi tulee voimaan sitä seuraavana päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Direktiivi julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 23 päivänä joulukuuta 2011.

18 artikla. Artiklassa osoitetaan direktiivi jäsenvaltioille Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on saattaa kansallinen lainsäädäntö vastaamaan yhdistelmälu-padirektiivin säännöksiä. Samassa yhteydessä ulkomaalaislakia selkiytettäisiin direktiivin tarkoituksen edistämiseksi.

Direktiivillä pyritään ensinnäkin yksinkertaistamaan ja yhdenmukaistamaan työntekoperusteisten oleskelulupien myöntämistä jäsenvaltioissa siten, että oleskelulupa ja työnteko-oikeus myönnetään yhden hakemuksen menettelyssä ja merkitään samaan asiakirjaan. Tarkoituksena on menettelyn saattaminen toimivammaksi sekä työnantajien että työntekijöiden kannalta ja toisaalta työskentelyn laillisuuden valvonnan parantaminen. Direktiivillä ei kuitenkaan muuteta lupahakinnon sisältöä.

Direktiivin toisena päätavoitteena on varmistaa yhdenvertainen kohtelu kaikille jäsenvaltiossa laillisesti oleskeleville ja työskenteleville kolmansien maiden kansalaisille. Yhdenvertaisen kohtelun alat ja laajuus on yksilöity direktiivin 12 artiklassa.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Direktiivi ei edellytä suurta muutosta oleskelulupien ja niihin liittyvien työntekooikeuksien myöntämismenettelyn nykytilaan. Direktiivi ei vaikuta harkintaan, jonka nojalla myönnetään lupia työntekoa varten tai lupia, jotka sisältävät oikeuden työntekoon. Kolmansista maista tulevan työvoiman työmarkkinoille pääsyä koskeva harkinta on yhä kansallisessa toimivallassa.

Direktiivin tarkoituksen edistämiseksi ulkomaalaislain työntekoa koskevia säännöksiä selvennettäisiin ja yksinkertaistettaisiin. Tavoitteena on se, että erilaiset työntekoa varten myönnettävät luvat ja ulkomaalaisen työnteko-oikeus eri tilanteissa muodostaisivat nykyistä selvemmän kokonaisuuden.

Ulkomaalaislakiin lisättäisiin direktiivin mukainen neljän kuukauden enimmäiskäsittelyaika työnteon perusteella tehdyille oleskelulupahakemuksille. Määräajan kulumisen katkeaisi mahdollisten lisäselvitysten hankkimisen ajaksi.

Ulkomaalaislakiin ehdotettujen muutosten vuoksi ulkomaalaisrekisteristä annettuun lakiin (1270/1997) olisi tehtävä tekninen korjaus pykäläviittaukseen.

Ulkomaalaisten työntekijöiden ja työnteekoon oikeutettujen henkilöiden yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvan aloilla vahvistettaisiin direktiivin edellyttämällä tavalla. Tähän liittyen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansanterveyslakia, erikoissairaanhoidolakia, lapsilisälakia sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia.

Asuntojen saantia koskevaan yhdenvertaiseen kohteluun liittyen ehdotetaan muutettavaksi aravarajoituslakia sekä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä on sekä suoria että välillisiä taloudellisia vaikutuksia. Suorat taloudelliset vaikutukset aiheutuvat direktiivissä lueteltuihin asumisperusteisiin etuuksiin ja terveyspalveluihin oikeutettujen ja niitä käyttävien ulkomaalaisten määrän lisääntymisestä. Henkilömäärän kasvu ei kuitenkaan ole tarkasti ennakoitavissa.

Yhdenvertaisen kohtelun piiriin kuuluvia henkilöitä ja aiheeseen liittyviä tilastoja on esitelty edellä jaksossa 2.3. Suomessa oleskelee ja maahan tulee ulkomaalaisia, joilla ei nykyäänntelyn nojalla ole oikeutta direktiivin mukaisiin etuuksiin ja palveluihin, mutta oikeus voi direktiivin myötä tulevien muutosten nojalla syntyä. Asumisperusteisen sosiaaliturvan osalta oikeuden syntyminen edellyttää työsuhteen olemassaoloa. Tämä vaikeuttaa osaltaan henkilömäärää koskevan ennakoarvion tekemistä: työnteon perusteella maassa oleskelevien osalta työnteekoa voidaan pitää lähtökohtana, mutta esimerkiksi opiskelijoiden ja perheenjäsenten osalta ei ole tilastoa siitä, kuinka moni käyttää ulkomaalaislain mukaista työnteeko-oikeuttaan.

Direktiivin myötä yhdenvertaisen kohtelun piiriin tulee sekä viisumivapauden, viisumin että oleskeluluvan nojalla Suomessa työskenteleviä henkilöitä, joiden maassa oleskelun kesto ja luonne voivat vaihdella merkittävästi. Taloudellisia vaikutuksia määrittää myös

se, tuleeko työntekijä maahan yksin vai perheensä kanssa. Käytännössä perheenjäsenten tuominen Suomeen on mahdollista lähinnä oleskeluluvan haltijoille, ja tuolloinkin perheenjäsenten luvansaannin edellytyksenä on ulkomaalaislain 39 §:n mukaisen toimeentuloedellytyksen täyttäminen. Vähäinen työnteeko ei siten lähtökohtaisesti mahdollista perheenyhdistämistä, ellei perheellä ole muita tulonlähteitä. Hyvin lyhytaikaisesti maahan tulevalle perheen mukana tuominen on harvoin tarkoituksenmukaistakaan ottaen huomioon kaikki tarpeelliset järjestelyt, jotka liittyvät sekä perhesidelpien hakemiseen että rajat ylittävään muuttoon liittyvien käytännön asioiden hoitoon.

Oleskeluluvan haltijoiden osalta uusien yhdenvertaisen kohtelun piiriin tulijoiden määrä voi olla joitakin tuhansia henkilöitä vuodessa. Ryhmä muodostuisi ensisijaisesti tilapäisen ja etenkin alle vuoden mittaisen luvan haltijoista, koska he nykyinsäädännön perusteella eivät kuulu asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Sosiaaliturvasta tosiasiallisesti hyötyvien määrä riippuu olennaisesti siitä, kuinka moni maahan muulla kuin työnteon perusteella tulleista päätyy tekemään työtä. Lisäksi on huomattava, että sosiaaliturvaan kuuluminen työskentelyn perusteella on osittain riippuvainen työnteon jatkumisesta.

Henkilömäärää arvioitaessa on huomioitua ensinnäkin se, että Maahanmuuttovirasto on myöntänyt viime vuosina noin 2 500 tilapäistä oleskelulupaa työnteon perusteella. Näistä suurin osa jää arvioidusti nykyäänntelyn nojalla asumisperusteisen sosiaaliturvan ulkopuolelle, mutta heidän asemansa paranee yhdenvertaisen kohtelun laajentumisen myötä. Tämän ryhmän osalta direktiivin mukanaan tuomat vaikutukset ovat oletettavasti suurimmat.

Muista ulkomaalaisten ryhmistä voidaan mainita opiskelijat ja perhesiteen perusteella maassa oleskelevat. Uusia opiskelijoita on tullut noin 5 500 vuodessa, mutta he hyötyvät yhdenvertaisesta kohtelusta vain työsuhteen kautta. Suuri osa opiskelijoista pääsee jo nykyisin kotikunnan kautta tulevien terveyspalveluiden piiriin. Muista asumisperusteisen sosiaaliturvan osa-alueista opiskelijat jäisivät jatkossakin perhe-etuuksien ulkopuolelle. Perheside on yleinen maahantulon syy, mutta perheenjäsentenkin osalta pätee se sama ra-

jaus, että he ovat sosiaaliturvan osalta yhdenvertaisen kohtelun piirissä suoranaisesti vain työsuhteen myötä. Lisäksi perhesiteen perusteella maassa oleskelevat kuuluvat pääsääntöisesti jo nyky sääntelyn nojalla asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Joka tapauksessa direktiivin vaikutus näihin ulkomalaisryhmiin on työnteon perusteella maassa oleskelevia vähäisempi.

Viisumin perusteella tai viisumivapaasti maassa työskentelevillä ei nyky sääntelyn mukaan ole lähtökohtaisesti oikeutta asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. He ovat siis kokonaisuudessaan yhdenvertaisen kohtelun piiriin tuleva uusi ryhmä. Kuten edellä jaksossa 2.3 on todettu, viisumilla muuhun kuin kausityöhön tulijoiden lukumäärä on keskimäärin noin 6 000 henkilöä vuodessa, joista osa on lähetettyjä työntekijöitä ja siten direktiivin soveltamisalan ulkopuolella. Lisäksi sosiaaliturvan ulkopuolelle jäisivät jatkossakin edellä mainitusta ryhmästä ne henkilöt, jotka eivät ole Suomessa työsuhteessa, eli nykytilanteessa suuri enemmistö.

Viisumivapaasti työhön tulevista ei edellä kuvatuista syistä ole saatavissa tilastoa, mutta määrä lienee käytännössä vähäinen. Viisumilla tai viisumivapaasti maahan työhön tulevien oleskelu on niin lyhytaikaista, että turvautuminen sosiaaliturvaetuksiin tai terveyspalveluihin on huomattavasti vähemmän todennäköistä kuin oleskeluluvan haltijoilla. Vuositasolle suhteutettuna heidän aiheuttamiensa kustannusten voidaan olettaa vastaavan vain korkeintaan joidenkin satojen maassa vakinaisesti asuvien kustannuksia.

On oletettavissa, että maassa lyhytaikaisesti työskenteleville työntekijöille kuuluva oikeus asumisperusteisiin etuuksiin ja terveyspalveluihin lisää Suomessa työskentelyn vetovoimaisuutta jossain määrin. Siksi on perusteltua arvioida, että direktiivin mukaisten oikeuksien piiriin tulevien määrä voi joidenkin vuosien aikavälillä lisääntyä joillakin tuhansilla henkilöillä vuodessa. Tältä osin on huomioitava, että myös mahdollisuudet ja motivaatio järjestelmän väärinkäyttöksiin voivat lisääntyä sosiaaliturvaan pääsyn helpottuessa. Tilanteen kehittymistä onkin poikikahallinnollisesti seurattava. Jos henkilön oleskeluluvan perusteena oleva työsuhte päättyy ennenaikaisesti, olosuhdemuutoksen tulisi johtaa harkintaan oleskeluluvan mah-

dolliseksi peruuttamiseksi. Tämä edellyttää viranomaisten keskinäisen tiedonvaihdon parantamista nykyisestä.

Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan julkisen terveydenhuollon ja sairausvakuutusetuksista ja -korvauksista aiheutuvat kustannukset ovat keskimäärin 1 417 euroa (2014) henkilöä kohti vuodessa. Perheellisen työntekijän sosiaaliturvakustannuksiin kuuluu lisäksi lapsilisät ja kotihoidon tuki, jolloin työntekijän, hänen puolisonsa ja kahden lapsen kustannukset olisivat keskimäärin noin 9 300 euroa vuodessa (2014).

Tämän esityksen piiriin kuuluvat näistä julkinen terveydenhuolto, lapsilisät ja kotihoidon tuki. Valtion korvauksiin julkiselle terveydenhuollolle on vuoden 2014 talousarvioesityksessä varattu 3,4 miljoonaa euroa. Lisäksi lapsilisiin on varattu miljoonaa euroa ja kotihoidon tukeen 0,4 miljoonaa euroa. Muun direktiivin tarkoittaman sosiaaliturvan osalta vaikutukset on tarkemmin eritelty samanaikaisesti annettavissa, sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltavissa esityksissä. Vuositason kustannuksista puhuttaessa on huomattava, että osa direktiivin perusteella sosiaaliturvan piiriin tulevista henkilöistä oleskelee maassa vuotta lyhyemmän ajan. Toisaalta jossakin yksittäistapauksessa kustannukset voivat olla huomattavasti keskimääräistä vuositasoa korkeammat.

Kuten edellä on todettu, kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille. Jos työntekijät tulevat maahan perheineen, asuinkunnalle ja valtiolle koituu kustannuksia lasten perusopetuksesta. Jos oppilas osallistuu pelkästään perusopetukseen, perushinta vuonna 2013 on 7 519,50 euroa henkilöltä. Tästä valtion rahoitusosuus on vuonna 2013 keskimäärin noin 30 % ja kunnan noin 70 %. Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus vuonna 2013 on 14 745 euroa, jonka valtio korvaa opetuksen järjestäjälle kokonaisuudessaan, henkilöltä.

Suomessa työskentelevien ulkomaalaisten määrän kasvu lisäisi kustannusten ohella myös verotuloja. Verohallinnon tietojen mukaan Suomessa on työskennellyt vuonna 2011 noin 13 000 rajoitetusti verovelvollista, joilta on kerätty veroja yhteensä 8,4 miljoonaa euroa. Rajoitetusti verovelvollisia ovat sellaiset henkilöt, jotka eivät ole verovuonna

asuneet Suomessa. Jos kolmansista maista saapuvien työllisten määrä kasvaisi joitakin prosentteja, ei sillä olisi suurta vaikutusta verotuloihin johtuen näihin tuloihin kohdistettavasta lähdeverovähennyksestä ja maiden välisistä verosopimuksista. Suomessa yleisesti verovelvollisia (eli maassa asuneita) palkansaajia on verohallinnon tietojen mukaan ollut vuonna 2011 noin 2,5 miljoonaa henkilöä. Tämäkin ryhmä saattaa direktiivin mukanaan tuomien muutosten myötä kasvaa, jos Suomessa asuvien määrä lisääntyy.

Esityksen välilliset vaikutukset muodostuvat työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän kautta. Jos työvoiman maahanmuuton lisäys suuntautuisi työvoimapulasta kärsiville aloille, tämä lisäisi monin tavoin taloudellista toimeliaisuutta ja tukisi työllisyyttä. TE-toimiston tekemä osapäätösharkinta tähtää työntekijän lupien osalta juuri tällaiseen uuden työvoiman kohdentumiseen. Vaikutukset olisivat vähäisemmät, jos työvoiman lisäys kohdistuisi aloihin, joilla on jo paljon työnhakijoita.

4.2 Vaikutukset yksilöiden oikeusasemaan

Esityksellä on merkittävä vaikutus maassa työskentelevien ja työntekoon oikeutettujen ulkomaalaisten oikeusasemaan. Yhdenvertaisen kohtelun laajeneminen lähtökohtaisesti kaikkiin kolmansista maista tuleviin työntekijöihin merkitsee eri ulkomaalaisryhmien yhtenäisempää asemaa suhteessa toisiinsa ja maan omiin kansalaisiin. Aseman paraneminen koskee etenkin pääsyä asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin, jonka ulkopuolelle monet maassa lyhytaikaisesti oleskelevat nyky sääntelyn nojalla jäävät. Oikeutta sosiaaliturvaan on käsitelty tarkemmin taloudellisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä.

Neljän kuukauden enimmäiskäsittelyaika parantaa osaltaan hakijoiden oikeusturvaa. Jo nykyisin työntekoon perustuvat oleskelulupahakemukset ratkaistaan useimmissa tapauksissa viivytyksettä. Kuitenkin yhtäältä TE-toimiston tekemä osapäätösharkinta ja toisaalta Maahanmuuttoviraston lupaharkintaan mahdollisesti sisältyvä hakijan suullinen kuuleminen voivat pitkittää prosessia. Enimmäiskäsittelyajan lisääminen lakiin kiinnittää entistä paremmin huomion hakemusten käsit-

telyaikojen lyhentämiseen sekä keskimäärin että myös enemmän selvittämistä vaativissa tapauksissa.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Direktiivin edellyttämät muutokset oleskelulupajärjestelmään eivät ole sillä tavoin merkittäviä, että niiden voitaisiin olettaa olennaisesti lisäävän työnteon perusteella tehtäviä oleskelulupahakemuksia. Sen sijaan yhdenvertaisen kohtelun laajentaminen uusiin työntekijöiden ryhmiin voi lisätä ulkomaisen työvoiman halukkuutta hakeutua Suomeen. Riskinä on myös järjestelmän väärin käyttämisen houkuttelevuuden lisääntyminen.

Esityksellä ei voida arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia naisten ja miesten välisen tasa-arvon toteutumiseen. Direktiivin täytäntöönpanon myötä yhdenvertainen kohtelu ulottuu laajempaan joukkoon ulkomaalaisia kuin aikaisemmin. Direktiivi on soveltamisalaltaan yleinen ja kattaa erilaisilla perusteilla maassa oleskelevia ulkomaalaisia. Kysymys ei siis ole vain työntekoperusteisella oleskeluluvalla maahan tulneiden oikeuksista, vaan myös esimerkiksi perhesiteen perusteella luvan saaneet kuuluvat työsuhteen myötä yhdenvertaisen kohtelun piiriin. Lisäksi työntekijöiden perheenjäsenet hyötyvät epäsuorasti työntekijälle myönnettävien perheetuksien kautta.

4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole merkittävää vaikutusta viranomaisten välisiin suhteisiin ja toimivaltaan. Työntekijän oleskelulupa myönnettäisiin edelleen kaksivaiheisessa osapäätösharkinnan sisältävässä menettelyssä, jossa toimivaltaisina viranomaisina ovat TE-toimisto ja Maahanmuuttovirasto tai poliisilaitos. Viranomaisten välisen yhteistyön ja tiedonvaihdon tiivistäminen on kuitenkin tärkeää direktiivin tavoitteiden toteuttamiseksi.

Ulkomaalaisasioiden sähköisestä asiainkäsittelyjärjestelmästä saatavien tietojen mukaan vuonna 2012 työntekijän oleskelulupahakemuksen käsittelyyn on hakemuksen viireille tulosta ensimmäisen ratkaisun tekemiseen kulunut keskimäärin 113 vuorokautta.

TE-toimiston osuus käsittelyajasta on ollut keskimäärin 61 vuorokautta ja Maahanmuuttoviraston 54 vuorokautta. Muista työntekoperusteisista luvista, joiden käsittelystä Maahanmuuttovirasto vastaa kokonaisuudessaan, esimerkiksi erityisasiantuntijoiden osalta käsittelyaika on ollut 27 vuorokautta sekä urheilijoiden ja valmentajien osalta 69 vuorokautta.

Edellä kuvattujen lukujen valossa on todennäköistä, että suuri osa työntekoperusteisista hakemuksista voidaan jatkossakin ongelmita ratkaista alle direktiivin edellyttämässä neljässä kuukaudessa. Eri TE-toimistojen toteutuneiden käsittelyaikojen välillä on kuitenkin ollut merkittäviä eroavaisuuksia, millä on ollut kielteinen vaikutus kokonaiskäsittelyaikaan joidenkin hakemusten osalta.

Epäyhtenäisen kehityksen taustalla on osapäätösharkinnasta luopumista koskenut, sittemmin rauennut hallituksen esitys (HE 269/2009 vp), jonka takia viime valtiopäivien aikana työntekijän oleskelulupien käsittelyn kehittäminen TE-toimistoissa oli pysähdyksissä. Nyt kehitystyötä jatketaan osana vuoden 2013 alussa käynnistynyttä työ- ja elinkeinopalvelujen uudistusta. Uudistuksen tavoitteena on, että TE-toimistoilla olisi selkeä palveluvalikoima, joka vastaisi joustavasti asiakkaiden tarpeisiin ja tukisi työllistymistä, työvoiman saantia sekä yritystoiminnan käynnistymistä ja kehittymistä.

Myös Suomen ulkomaanedustustoilla on merkittävä rooli oleskelulupahakemuksen käsittelyssä etenkin tilanteissa, joissa hakijaa on tarpeen kuulla suullisesti. Tietyille ammattialoille pyrkiviä hakijoita haastatellaan lähes säännönmukaisesti. Joissakin edustustoissa haastatteluaikaa ei resurssien vähäisyyden vuoksi pystytä antamaan viipymättä kuulemispyynnön jälkeen. Näiltä osin hallinnonalojen välistä yhteistyötä on tiivistettävä ja resursseja kohdennettava ongelman korjaamiseksi.

Koska esityksen myötä työntekijöiden pääsy sosiaaliturvan piiriin helpottuu, oleskelulupaharkintaan liittyvän turvatun toimeentulon vaatimuksen arviointi saattaa vaikeutua etenkin jatko-oleskelulupaa haettaessa. Tätä vaikutusta osaltaan lieventää se esityksessä lakiin ehdotettu vaatimus, että työntekijän toimeentulon olisi pääsääntöisesti oltava tur-

vattu nimenomaan ansiotyöstä saatavalla tulolla.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu pääosin sisäasiainministeriössä. Ulkomaalaislain muutokset on valmisteltu yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön sekä Maahanmuuttoviraston kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloille kuuluvat säädosmuutokset on valmisteltu asianomaisissa ministeriöissä. Valmistelutyöryhmän jäseninä ovat edellä mainittujen tahojen lisäksi olleet edustajat opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä valtiovarainministeriöstä.

Sisäasiainministeriö pyysi 7 päivänä kesäkuuta 2013 päivätyllä lausuntopyynnöllä esitysluonnoksesta lausunnot 33 taholta, joissa oli mukana esimerkiksi ministeriöitä, eri hallinnonalojen virastoja ja työmarkkinajärjestöjä.

Lausuntoja saapui 26. Esityksen tavoitteisiin suhtauduttiin lausunnoissa pääasiallisesti myönteisesti. Työntekoperusteista oleskelua ja työnteko-oikeutta koskevien ulkomaalaislain säännösten selkeyttämistä pidettiin tarpeellisena ja oikeusturvaa parantavana toimenpiteenä. Yhdenvertaisen kohtelun turvaamista kolmansista maista tuleville työntekijöille kannatettiin. Lausuntopyynnössä esitettiin nimenomainen pyyntö ottaa kantaa siihen henkilömäärään, jota esityksen mukaiset muutokset koskettaisivat. Joissakin lausunnoissa esityksen laskelmia pidettiin varovaisina, mutta luotettavan arvion tekeminen todettiin yksimielisesti vaikeaksi.

Lausuntojen perusteella esitykseen on tehty korjauksia, täsmennyksiä ja suoranaisia muutoksiakin. Ulkomaalaislain osalta etenkin neljän kuukauden käsittelyaikaa koskevaa säännöstä ja sen perusteluja on pyritty selkeyttämään hakijan oikeusturvan parantamiseksi.

Yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvan aloilla koskeviin säännöksiin on tehty täsmennyksiä etenkin Kansaneläkelaitoksen esittämien huomioiden perusteella.

Esitystä käsiteltiin kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 20 päivänä elokuuta 2013 pidetyssä kokouksessa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Sosiaali- ja terveysministeriössä on valmis- teilla hallituksen esitys asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamiseksi. Esityksen yhtenä tarkoituksena on toteuttaa yhdistelmäluopadirektiivin edellyttämä yhdenvertainen kohtelu kyseisten lakien kattamien sosiaaliturvan alojen osalta. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan myös työttömyysturvalain muutoksia, joilla yhdenvertainen kohtelu toteutetaan työttömäksi jääneiden osalta. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan myös hallituksen esitystä laiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta. Tähän esitykseen sisältyvät säännökset,

joiden perusteella valtio korvaa kunnille vail- la kotikuntaa olevien henkilöiden julkisesta terveydenhuollosta aiheutuvat kustannukset. Kyseiset hallituksen esitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2013, ja niitä käsiteltäneen eduskunnassa samanai- kaisesti tämän esityksen kanssa.

Syksyllä 2013 eduskunnalle on tarkoitus antaa myös oikeusministeriössä valmisteltu yhdenvertaisuuslain kokonaisuudistusta kos- keva hallituksen esitys. Ehdotetut muutokset on syytä huomioida tämän esityksen jatkokä- sittelyssä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousar- vioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Ulkomaalaislaki

3 §. Määritelmät. Pykälän 6 ja 7 kohtia työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan määritelmistä ehdotetaan muutettaviksi. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi kaksi uutta kohtaa, jotka sisältäisivät määritelmät muusta oleskeluluvasta ansiotyötä varten ja työnteko-oikeudesta.

Muutettavaksi ehdotetun 6 kohdan mukaan työntekijän oleskelulupaa määrittäviä tekijöitä olisi kaksi: se myönnetään ansiotyön tekemistä varten ja sen myöntämistä edeltää TE-toimiston osapäätös. Tarkoitus ei olisi muuttaa lupaharkintaa tai luvan sisältöä, vaan tehdä määritelmästä nykyistä kuvaavampi. Osapäätöksen käsitettä ei käytetä voimassa olevassa ulkomaalaislaissa, mutta se on hallintokäytännössä vakiintunut.

Ehdotetun uuden 6 a kohdan mukaan muulla oleskeluluvalla ansiotyötä varten tarkoitettaisiin muuta kuin 6 kohdassa tarkoitettua työntekijän oleskelulupaa, joka kuitenkin myönnetään ansiotyön tekemistä varten. Menettelyllisesti erottavana tekijänä olisi TE-toimiston osapäätöksen puuttuminen. Uuden määritelmän tarkoituksena olisi tuoda aikaisempaa selvemmin esiin se, että ansiotyötä varten myönnetään muitakin kuin työntekijän oleskelulupia. Tällaisia olisivat ehdotetun 77 §:n nojalla myönnettävät luvat.

Ehdotetussa uudessa 6 b kohdassa määriteltäisiin työnteko-oikeus ulkomaalaisen oikeudeksi tehdä maassa ansiotyötä. Käsite esiintyy tässä merkityksessä voimassa olevassa ulkomaalaislaissa, mutta sitä ei ole erikseen määritelty. Määritelmän tarkoituksena olisi osaltaan selventää, että ulkomaalaislain mukainen oikeus tehdä ansiotyötä voi syntyä eri perusteilla.

Muutettavaksi ehdotettu 7 kohta elinkeinonharjoittajan oleskeluluvasta täsmentäisi, että työntekijän oleskeluluvan tavoin tämäkin lupa myönnetään kaksivaiheisen menettelyn jälkeen. Käsitettä osapäätös käytettäisiin myös tämän lupaperusteen kohdalla vakiintuneen hallintokäytännön mukaisesti.

5 luku. Työnteko. Lukuun lisättäisiin uusia väliotsikoita siten, että se jakaantuisi neljään

osaan: työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten, työnteko-oikeus, Euroopan unionin sininen kortti sekä menettely ja viranomaiset. Rakenteen olisi tarkoitus tukea selkeämpää kokonaisuutta, jossa erottuvat yhtäältä kaikki ansiotyötä varten myönnettävät oleskeluluvat ja toisaalta maassa eri perusteilla oleskelevien ulkomaalaisten oikeus tehdä ansiotyötä.

72 §. Työntekijän oleskelulupahakemus ja sen liitteet. Voimassa olevan lain 72 §:ssä säädetään työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan harkinnan sisällöstä. Lain 5 luvun rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että kyseisen pykälän sisältö siirrettäisiin ehdotettuun 73 ja 76 §:ään ja ehdotetussa 72 §:ssä säädettäisiin työntekijän oleskelulupahakemuksesta ja siihen tarvittavista liitteistä.

Ehdotettu pykälä sisältäisi ensin viittauksen 60 §:ään luvan hakemisen osalta ja muilta osin vastaisi voimassa olevan lain 73 §:n 1 momenttia. Nykyisin 73 §:n otsikko on "Työnantajan velvollisuudet", ja ainoastaan 1 momentin mukaiset velvollisuudet liittyvät oleskelulupahakemuksen tekemiseen. Näin ollen on selvyuden vuoksi perusteltua erottaa 1 momentti omaksi, kuvaavammin otsikoiduksi pykäläkseen ja siirtää se samaan yhteyteen muiden työntekijän oleskeluluvan myöntämistä koskevien pykälien kanssa. Vastaavasti pykälän 2—4 momentti siirrettäisiin omaksi pykäläkseen 5 luvun loppuun.

73 §. Työ- ja elinkeinotoimiston osapäätös työntekijän oleskelulupahakemukseen. Voimassa olevassa 73 §:ssä säädetään työnantajan velvollisuuksista, ja nämä säännökset jaettaisiin kahteen erilliseen pykälään 72 §:n perusteluissa selostetuin tavoin. Ehdotetussa 73 §:ssä säädettäisiin TE-toimiston tekemästä osapäätöksestä työntekijän oleskelulupahakemukseen. Käsite osapäätös otettaisiin ensimmäistä kertaa lain tasolle selventämään TE-toimiston roolia työntekijän lupamenettelyssä ja eroa työntekijän oleskeluluvan ja muun ansiotyötä varten myönnettävän oleskeluluvan välillä. Osapäätökseen liittyvän lupaharkinnan sisällöstä säädetään voimassa olevan lain 72 §:ssä, jossa on säännökset sekä työntekijän että elinkeinonharjoittajan lu-

van osalta. Selvyyden vuoksi eri lupaperusteet erotettaisiin toisistaan ja ehdotetussa 73 §:ssä säädettäisiin vain työntekijän oleskeluluvan osapäätösharkinnasta. Ehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa harkinnan sisältöä.

Voimassa olevassa 75 §:ssä säädetään erikseen työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä ulkomailla oleville henkilöille. Pykälän sisältönä on viitata 72 §:ään, 73 §:n 1 momenttiin ja luvan myöntämisen yleisiä edellytyksiä koskevaan 36 §:ään. Ehdotuksen mukaan viittaussäännöksestä luovuttaisiin ja kaikki harkinnan elementit sisältyisivät jatkossa ehdotettuun 73 §:ään. Viittauksesta 36 §:ään luovuttaisiin tässä kohdin tarpeettomana, sillä luvan myöntämisen yleisenä edellytyksenä se soveltuu ilman viittaustakin.

Lupaharkinnan sisältöä koskeva 72 §:n 1 momentti säilyisi ennallaan ehdotetussa 73 §:n 1 momentissa. Momentin johdantokappaleeseen lisättäisiin viittaus ehdotetussa 72 §:ssä mainittuihin työnantajan toimittamiin hakemuksen liitteisiin. Ehdotetussa 73 §:n 2 momentissa puolestaan viitattaisiin 71 §:n mukaisiin linjauksiin. Vastaavat säännökset sisältyvät nykyisen lain 75 §:n 1 momentin 1 kohtaan ja 72 §:n 2 momenttiin.

Ehdotetussa 73 §:n 3 momentissa säädettäisiin toimeentulon turvaamisesta. Voimassa olevassa laissa asiasta on säädetty 72 §:n 4 momentissa siten, että toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöllä, elinkeinotoiminnalla tai muulla tavalla. Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan työntekijän oleskeluluvan myöntäminen edellyttää kuitenkin, että toimeentulo turvataan nimenomaan ansiotyöllä, eikä esimerkiksi säästöillä tai muulla varallisuudella. Ensimmäistä työntekijän oleskelulupaa haettaessa toimeentulon täyttymistä arvioidaan suhteessa siihen työhön, jota varten lupaa haetaan. Tämän tulkinnan voidaan katsoa olevan myös työntekijän lupajärjestelmän tavoitteiden mukainen. Näin ollen ehdotetussa 3 momentissa sanamuotoa tarkennettaisiin siten, että toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla. Momenttiin lisättäisiin myös vaatimus siitä, että toimeentulon on oltava turvattu oleskeluluvan voimassaolon ajan. Ulkomaalaisella olisi siten oltava tuloja riittävän säännöllisesti siten, että toimeentulo olisi laskennallisesti turvattu koko luvan keston ajan. Täsmennyksen voi katsoa perustelluksi ottaen huomioon, että lupa

myönnetään taloudellista toimintaa varten, jonka tulisi lähtökohtaisesti olla riittävää turvaamaan ulkomaalaisen toimeentulo tämän maassa oleskelun ajan.

74 §. Työntekijän oleskeluluvan ammattiala- ja työnantajakohtaisuus. Ehdotettu pykälä sisältäisi muuttumattomana nykyisen 77 §:n säännökset, mutta se jaettaisiin kahdeksi eri momentiksi. Pykälän otsikkoa täsmennettäisiin vastaamaan paremmin pykälän sisältöä.

Ehdotettu 1 momentti sisältäisi työntekijän oleskelulupaharkinnan pääsäännön, että lupa myönnetään lähtökohtaisesti työntekoa varten yhdelle tai useammalle ammattialalle. Työ- ja elinkeinotoimisto päättää osapäätöksessään hakemuksessa esitetyn perusteella, mistä ammattialasta tai -aloista on kyse.

Ehdotettu 2 momentti sisältäisi edellä mainitusta pääsäännöstä poikkeuksen, että työntekijän oleskelulupa voidaan erityisestä syystä rajata tietyn työnantajan palveluksessa yhdellä tai useammalla ammattialalla tehtävää työntekoa varten. Työ- ja elinkeinotoimisto päättää osapäätöksessään hakemuksessa esitetyn perusteella, mitä työtä ulkomaalainen voi tehdä tietyn työnantajan palveluksessa.

75 §. Ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä. Ehdotettu pykälä sisältäisi muuttumattomana voimassa olevan 78 §:n säännökset.

76 §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osapäätös elinkeinonharjoittajan oleskelulupahakemukseen. Osapäätösharkinnan sisällöstä säädetään voimassa olevan lain 72 §:ssä niin työntekijöiden kuin elinkeinonharjoittajienkin osalta. Kuten ehdotetun 73 §:n yhteydessä on todettu, eri lupaperusteet siirrettäisiin omiin pykäliinsä, ja elinkeinonharjoittajien osalta osapäätösharkinnasta säädettäisiin ehdotetussa 76 §:ssä, joka nykyisin sisältää vastaavan viittaussäännöksen kuin 75 § työntekijän oleskeluluvan osalta. Tästäkin viittaussäännöksestä luovuttaisiin siten, että elinkeinonharjoittajan osapäätösharkinnassa tutkittavat edellytykset sisältyisivät ehdotettuun 76 §:ään ja maininta 36 §:n soveltamisesta poistettaisiin tarpeettomana, sillä yleisenä edellytyksenä se soveltuu ilman viittausta.

Ehdotettuun 76 §:ään sisältyisivät voimassa olevan 72 §:n 3 ja 4 momentin mukaiset säännökset. Ehdotettu 1 momentti vastaisi

sanamuodoltaan 72 §:n 3 momenttia, eikä lupaharkinnan sisältöä muutettaisi.

Ehdotettuun 2 momenttiin sisältyvä vaatimus turvatusta toimeentulosta säilyisi siltä osin ennallaan, että toimeentulo voisi olla turvattu ansiotyöllä, elinkeinotoiminnalla tai muulla tavalla. Toimeentuloedellytys olisi siten laissa erilainen kuin työntekijän oleskeluluvan kohdalla, mikä vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä. Alkavalle elinkeinon harjoittamiselle on tyypillistä se, ettei toiminta välttämättä ole heti tuottavaa. Näin ollen toimeentuloedellytystä on perusteltua soveltaa joustavammin, jos henkilö voi osoittaa muita hyväksyttäviä tuloja tai varallisuutta.

Ehdotettuun 2 momenttiin lisättäisiin työntekijän oleskeluluvan tapan vaatimus siitä, että toimeentulon on oltava turvattu luvan voimassaolon ajan. Vaikka elinkeinonharjoittaja voi turvata toimeentulonsa myös muilla kuin elinkeinotoiminnasta saatavilla tuloilla, on perusteltua täsmentää, että toimeentulon on oltava laskennallisesti riittävää koko maassa oleskelun ajan.

77 §. Muu oleskelulupa ansiotyötä varten. Pykälän voimassa oleva sisältö siirrettäisiin ehdotettuun 74 §:ään ja 77 §:ssä säädettäisiin muusta oleskeluluvasta ansiotyön perusteella. Käsite olisi laissa uusi ja se sisältyisi myös 3 §:ään lisättäviin määritelmiin. Ehdotetussa 77 §:ssä säädettäisiin siten 3 §:n 6 a kohdan tarkoittamasta muusta oleskeluluvasta ansiotyötä varten.

Ehdotettuun 77 §:ään koottaisiin kaikki ne perusteet, joilla voidaan myöntää oleskelulupa ansiotyön tekemistä varten ilman TE-toimiston suorittamaa osapäätösharkintaa. Tarkoituksena olisi selkeyttää lainsäädäntöä siten, että lupaperusteita ja työntekijäoikeuksia koskevat säännökset olisivat erillään toisistaan omilla pykälissään. Perusteiden tai työntekijäoikeuksien sisältöä ei sen sijaan muutettaisi. Tämän pykälän perusteella tehtävät hakemukset kuuluisivat ryhmään, johon sovellettaisiin ehdotetun 82 §:n mukaista enimmäiskäsittelyaikaa.

Ehdotettu pykälä rakentuisi siten, että siinä lueteltaisiin nykyiseen 79 §:n 6 ja 7 momenttiin, 80 §:n 1 momentin 2—5 kohtaan, 79 §:n 4 momenttiin ja 80 §:n 2 momentin toiseen virkkeeseen sisältyvät säännökset. Nykyisen 80 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen säännös olisi tässä tarpeeton, sillä oleskelu-

lupaan liittyvää työnteko-oikeutta käsiteltäisiin jatkossa vain ehdotetussa 78 §:ssä. Suomessa tutkinnon suorittaneelle myönnettävän oleskeluluvan sanamuotoa yksinkertaistettaisiin poistamalla tarpeettomat lakiviittaukset.

Voimassa olevan lain 79 §:n 9 momentin mukaan työnteko-oikeudesta on 7 momentissa mainittua oleskelulupaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskelulupaan. Poikkeusta koskeva säännös on lakiin tehtyjen muutosten myötä muuttunut koskemaan väärää momenttia. Virheen korjaamiseksi voimassa olevan 79 §:n 9 momentin teksti ehdotetaan kirjattavaksi 78 §:n 4 momenttiin, ja viittaus korjataan alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti koskemaan ulkoasiainministeriön myöntämää oleskelulupaa.

Pykälään lisättäisiin uutena säännöksenä 6 momentti, joka vastaisi sanamuodoltaan ehdotettua 73 §:n 3 momenttia. Tarkoituksena olisi ulottaa työntekijän oleskelulupaa koskeva turvattu toimeentuloa koskeva vaatimus samansisältöisenä myös muuhun oleskelulupaan ansiotyötä varten. Kaikkia oleskelulupaa ansiotyötä varten hakevia ulkomaalaisia on perusteltua kohdella tältä osin samalla tavoin, ja muutos lisäisi lupajärjestelmän johdonmukaisuutta ja selkeyttä. Muiden perusteluiden osalta viitataan 73 §:n 3 momentin yhteydessä lausuttuun.

78 §. Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla. Pykälän nykyinen sisältö siirrettäisiin ehdotettuun 75 §:ään ja uuteen 78 §:ään koottaisiin säännökset oleskeluluvan haltijan oikeudesta tehdä ansiotyötä. Tarkoituksena ei ole muuttaa voimassa olevan sääntelyn sisältöä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työntekijän oleskeluluvan haltijan työnteko-oikeudesta, jota ei nimenomaisesti mainita nykyisessä laissa. Momenttiin sisältyisi viittaus työnteko-oikeuden sisältöä rajaavaan ehdotettuun 74 §:ään.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että ehdotetun 77 §:n mukaiseen lupaan liittyy oikeus työskennellä luvan perusteen mukaisesti. Lisäksi ehdotetun 77 §:n 1 momentin tarkoittamissa tilanteissa työnteko-oikeus on myös sellaisilla henkilöillä, joiden lupa on myönnetty muulla perusteella. Esimerkiksi työntekijän oleskeluluvan haltijoilla ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan nojalla maassa oleskelevilla ammatinharjoittajilla,

joilla ei lain mukaan ole yleistä työnteko-oikeutta, olisi oikeus tehdä ansiotyötä ehdotetun 77 §:n 1 momentin 1—5 kohdan mukaisissa tehtävissä, kuten ammattimaisena urheilijana tai valmentajana. Soveltamiskäytäntö on ehdotetun sanamuodon mukainen jo nykyisin, vaikka voimassa oleva laki ei tältä osin ole yksiselitteinen.

Ehdotetussa 78 §:n 3 momentin 1—3 momentissa olisivat nykyisen 79 §:n 1—3 momentin säännökset. Ehdotettuun 3 momentin 1 kohtaan lisättäisiin pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan osalta viittaus 56 a §:ään sen selventämiseksi, että kysymys on nimenomaan Suomen eikä toisen jäsenvaltion myöntämästä luvasta.

Ehdotetussa 78 §:n 3 momentin 4 kohdassa säädettäisiin opiskelijan työnteko-oikeudesta. Asiallisesti momentti vastaisi 80 §:n 1 momentin 1 kohtaa, mutta säännöksen asettelua muutettaisiin selkeämmäksi. Nimitys rajoitusta työnteko-oikeudesta myös poistuisi, sillä työnteko-oikeuden laajuus kävisi säännöksestä muutoinkin ilmi.

Pykälän ehdotettu 3 momentin 5 kohta sisältäisi voimassa olevan 79 §:n 5 momentin ja ehdotettu 6 kohta nykyisen 80 §:n 1 momentin 6 kohdan säännökset. Ehdotetut 3 momentin 7 kohta ja 4 momentti sisältäisivät puolestaan nykyisen 79 §:n 8 ja 9 momentin. Ehdotettuun 4 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, ettei 3 momentin 7 kohdan tarkoittamaan oleskelulupaan ole tehtävä merkintää ulkomaalaisen työnteko-oikeudesta. Perustelut ehdotukselle liittyvät voimassa olevassa laissa olevan virheen korjaamiseen, jota on selostettu tarkemmin edellä 77 §:ää koskevissa perusteluissa.

79 §. Työnteko-oikeus ilman oleskelulupaa. Pykälään nyt sisältyvät säännökset siirrettäisiin edellä kuvatusti ehdotettuun 77 ja 78 §:ään. Ehdotettuun 79 §:ään koottaisiin säännökset ulkomaalaisen oikeudesta tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa. Pykälä sisältäisi nykyisen 81 §:n säännökset muuttumattomina, paitsi työntekijän ja elinkeinonharjoittajan jatko-oleskelulupahakemukseen liittyvää työnteko-oikeutta koskeva 4 momentti sisältyisi ehdotettuun 80 §:ään.

80 §. Työnteko-oikeuden kesto. Pykälän nykyiset säännökset siirrettäisiin edellä täsmennetyin tavoin ehdotettuun 77 ja 78 §:ään.

Ehdotetussa 80 §:ssä säädettäisiin ulkomaalaisen työnteko-oikeuden alkamisesta ja päättymisestä. Osa ehdotetuista momenteista sisältäisi voimassa olevan lain säännöksiä: ehdotettuun 1 momenttiin tulisi 81 §:n 4 momentti työntekijän oleskeluluvan osalta ja ehdotetut 4—6 momentit sisältäisivät 81 a §:n säännökset pykäläviittauksilla täydennettyinä.

Ehdotetussa 1 momentissa työnteko-oikeuden päättymistä tarkennettaisiin siten, että se olisi sidottu uuden luvan myöntämiseen tai kielteisen päätöksen lainvoimaiseksi tuloon. Momenttiin lisättäisiin myös nykyistä soveltamiskäytäntöä kuvaava täydentävä säännös tilanteista, joissa työntekijän jatko-oleskelulupahakemus tehdään eri työnantajalle tai ammattialalle taikka hakemus on tehty aikaisemman luvan voimassaolon päätyttyä.

Muut ehdotetut momentit olisivat kokonaisuudessaan uusia säännöksiä lain tasolla, mutta ne vastaavat voimassa olevan lain nojalla omaksuttua soveltamiskäytäntöä. Perustuslain mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Lakiin kirjaamista voidaan pitää aiheellisena, sillä kysymys on ulkomaalaisen oikeusasemaan olennaisesti vaikuttavista seikoista, joista myös työnantajan on oltava tietoinen. Työnteko-oikeuden kesto voi myös olla merkityksellinen määritettäessä sitä, kuuluuko ulkomaalainen yhdistelmäluPADirektiivin edellyttämän yhdenvertaisen kohtelun piiriin.

Ehdotetussa 2 momentissa olisi yleissäännös siitä, että aikaisemman oleskeluluvan mukainen työnteko-oikeus jatkuu jatkolupahakemuksen käsittelyn ajan, jos hakemus on tehty ennen aikaisemman luvan voimassaolon päättymistä. Työnteko-oikeuden jatkumista voidaan perustella sillä, että jos ulkomaalainen joutuisi keskeyttämään työnteon, hänen edellytyksensä saada jatkolupa voisivat tarpeettomasti vaarantua. Jos jatkolupahakemukseen tehdään kielteinen päätös, työnteko-oikeus jatkuisi päätöksen lainvoimaiseksi tuloon saakka. Tämä ratkaisu vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä ja korostaisi hakijan oikeusturvaa.

Ehdotetussa 3 momentissa olisi erityissäännös koskien ehdotetun 77 §:n 1 momentin 9—12 kohdan mukaisen työnteon päättymistä. Kyseisen lainkohdan mukaiset tilan-

teet ovat määritelmällisesti sellaisia, että työnteon enimmäiskesto on jo ennakolta määritelty, eikä jatko-oleskeluluvan hakeminen samalla perusteella tule kysymykseen. Näin ollen on perusteltua, että työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaolon päättyessä, vaikka henkilö hakisi muulla perusteella uutta oleskelulupaa.

Ehdotetut 4 ja 5 momentit sisältäisivät voimassa olevan 81 a §:n 1 ja 2 momentin säännökset.

Ehdotettu 6 momentti sisältäisi voimassa olevan 81 a §:n 3 momentin säännöksen pykäläviittauksen osalta muutettuna.

Ehdotettu 7 momentti koskisi tilanteita, joissa työnteko-oikeus perustuu muuhun kuin oleskelulupaan. Tällöinkään oleskelulupahakemuksen tekeminen ei pidentäisi työnteko-oikeutta, sillä sen enimmäiskesto on jo laissa määritelty. Ehdotetussa 7 ja 8 momentissa täsmennettäisiin, että henkilön työnteko-oikeus päättyisi aina, kun päätös hänen maasta poistamiseksi on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi.

81 §. *Euroopan unionin sinisen kortin myöntäminen.* Pykälä vastaisi teknistä lakiviittausmuutosta lukuun ottamatta sisällöltään nykyistä 81 b §:ää.

81 a §. *Päätös Euroopan unionin sinistä korttia koskevaan hakemukseen.* Pykälästä muuttuisi vain numerointi, ja sisällöltään se vastaisi nykyistä 81 c §:ää.

81 b §. *Toiseen jäsenvaltioon siirtyneen Euroopan unionin sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä maahan palaaminen ja oleskelu.* Pykälästä muuttuisi vain numerointi, ja sisällöltään se vastaisi nykyistä 81 d §:ää.

82 §. *Päätös työnteon perusteella tehtyyn hakemukseen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi kumotun 82 §:n tilalle uusi pykälä yhdistelmä-lupadirektiivin mukaisesta neljän kuukauden enimmäiskäsittelyajasta työnteon perusteella tehdyille oleskelulupahakemuksille. Lupajärjestelmän selkeyden ja yhtenäisyyden vuoksi käsittelyaikavaatimus ulottuisi direktiivin soveltamisalaa laajemmalle eli kaikkiin työnteon perusteella tehtäviin oleskelulupahakemuksiin riippumatta työnteon luonteesta tai luvan kestosta. Työnteon perusteella tehtyjä oleskelulupahakemuksia olisivat ehdotetun 72 ja 77 §:n mukaiset hakemukset. Elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa ei katsottai-

si työnteon perusteella haettavaksi. Lisäksi Euroopan unionin sinistä korttia koskisi edelleen lyhyempi 90 päivän käsittelyaika.

Työntekijän oleskelulupa myönnettäisiin jatkossakin kaksivaiheisessa menettelyssä, jossa TE-toimisto tekee osapäätöksen ja Maahanmuuttovirasto tai poliisilaitos lopullisen päätöksen. Molempien vaiheiden olisi sisällyttävä neljän kuukauden enimmäiskäsittelyaikaan. Laskennallisesti ja viranomaisten sisäisen vastuunjaon näkökulmasta käsittelyaika jakautuisi tasan siten, että molempien viranomaisten olisi mahdollista käyttää hakemuksen käsittelyyn enintään kaksi kuukautta. Hakemuksen käsittelyn on joka tapauksessa tapahduttava ilman aiheetonta viivästystä ja suurimmassa osassa tapauksia olisi päästävä säädettyä enimmäisaikaa lyhyempään käsittelyaikaan.

Ehdotetun 1 momentin mukaan kun oleskelulupaa on haettu työnteon perusteella, päätös olisi tehtävä viimeistään neljän kuukauden kuluessa hakemuksen tekemisestä. Hakemuksen käsittelyn katsottaisiin päättyvän ajankohtaan, jolloin Maahanmuuttovirasto tai poliisilaitos tekee päätöksen myöntää tai evätä oleskelulupa taikka asia raukeaa. Käsittelyajan käynnistymiseksi vaadittaisiin sitä, että toimivaltaiselle viranomaiselle toimitettu hakemuslomake on asianmukaisesti täytetty ja siihen on liitetty edellytetyt asiakirjat. Tällaisia olisivat lähtökohtaisesti hakemuslomakkeessa yksilöidyt liitteet. Tällöin hakijan voitaisiin katsoa toimittaneen viranomaiselle ne asiakirjat ja selvitykset, joiden hän voi ennakoida olevan merkityksellisiä kyseisessä asiassa ja näin ollen toimittaneen yhdistelmä-lupadirektiivin 5 artiklassa tarkoitetun täydellisen hakemuksen. Käsittelyajan alkamisajankohdan arviointia ei muuttaisi se, jos viranomainen hakemuksen perehdyttyään katsoo tarpeelliseksi pyytää tai hankkia lisäselvityksiä ratkaisun tekemisen tueksi. Sähköisen vireillepanon tilanteissa käsittelyajan katsottaisiin alkavan silloin, kun hakija asioi henkilökohtaisesti viranomaisessa ja todistaa henkilöllisyytensä, esittää alkuperäiset asiakirjat ja antaa biometriset tunnisteet.

Ehdotuksen mukaan neljää kuukautta pidempi käsittelyaika olisi mahdollinen poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen tutkinnan monimutkaisuuteen. Kysymykseen voisivat tulla esimerkiksi ti-

lanteet, joissa Maahanmuuttovirasto tai poliisilaitos katsoo tarpeelliseksi kuulla hakijaa suullisesti selvittääkseen 36 §:n mukaisten yleisten edellytysten täyttymisen. Tietyissä tapauksissa myös TE-toimistot joutuvat pyytämään aikaa vieviä selvityksiä, kuten työsuojeluhallinnon suorittamia tarkastuskäyntejä työnantajien tiloihin.

Hakijan haastattelua edellyttäviä tapauksia on Maahanmuuttoviraston arvion mukaan keskimäärin noin viisi prosenttia kaikista työntekoperusteisista ensimmäisen oleskeluluvan hakemuksista. Haastattelut suoritetaan pääasiassa Suomen edustustoissa, ja nykyisin haastattelua ei aina voida järjestää viipymättä tiettyjen edustustojen lupapalveluiden ruuhkautumisen vuoksi. Hakemuksen hyväksyttävää enimmäiskäsittelyaikaa ei ole mahdollista merkittävästi pidentää sillä perusteella, että haastattelun järjestäminen viivästyy viranomaisesta johtuvasta syystä. Käsitteilyajan pidentämisessä ei olisi kuitenkaan kyse erillisen hallinnollisen päätöksen tekemisestä.

Pidempi odotusaika voi poikkeuksellisesti olla perusteltu tilanteissa, joissa edustuston toimintaedellytykset ovat tilapäisesti ja olennaisesti heikentyneet asemamaan turvallisuusolosuhteiden tai muiden niihin verrattavien syiden vuoksi, jotka ovat omiaan vaikeuttamaan edustustojen toimintaa. Nämä muut syyt voivat liittyä esimerkiksi siihen, että edustustojen tiloihin sekä henkilöstön palveluksen ehtoihin liittyy kansainvälisoikeudellisia kysymyksiä. Edustustojen toimintaedellytysten osalta tehtävät ratkaisut ovat usein myös riippuvaisia siitä valtiosta, jossa Suomen edustusto sijaitsee. Edustustojen toimintaedellytyksiä voi myös edellä mainittuihin olosuhteisiin liittyen heikentää edustuston lupapalveluiden kysynnän sellainen kohominen, jota ei ole voitu ennalta arvioida.

Ehdotetun 2 momentin mukaan käsittelyajan kulumisen keskeytyisi, jos hakemuksen tueksi esitetyt tiedot tai asiakirjat eivät ole riittäviä asian ratkaisemiseksi ja viranomaisen joutuu pyytämään tai hankkimaan lisäselvitystä. Hakemuksen täydentämiseen sovellettaisiin ulkomaalaislain 7 §:n ja hallintolain säännöksiä, jotka edellyttävät esimerkiksi, että viranomaisen täsmentää asianosaiselle, miten puutteellista asiakirjaa on määräajassa täydennettävä. Jos hakijaa on tarpeen kuulla suullisesti sen vuoksi, että hakemuk-

sen tueksi esitetyt tiedot tai asiakirjat eivät ole riittäviä asian ratkaisemiseksi, määräajan kulumisen keskeytyisi haastattelun järjestämisen ajaksi. Kuuleminen olisi tällöinkin järjestettävä edellä täsmennetyssä kohtuullisessa ajassa.

83 §. Toimivalta myöntää työntekijän oleskelulupa. Teknisinä korjauksina tehtäisiin muutoksia pykäläviittauksiin muiden ehdotettujen muutosten johdosta. Ehdotettuun 3 momenttiin lisättäisiin selventävä täsmennys siitä, että ulkomaalaisen edellisen luvan on oltava työntekijän oleskelulupa, jotta samaa ammattialaa koskeva uusi lupa voidaan myöntää ilman TE-toimiston suorittamaa ehdotetun 73 §:n 1 momentin mukaista harkintaa. Lisäksi ilmaus TE-toimiston ratkaisusta 2 ja 3 momentissa korvattaisiin osapäätöksen käsitteellä. Toimivallan jako Maahanmuuttoviraston ja poliisilaitoksen välillä pysyisi ennallaan, eli jatko-oleskelulupahakemuksen ratkaisee poliisilaitos, jos ulkomaalaisella on hakemusta jätettäessä voimassa oleva oleskelulupa. Tässä tarkoituksessa myös poistettaisiin ehdotetusta 2 momentista sana "ensimmäisen" ja 3 momentista sana "uuden", koska nämä sanat ovat tarpeettomat pykälän tulkinnan kannalta.

84 §. Toimivalta myöntää elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Teknisinä korjauksina tehtäisiin muutoksia pykäläviittauksiin muiden ehdotettujen muutosten johdosta. Vastaavasti kuin ehdotetussa 83 §:ssä, ELY-keskuksen ratkaisua nimitettäisiin 2 ja 3 momentissa osapäätökseksi ja sanat "ensimmäisen" ja "uuden" poistettaisiin tarpeettomina.

85 §. Toimivaltainen työ- ja elinkeinotoimisto. Pykälästä poistettaisiin tarpeettomina 1 ja 2 momentit, koska niiden sisällöstä säädetään omissa pykälissään eli 187 §:ssä ja ehdotetussa 75 §:ssä. Näin ollen pykälään jäisi vain sen 3 momentti, joka jäisi pykälän ainoaksi sisällöksi ja jonka osalta tehdään lisäksi ainoastaan tekninen korjaus työ- ja elinkeinotoimiston nimen osalta. Ehdotettu uusi pykälä koskisi siten nimenomaisesti toimivaltaista työ- ja elinkeinotoimistoa, eikä siinä käsitellä muuta toimivalta-asiaa, jolloin pykälän otsikkokin ehdotetaan muutettavaksi pykälän sisältöä paremmin kuvaavaksi.

86 §. Työsuojeluviranomainen. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että työsuojel-

luviranomaisen valvottavaksi tulisi 86 a ja 86 b §:ssä säädetty. Lisäys olisi lupajärjestelmää ja sen valvontaa selkeyttävä, koska tällä hetkellä näitä työnantajalle jo kuuluvien velvoitteiden noudattamista ei ole säädetty minkään viranomaisen valvottavaksi. Lisäys edistäisi direktiivin tavoitteena olevan ulkomaalaisten työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun toteutumista sekä myös työperusteisen maahanmuuton seuranta ja hallintaa. Valvonta-tehtävä liittyy kiinteänä osana työsuojeluviranomaisen nykyiseen valvontatehtävään.

86 a §. Työnantajan velvollisuudet. Ehdotettuun uuteen pykälään siirrettäisiin voimassa olevan 73 §:n 2—4 momentti.

86 b §. Toimeksiantajan velvollisuudet. Ehdotettuun uuteen pykälään siirrettäisiin voimassa olevan 74 §:n sisältö.

186 §. Työnantajan ulkomaalaisrikkomus. Pykälän 1 momentin 3 kohtaan sekä 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muista muutoksista johtuvat tekniset korjaukset pykäläviittauksiin.

187 §. Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen. Pykälään ehdotetaan teknisenä korjauksena työvoimatoimiston nimen muuttamista nykymuotoiseksi työ- ja elinkeinotoimistoksi.

191 §. Valituskiellot. Pykälän 9 kohtaan ehdotetaan muista muutoksista johtuvaa teknistä korjausta pykäläviittaukseen. Lisäksi työvoimatoimiston nimi korjattaisiin nyky-muotoiseksi työ- ja elinkeinotoimistoksi.

194 §. Työnantajan valitusoikeus. Pykälään ehdotetaan muista muutoksista johtuvaa teknistä korjausta pykäläviittaukseen.

1.2 Ulkomaalaisrekisteristä annettu laki

7 §. Talletettavat tiedot. Pykälän 2 momentin 1 kohtaan olisi ulkomaalaislakiin ehdotettu muutoksen vuoksi tehtävä tekninen korjaus siten, että viittaus ulkomaalaislain 73 §:n 1 momenttiin korjattaisiin viittaukseksi ehdotettuun 72 §:ään. Lisäksi kohdan sanamuotoa täsmennettäisiin siten, että oleskelulupa liitettävien tietojen sijasta puhuttaisiin oleskelulupahakemukseen liitettävistä tiedoista.

1.3 Aravarajoituslaki

4 §. Asuinkäyttö ja asukkaat. Aravarajoituslain 4 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti,

johon kirjattaisiin ne ryhmät, joihin kuuluvia henkilöitä voitaisiin valita asukkaiksi valtion tukemiin vuokra-asuntoihin. Samalla pykälän otsikkoon lisättäisiin sana asukkaat. Muutoksen tarkoituksena on käyttää direktiivin 12 artiklan 2 d kohdan mukaista mahdollisuutta rajoittaa yhdenvertaista kohtelua.

Ehdotetun 3 momentin mukaan asukkaaksi valtion tukemaan vuokra-asuntoon voitaisiin valita Suomen kansalainen tai häneen rinnastettava henkilö ruokakuntineen. Tällaisia Suomen kansalaisiin rinnastettavia henkilöitä olisivat ensinnäkin henkilöt, joiden oleskeluoikeus on ulkomaalaislain 10 luvussa säädettyllä tavalla rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti. Tällaisia henkilöitä ovat EU-kansalaiset ja heihin rinnastettavat ryhmät, kuten Sveitsin, Islannin, Norjan ja Liechtensteinin kansalaiset. Lisäksi asukkaaksi voitaisiin valita henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa henkilöt, joille on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:ssä tarkoitettu EU:n sininen kortti tai ulkomaalaislain 56 a §:ssä tarkoitettu pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa. Ryhmään kuuluvat myös pakolaisaseman sekä toissijaisen suojelun ja humanitaarisen suojelun perusteella oleskeluluvan Suomessa saaneet henkilöt. Lisäksi asukkaaksi voitaisiin valita ulkomaalaiset, joille on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella, vaikka lupa olisi myönnetty alle vuodeksi. Siten valtion tukemiin asuntoihin ei pääsääntöisesti voitaisi valita asukkaiksi vain lyhyen aikaa Suomessa oleskelevia henkilöitä.

Lisäksi pykälän 2 momentin viittaus kumottuun huoneenvuokralakiin muutettaisiin viittaukseksi sen korvanneeseen asuinhuoneiston vuokrauksesta annettuun lakiin (481/1995). Muilta osin 1 ja 2 momentit vastaisivat nykyisiä säännöksiä.

1.4 Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta

11 §. Asuinkäyttö ja asukkaat. Asuinkäyttöä koskevaan pykälään ehdotetaan lisättäväksi vastaavanlainen uusi 3 momentti kuin edellä on selostettu lisättäväksi aravarajoituslain 4 §:ään.

1.5 Kansanterveyslaki

14 §. Pykälään ehdotettava muutos liittyy yhdistelmälapadirektiivin edellyttämän yhdenvertaisen kohtelun toteuttamiseen: direktiivin tarkoittamia työntekijöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa terveydenhuollossa. Tämän vuoksi kansanterveyslain 14 § muutettaisiin siten, että kansanterveyslaissa kunnan asukkaaseen rinnastettaisiin direktiivin soveltamisalaan kuuluvat henkilöt, jotka ovat Suomessa työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa tai jotka on vähintään kuusi kuukautta sellaisessa oltuaan rekisteröity työttömiksi työnhakijoiksi. Muutos on tarpeen, jotta myös tilapäisesti maassa oleskelevat työntekijät olisivat oikeutettuja kunnallisiin terveydenhuoltopalveluihin samoin perustein kuin kotikuntalain mukaiset kunnan asukkaat.

Lisäksi pykälään tulisi samanaikaisesti tehtävien ulkomaalaislain muutosten vuoksi tekninen korjaus, jossa Euroopan unionin sinisen kortin viittaussäännös olisi ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohta. Sisällöllisesti sinisen kortin haltijan oikeuksiin ei tulisi muutosta.

1.6 Erikoissairaanhoitolaki

3 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotettava muutos liittyy yhdistelmälapadirektiivin edellyttämän yhdenvertaisen kohtelun toteuttamiseen: direktiivin tarkoittamia työntekijöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa terveydenhuollossa. Tämän vuoksi muutettaisiin erikoissairaanhoitolain 3 §:n 1 momenttia siten, että kunnan asukkaaseen rinnastettaisiin direktiivin soveltamisalaan kuuluvat henkilöt, jotka ovat Suomessa työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa tai jotka on vähintään kuusi kuukautta sellaisessa oltuaan rekisteröity työttömiksi työnhakijoiksi. Muutos on tarpeen, jotta myös tilapäisesti maassa oleskelevat työntekijät olisivat oikeutettuja erikoissairaanhoidon palveluihin samoin perustein kuin kotikuntalain mukaiset kunnan asukkaat.

Lisäksi 1 momenttiin tulisi samanaikaisesti tehtävien ulkomaalaislain muutosten vuoksi tekninen korjaus, jossa Euroopan unionin si-

nisen kortin viittaussäännös olisi ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohta. Sisällöllisesti sinisen kortin haltijan oikeuksiin ei tulisi muutosta.

1.7 Lapsilisälaki

1 a §. *Oikeus lapsilisään työnteon perusteella.* Lakiin ehdotettava lisäys liittyy yhdistelmälapadirektiivin vaatimukseen, jonka mukaan direktiivin tarkoittamia työntekijöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa tietyillä sosiaaliturvan aloilla. Lapsilisä kuuluu yhdenvertaisen kohtelun kattamiin etuuksiin. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a §, jonka mukaan lapsilisää maksettaisiin myös direktiivin tarkoittaman työntekijän mukana seuraavasta lapsesta.

Työntekijän määritelmän osalta viitattaisiin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettuun lakiin, johon tehdään samanaikaisesti direktiivin edellyttämiä muutoksia. Lapsilisää ei kyseisestä määritelmästä poiketen maksettaisi sellaisen työntekijän lapsesta, jonka työnteko-oikeus perustuu ulkomaalaislain 78 §:n 6 momenttiin tai 79 §:ään tai jos työskentelyn on tarkoitus kestää alle kuuden kuukauden ajan. Tällä kirjauksella etuuden piiristä suljettaisiin pois paitsi lyhyessä työsuhteessa olevat, myös opiskelua varten maahan tulleet ja viisumin tai viisumivapauden nojalla työtä tekevät.

1.8 Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta

3 §. *Hoitomuodon valinta.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti siten, että hoitorahaan ja hoitolisään olisi oikeus myös lapsesta, jonka vanhempi on yhdistelmälapadirektiivin mukainen työntekijä. Työntekijällä olisi oltava Suomessa voimassaoleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde. Työn tulisi olla tosiasiallista ja työeläkevakuutettua. Lisäksi työntekijällä tulisi olla lupa työskennellä Suomessa vähintään kuuden kuukauden ajan. Hoitorahaan ja hoitolisään olisi oikeus myös lapsesta, jonka vanhempi tai huoltaja on rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi vähintään kuusi kuukautta kestäneen työsuhteen päätyttyä. Tuen saamisen edellytyksenä on 1 momentin

mukaisesti, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 11 a §:n 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa ja että lapsi tosiasiallisesti asuu Suomessa.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että nykyisessä 2 momentissa oleva viittaus päivitetään aikaisemmin voimassa olleen asetuksen 1408/71 sijasta uuteen sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettuun asetukseen 883/2004. Nykyisestä 2 momentista tulisi 3 momentti.

Muutokset liittyvät yhdistelmäupadirektiivin vaatimukseen yhdenvertaisesta kohtelusta direktiivin tarkoittamille työntekijöille. Ulkomaalaislakiin tehtävien viittausten kautta yhdenvertaisen kohtelun ulkopuolelle suljettaisiin kuitenkin alle kuusi kuukautta kestävään työhön tulevien lisäksi opiskelua varten maahan tulevat sekä viisumin tai viisumivapauden nojalla työtä tekevät. Uuden 2 momentin sisällyttämisen myötä pykälän aikaisemmat 2—5 momentit olisivat 3—6 momentteja. Myös viittaussäännökset momenttien sisällä muuttuisivat.

Pykälän 4 momentin muutokset johtuvat myös siitä, että lapseksi ottamisesta annettu laki (153/1985) on kumottu adoptiolailalla (22/2012). Momentin sisältö päivitetään vastaamaan nykyisen lain säännöksiä, käsitteitä ja organisaatiota.

4 §. Hoitoraha. Pykälän 2 momentin muutokset johtuvat siitä, että lapseksi ottamisesta annettu laki (153/1985) on kumottu adoptiolailalla (22/2012). Momentin sisältö päivitetään vastaamaan nykyisen lain käsitteitä. Pykälässä muutetaan sana ottolapsi adoptiolapseksi.

9 §. Rahoitus. Pykälän 1 ja 3 momentin viittaussäännökset korjataan uuden 3 §:n 2 momentin ja 3 momentiksi siirtyneen entisen 2 momentin johdosta.

2 Voimaantulo

Yhdistelmäupadirektiivi on pantava kansallisesti täytäntöön ennen 25 päivää joulukuuta 2013. Lait ehdotetaan kuitenkin kaikkien direktiiviä täytäntöönpanevien säännösten yhteensovittamisen selkiyttämiseksi tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan lailla. Säännöksen esitöiden mukaan sen lähtökohtana on kansainvälisen oikeuden pääsääntö, jonka mukaan ulkomaalaisella ei ole yleisesti oikeutta asettua toiseen maahan (HE 309/1993 vp, PeVL 23/1998 vp). Perustuslaista ei siksi suoranaisesti johdu erityisiä sisältövaatimuksia kyseiselle lainsäädännölle. Lailla säätämisen vaatimuksesta voidaan kuitenkin johtaa syrjinnän ja mielivallan kiellot samoin kuin vaatimus maahan pääsyssä ja maassa oleskelussa sovellettavien perusteiden ja päätöksentekomenettelyjen sääntelemisestä siten, että oikeusturva toteutuu (PeVL 16/2000 vp).

Kolmansien maiden kansalaisten maahanmuuttoa koskeva EU-lainsäädäntö on ollut enimmäkseen sektorikohtaista, minkä vuoksi myös säädöksiin sisältyvää vaatimusta yhdenvertaisesta kohtelusta on sovellettu osittain eri tavalla eri henkilöryhmiin. Yhdistelmäupadirektiivin myötä yhdenvertainen kohtelu ulottuu aikaisempaa laajempaan henkilöryhmään, johon kuulumista määrittää ensisijaisesti työnteko. Direktiivillä on tarkoitus lähentää toisiinsa erilaisten työntekijäryhmien asemaa, ja se on siten yhdenvertaisuusnäkökulmasta lähtökohtaisesti ongelmattomampi kuin sektorikohtaiset säädökset.

Säänneltäessä ulkomaalaisen oikeutta maahan tuloon ja maassa oleskeluun on otettava huomioon perustuslain 21 §:stä johtuvat vaatimukset oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeiden turvaamisesta. Yhdistelmäupadirektiivin myötä lainsäädäntöön sisällytettävä säännös neljän kuukauden enimmäiskäsitteilyajasta työntekoperusteisille hakemuksille parantaa osaltaan luvanhakijoiden oikeusturvaa. Muutoin voimassa olevan lainsäädännön oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeita turvaavat säännökset koskevat yleisesti kolmansista maista tulevia työntekijöitä.

Esityksellä selkeytetään työntekoa koskevaa ulkomaalaislain 5 lukua ryhmittelemällä luvun säännökset uudelleen entistä havainnollisemmaksi kokonaisuudeksi. Tämä on omiaan lisäämään sekä työntekijöiden että työnantajien oikeusturvaa. Lisäksi se edistää osaltaan hyvän hallinnon ja laillisuusvalvon-

nan tavoitteita. Oikeusturvan toteutumista parantaa myös eräiden hallinnossa vallitsevien käytäntöjen siirtäminen lain tasolle.

Esitys ei sisällä muutosehdotuksia, jotka ovat perusoikeuksien kannalta merkittäviä, ja se voitaneen käsitellä perustuslain 72 §:n

mukaisessa tavallisessa käsittelyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ulkomaalaislain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 79 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 81 c ja 81 d §, sellaisina kuin niistä ovat 81 c ja 81 d § laissa 1338/2011,

muutetaan 3 §:n 6 ja 7 kohta, 70 §:n edellä oleva väliotsikko, 72—81, 81 a ja 81 b §, 82 §:n edellä oleva väliotsikko, 83—86, 186, 187, 191 ja 194 §,

sellaisina kuin niistä ovat, 73 § osaksi laissa 449/2012, 79 § laeissa 34/2006, 380/2006, 358/2007, 449/2012 ja (668/2013), 80 § osaksi laeissa 34/2006 ja 323/2009, 81 § laissa 549/2010, 81 a § laissa 34/2006, 81 b laissa 1338/2011, 83 § osaksi laeissa 619/2006 ja 973/2007, 84 § laeissa 1426/2009 ja 886/2011, 85 § osaksi laissa 973/2007, 86 § osaksi laissa 49/2006 sekä 191 § osaksi laeissa 619/2006 ja 266/2011, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006, 358/2007, 323/2009, 631/2011, 1338/2011 ja (668/2013), uusi 6 a ja 6 b kohta, 78 ja 81 §:n edelle uusi väliotsikko, lakiin siitä lailla 631/2011 kumotun 82 §:n tilalle uusi 82 §, sekä lakiin uusi 86 a ja 86 b § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *työntekijän oleskeluluvalla* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että työ- ja elinkeinotoimisto tekee asiassa osapäätöksen ennen Maahanmuuttoviraston tai poliisilaitoksen päätöstä;

6 a) *muulla oleskeluluvalla ansiotyötä varten* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään ilman edeltävää työ- ja elinkeinotoimiston osapäätöstä;

6 b) *työnteko-oikeudella* ulkomaalaisen tämän lain mukaista oikeutta tehdä maassa ansiotyötä oleskeluluvan, 10 luvun mukaisen oleskeluoikeuden, viisumin tai viisumivapauden nojalla taikka muulla tässä laissa säädettyllä perusteella;

7) *elinkeinonharjoittajan oleskeluluvalla* ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena on elinkeinon harjoittaminen, myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että elinkeino-, liikenne-

ja ympäristökeskus tekee asiassa osapäätöksen ennen Maahanmuuttoviraston tai poliisilaitoksen päätöstä;

5 luku

Työnteko

Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten

70 §

72 §

Työntekijän oleskelulupahakemus ja sen liitteet

Oleskeluluvan hakemisesta säädetään 60 §:ssä. Työnantajan on liitettävä työntekijän oleskelulupahakemukseen:

1) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista;

2) vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä;

3) työ- ja elinkeinotoimiston vaatiessa selvitys siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

73 §

Työ- ja elinkeinotoimiston osapäätös työntekijän oleskelulupahakemukseen

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että työnantajan hakemukseen liittämät selvitykset ja vakuutus ovat 72 §:ssä säädetyn mukaiset, sekä:

1) selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa;

2) huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitettun henkilön työllistymistä;

3) varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksytyä terveydentilaa.

Harkittaessa työntekijän oleskeluluvan myöntämistä tulee ottaa huomioon 71 §:ssä tarkoitettut linjaukset.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

74 §

Työntekijän oleskeluluvan ammattiala- ja työnantajakohtaisuus

Työntekijän oleskelulupa oikeuttaa työskentelemään yhdellä tai useammalla ammattialalla.

Erityisestä syystä työntekijän oleskelulupa voidaan rajata koskemaan työtä yhdellä tai useammalla ammattialalla tietyn työnantajan palveluksessa.

75 §

Ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työnantajan tai toimeksiantajan kirjallisesta hakemuksesta kirjallisen ennakkotiedon työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä hakemuksessa tarkoitettussa asiassa. Työ- ja elinkeinotoimiston on annettava ennakkotieto viipymättä. Työnantajan vaatimuksesta työ- ja elinkeinotoimiston on työntekijän oleskelulupaa haettaessa noudatettava ennakkotietoa ajan, joka on mainittu ennakkotiedossa.

76 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osapäätös elinkeinonharjoittajan oleskelulupahakemukseen

Elinkeinoonharjoittajan oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että elinkeinotoiminnalla on kannattavan toiminnan edellytykset.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöllä, elinkeinotoiminnalla tai muulla tavalla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

77 §

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten myönnetään ulkomaalaiselle, joka:

1) toimii yrityksen yli- tai keskijohdon taikka erityisosaamista vaativissa asiantuntijatehtävissä;

2) toimii urheilijana, valmentajana tai urheilutuomarina, kun toiminta on ammattimaista;

3) toimii uskonnollisen tai aatteellisen yhteisön palveluksessa;

4) toimii ammattimaisesti tieteen, kulttuurin tai taiteen alalla ravintolamuusikoita lukuun ottamatta;

5) toimii kansainvälisessä järjestössä tai valtioiden väliseen viralliseen yhteistyöhön liittyvissä tehtävissä;

6) toimii ammattimaisesti joukkoviestinnän alalla, jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa;

7) tutkii markkinoita, valmistelee yrityksen sijoittautumista Suomeen, neuvottelee tilauksista, hankkii tilauksia tai valvoo tehtyjen tilausten toimeenpanoa tai toimii muissa vastaavissa tehtävissä, jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa;

8) on suorittanut Suomessa tutkinnon ja maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus on työnteko;

9) toimii kutsun tai sopimuksen nojalla vieraillevana opettajana, luennoitsijana, kouluttajana, konsulttina tai tutkijana, jos työ kestää enintään yhden vuoden;

10) tekee yksittäisen ulkomailta maahan tuodun tai maasta ulkomaille vietävän koneen, laitteen, tuotantolinjan tai asiantuntijajärjestelmän toimitussopimukseen sisältyvän työn, jos työ kestää enintään kuusi kuukautta;

11) suorittaa työn tai työharjoittelun, joka sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan, jos työ tai harjoittelu kestää enintään 18 kuukautta, tai joka tapahtuu korkeakoulututkinnon suorittaneen ulkomaalaisen enintään vuoden kestävästi siirtänyt yrityksen sisällä; tai

12) on 18—30 -vuotias ja suorittaa työharjoittelun, kun hän opiskelee ulkomaisessa korkeakoulussa suomen tai ruotsin kieltä tai kun harjoittelun ala vastaa ulkomaalaisen opintoja tai tutkintoa, jos työharjoittelu kestää enintään 18 kuukautta.

Jos työnteko ylittää 1 momentin 9—12 kohdassa säädetyt aikarajat, ulkomaalaisen on haettava työntekijän oleskelulupaa.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty muu oleskelulupa ansiotyötä varten, on luvan perusteella mukainen työnteko-oikeus. Myös muulla perusteella myönnetyn oleskeluluvan haltijalla on oikeus tehdä 77 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettua työtä.

Työnteko-oikeus on lisäksi ulkomaalaisella:

1) jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, 56 a §:n mukainen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työntekoa tai ammatinharjoittamisen perusteella;

2) jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella;

3) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa tilapäisen suojelun tai muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella;

4) jonka oleskelulupa on myönnetty opiskelua varten, jos:

a) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;

b) työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta; tai

c) kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta;

5) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 52 a tai 52 d §:n perusteella;

6) jonka oleskelulupa on myönnetty maasta poistamisen estymisen vuoksi 51 §:n perusteella;

7) jolle ulkoasiainministeriö on myöntänyt oleskeluluvan edustuston rakennus-, korjaus- tai huoltotyön tekemistä varten.

Tähän pykälään perustuvasta työnteko-oikeudesta on 3 momentin 7 kohdassa tarkoitettua oleskelulupaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskeluluvan yhteyteen.

Työnteko-oikeus

78 §

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty työntekijän oleskelulupa, on työnteko-oikeus 74 §:ssä määritellyin rajauksin.

79 §

Työnteko-oikeus ilman oleskelulupaa

Oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa on ulkomaalaisella, joka:

1) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla tuliksi, opettajaksi, asiantuntijaksi tai urheilutuomariksi enintään kolmeksi kuukaudeksi;

2) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla ammattitaiteilijaksi tai urheilijaksi, mukaan lukien avustava, huoltava ja valmentava henkilökunta, enintään kolmeksi kuukaudeksi;

3) työskentelee merimiehenä joko kauppa-alusluetteloon merkityllä aluksella tai, tultuaan palvelukseen muualla kuin Suomessa, aluksella, joka pääasiassa liikennöi ulkomaisen satamien välillä;

4) tulee marjojen, hedelmien, erikoiskasvien, juuresten tai vihannesten poimintaan tai korjuuseen taikka turkistarhatyöhön enintään kolmeksi kuukaudeksi;

5) tulee suorittamaan toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtiossa toimivan yrityksen vakituisena työntekijänä palvelujen tarjoamisvapauden piiriin kuuluvaa tilapäistä hankinta- tai alihankintatyötä, jos hänellä on mainitussa valtiossa oleskeluun ja työntekoon oikeuttavat luvat, jotka ovat voimassa työn päätyttyä Suomessa;

6) tulee Suomeen tutkijaksi toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa solmitun tutkijadirektiivin mukaisen vastaanottosopimuksen perusteella tutkijadirektiivissä tarkoitettua tieteellisen tutkimushankkeen suorittamista varten enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Ulkomaalaisella on kansainvälistä suojelua haettuaan oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) kun hänellä on 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja ja hän on oleskellut maassa kolme kuukautta;

2) kun hän on oleskellut maassa kuusi kuukautta.

Kun työnantajalla tai toimeksiantajalla ei ole toimipaikkaa Suomessa, ulkomaalaisella on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) tuote-esittelijänä tai elokuvatyöntekijänä enintään kolme kuukautta;

2) ulkomaisessa omistuksessa tai hallinnassa olevan moottoriajoneuvon henkilökuntaan kuuluvana, kun ulkomaalainen kuljettaa ajoneuvoa, jonka rajan ylittävä kuljetus viedään määräpaikkaan tai haetaan lähtöpisteestä, taikka kun liikennöinti Suomessa liittyy säännölliseen reittiliikenteeseen paikkakuntien välillä, joista ainakin yksi sijaitsee ulkomailla, eikä ulkomaalaisella ole asuinpaikkaa Suomessa;

3) ulkomailta Suomeen suuntautuvan seuramatkan matkanjohtajana.

Työnteko-oikeuden kesto

Jos samaa työnantajaa tai ammattialaa koskeva työntekijän jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman luvan mukaista työntekoa, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muussa tapauksessa aikaisemman luvan mukainen työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaolon päättyessä. Uuden oleskeluluvan mukainen työnteko-oikeus alkaa, kun lupa on myönnetty.

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu muuhun oleskelulupaan kuin työntekijän oleskelulupaan ja jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, työnteko-oikeus jatkuu aikaisemman luvan mukaisena, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Jos ulkomaalaisen oleskelulupa on myönnetty 77 §:n 1 momentin 9—12 kohdan nojalla, työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaoloajan päättyessä.

Jos 54 §:n 4 momentissa tai 77 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa jatko-oleskelulupahakemus työntekoa tai työnhakua varten on tehty aikaisemman opiskelua varten 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman luvan nojalla tekemäänsä työtä tai aloittaa uuden työnteon.

Jos jatko-oleskelulupahakemus työntekoa varten on tehty aikaisemman 54 §:n 4 momentin perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa työpäikän löydettyään aloittaa työnteon.

Jos 4 tai 5 momentissa tarkoitettuun jatko-oleskelulupahakemukseen annetaan kielteinen päätös, työntekoa ei saa jatkaa, vaikka päätökseen haetaan muutosta valittamalla.

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu viisumiin tai viisumivapauteen, oikeus kestää enintään 79 §:ssä säädetyn ajan. Oleskeluluvan hakeminen viisumin tai viisumivapauden voimassa ollessa ei pidennä työnteko-oikeuden kestoa. Työnteko-oikeus päättyy

sen estämättä, mitä 79 §:ssä säädetään, kun henkilön käännättämistä koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

Jos työnteko-oikeus perustuu oleskelulupa- ja henkilö karkotetaan, työnteko-oikeus päättyy, kun karkottamista koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

Euroopan unionin sininen kortti

81 §

Euroopan unionin sinisen kortin myöntäminen

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kolmannen maan kansalaiselle, jos tämä esittää vähintään vuoden pituisen korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä koskevan työsopimuksen tai sitovan työtarjoituksen ja yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiseksi ovat olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, että työsopimuksessa tai sitovassa työtarjoituksessa sovittu palkka on vähintään 1,5-kertainen verrattuna keskimääräiseen palkansaajan bruttopalkkaan.

Sinisen kortin myöntämiseen sovelletaan 5 luvun säännöksiä työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä lukuun ottamatta 73 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harhintaa.

81 a §

Päätös Euroopan unionin sinistä korttia koskevaan hakemukseen

Euroopan unionin sinistä korttia koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään 90 päivän kuluttua hakemuksen tekemisestä. Määräajan kulumisen keskeytyy hakemuksen täydentämisen ajaksi.

81 b §

Toiseen jäsenvaltioon siirtyneen Euroopan unionin sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä maahan palaaminen ja oleskelu

Jos toinen Euroopan unionin jäsenvaltio ei myönnä Euroopan unionin sinistä korttia Suomen myöntämän sinisen kortin haltijalle,

hän ja hänen perheenjäsenensä voivat kielteisen päätöksen saatuaan palata maahan ja oleskella maassa kolme kuukautta, vaikka Suomen myöntämä sininen kortti ei olisi enää voimassa.

Menettely ja viranomaiset

82 §

Päätös työnteon perusteella tehtyyn hakemukseen

Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös työntekijän oleskelulupaa tai muuta oleskelulupaa ansiotyötä varten koskevaan hakemukseen viimeistään neljän kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on vastaanottanut asianmukaisesti täytetyn hakemuksen liitteineen. Jos hakemus pannaan vireille sähköisesti, käsittelyaika lasketaan siitä, kun hakija asioi henkilökohtaisesti viranomaisessa antaakseen 60 d §:n mukaiset biometriset tunnisteet ja esittääkseen hakemuksen liitteet alkuperäisinä.

Edellä 1 momentissa säädettyä pidempi käsittelyaika on mahdollinen poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen tutkinnan monimutkaisuuteen. Jos toimivaltainen viranomainen joutuu pyytämään tai hankkimaan asiassa lisäselvitystä, käsittelyajan kulumisen keskeytyy, kunnes tarvittavat selvitykset on saatu.

83 §

Toimivalta myöntää työntekijän oleskelulupa

Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee työntekijän oleskeluluvan myöntämisen 73 §:ssä säädetty edellytykset. Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee, onko työnteko tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää työ- ja elinkeinotoimiston 1 momentin mukaan tekemän myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle työntekijän oleskeluluvan, jollei 36 §:stä muuta johdu ja jollei ulkomaalaisella hakemusta jätettäessä ole muuta voimassa olevaa oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettusta perusteettomuudesta.

Jos ulkomaalaisella on hakemusta jätettävissä voimassa oleva oleskelulupa eikä 36 §:stä muuta johdu, poliisilaitos myöntää työ- ja elinkeinotoimiston 1 momentin mukaan tekemän myönteisen osapäätöksen jälkeen työntekijän oleskeluluvan. Jos hakemus koskee samaa ammattialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa, työ- ja elinkeinotoimisto ei suorita 73 §:n 1 momentissa tarkoitettua harkintaa.

84 §

Toimivalta myöntää elinkeinonharjoittajan oleskelulupa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämiselle 76 §:ssä säädettyjen edellytysten täytymisen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee, onko elinkeinonharjoittaminen tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin mukaan tekemän myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan, jollei 36 §:stä muuta johdu ja jollei ulkomaalaisella hakemusta jätettäessä ole voimassa olevaa muuta oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua perusteettomuudesta.

Jos ulkomaalaisella on hakemusta jätettävissä voimassa oleva oleskelulupa eikä 36 §:stä muuta johdu, poliisilaitos myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin mukaan tekemän myönteisen osapäätöksen jälkeen elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan.

85 §

Toimivaltainen työ- ja elinkeinotoimisto

Tässä laissa säädettyihin tehtäviin ovat toimivaltaisia ulkomaisen työvoiman liikkuvuuden kannalta merkittävimmissä kunnissa sijaitsevat työ- ja elinkeinotoimistot siten kuin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

86 §

Työsuojeluviranomainen

Työsuojeluviranomaisen vastuulla olevasta palkka- ja muiden työehtojen valvonnasta säädetään erikseen.

Jos työsuojeluviranomaisella on todennäköisiä perusteita epäillä rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 a §:ssä säädetyn luvattoman ulkomaisen työvoiman käytön, tämän lain 185 §:n 1 momentissa säädetyn ulkomaalaisrikkomuksen tai 186 §:ssä säädetyn työnantajan ulkomaalaisrikkomuksen tapahtuneen, työsuojeluviranomaisen on ilmoitettava asiasta poliisille.

Työsuojeluviranomaiselle on tarvittaessa varattava tilaisuus olla läsnä ja tulla kuulluksi käsiteltäessä esitutkinnassa ja tuomioistuimessa 2 momentissa tarkoitettua rikosta.

Työsuojeluviranomainen valvoo 86 a ja 86 b §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamista. Valvonnasta säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006).

86 a §

Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan on varmistauduttava siitä, että palvelukseen tulevalle ja palveluksessa olevalla ulkomaalaisella on vaadittava työntekijän oleskelulupa tai että hän ei tarvitse oleskelulupaa.

Työnantajan, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa työ- ja elinkeinotoimistolle 72 §:ssä tarkoitettua selvitys- ja vakuutus- sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.

Työnantajan tulee säilyttää työpaikalla tiedot palveluksessaan olevista ulkomaalaisista ja heidän työnteko-oikeutensa perusteista siten, että ne ovat tarvittaessa vaivattomasti työsuojeluviranomaisen tarkastettavissa. Työnantajan on säilytettävä tiedot ulkomaalaisen palvelussuhteen päättymisestä neljä vuotta.

86 b §

Toimeksiantajan velvollisuudet

Ulkomaisen työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden työskennellessä urakointi- tai aliurakointityössä tai vuokratyövoimana, työnantajan 72 §:ssä ja 86 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja velvollisuuksia sovelletaan Suomessa toimivaan pääurakoitsijaan tai pääteettäjään. Lähetetyistä työntekijöistä annetussa laissa (1146/1999) tarkoitettujen työntekijöiden työsuhteen ehdoista säädetään mainitussa laissa.

186 §

Työnantajan ulkomaalaisrikkomus

Työnantaja tai tämän edustaja, joka

1) tahallaan tai huolimattomuudesta pitää palveluksessaan ulkomaalaisen, jolla ei ole oikeutta ansiotyön tekemiseen,

2) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antaa viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja ulkomaalaisen työnteon ehdoista taikka työtehtävistä ja niiden asettamista vaatimuksista, taikka

3) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 86 a §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden,

on tuomittava *työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

Rangaistusvastuu työnantajan ja toimeksiantajan kesken määräytyy 86 b §:n mukaan. Rangaistusvastuun kohdentumisesta työnantajan ja tämän edustajan kesken säädetään rikoslain 47 luvun 7 §:ssä.

187 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä päätöksen, että pidättäydytään työntekijän oleskelulupien myöntämisestä sellaisen työnantajan tai toimeksiantajan palvelukseen, joka itse tai edustajansa välityksellä on antanut viranomaiselle 186 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja. Päätös pidättäytymisestä tehdään

määräajaksi tai toistaiseksi. Päätöstä ei voida tehdä, jos teosta on tuomittu rangaistus.

191 §

Valituskiellot

Seuraaviin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

1) viisumisäännösten mukaista viisumihakemuksen jättämiseen liittyvää velvollisuutta, Suomen edustuston toimivaltaa, viisumihakemuksen tutkittavaksi ottamista, hakemuksen käsittelyn keskeyttämistä, hakemuksen siirtämistä edustetun Schengen-valtion viranomaiselle, viisumin myöntämistä, viisumin epäämistä, viisumin jatkamista, viisumin mitätöintiä ja viisumin kumoamista koskeva päätös, jollei kyse ole sellaista unionin kansalaisen tai häneen rinnastettavan perheenjäsentä koskevasta viisumin epäämis-, mitätöinti- tai kumoamispäätöksestä, johon sovelletaan 10 luvun säännöksiä;

2) ulkoasiainministeriön päätös oleskeluluvan myöntämisestä Suomessa olevan ulkomaan edustuston henkilökuntaan kuuluvalla tai hänen perheenjäsenelleen taikka päätös hänelle myönnetyn oleskeluluvan peruuttamisesta;

3) päätös oleskeluluvan myöntämisestä pakolaiskiintiössä Suomeen otettavalle ulkomaalaiselle;

4) päätös oleskeluluvan myöntämisestä muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella;

5) päätös oleskeluluvan myöntämisestä tilapäisen suojelun perusteella turvapaikkahakemuksen käsittelyn ollessa kesken;

6) 191 a §:n mukaiseen oikaisuvaatimukseen tehty päätös;

7) päätös, jossa turvapaikkahakemuksen käsittelyn on todettu raukeavan 111 §:n 2 momentin nojalla;

8) päätös, jossa asian on todettu raukeavan sen johdosta, että hakija on peruuttanut hakemuksensa tai todennäköisesti muuttanut pois Suomesta;

9) työ- ja elinkeinotoimiston 75 §:n nojalla antama ennakkotieto;

10) päätös 52 b §:n mukaisesta harkintajasta ja sen keskeyttämisestä.

194 §

Työnantajan valitusoikeus

Työnantajalla on oikeus valittaa työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä sil-

tä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä, jotka työvoimaviranomainen ratkaisee.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

2.

Laki**ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 70/2010, seuraavasti:

7 §

Talletettavat tiedot

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, ulkomaalaisrekisteriin saa, siltä osin kuin on tarpeen, tallettaa:

1) 5 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua hakemuksesta tai ilmoituksesta taikka hakemuksen vuoksi tehdystä tiedustelusta tai kuulemisesta ilmenevät tiedot haetusta luvasta, asiasta ja hakemuksen perusteista, maassa oleskelun ja matkan tarkoituksesta ja kestosta sekä matkareitistä, maahantulon ja maastälhdön ajankohdasta ja paikasta sekä tiedot työnantajista ja työnteosta, työnantajan ve-

ronmaksuvelvollisuuden täyttämisestä ja verojen maksuun liittyvästä maksujärjestelystä sekä ulkomaalaislain 72 §:ssä tarkoitettua työntekijän oleskelulupahakemukseen liitettävät tiedot;

2) tiedot 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittelystä, niihin liittyvistä selvityksistä, lausunnoista, asioiden ratkaisuista ja päätösten perusteista, asioiden raukeamisista sekä muutoksenhauista;

3) 5 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perheenjäsenten, samassa taloudessa asuvien henkilöiden sekä vastaanottajien henkilö- ja yhteystiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki**aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aravarajoituslain (1190/1993) 4 § seuraavasti:

4 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Tässä laissa tarkoitettua asuinhuoneistoa on käytettävä vuokra-asuntona.

Asuinhuoneistoa saadaan käyttää asumiseen myös ilman asuinhuoneiston vuokrasopimusta, kun kyse on erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevista henkilöistä.

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Tässä laissa Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa;

3) jolle on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) 11 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 84/2003, uusi 3 momentti seuraavasti:

11 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Tässä laissa Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla re-

kisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa;

3) jolle on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

5.

Laki**kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansanterveyslain (66/1972) 14 §, sellaisena kuin se on laeissa 1327/2010 ja 1343/2011, seuraavasti:

14 §

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jonka kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. Henkilön asuin- ja kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jonka asukas hän on. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 4, 5 tai 7 kohdassa taikka 79 §:n 1 momentin 1, 2 tai 6 kohdassa tarkoitettu työnteko-oikeus ja jolla on Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai

muu palvelussuhde tai joka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen päätyttyä rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

6.

Laki**erikoissairaanhoidon lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1344/2011, seuraavasti:

3 §

Kunnan, joka on kotikuntalain (201/1994) mukaan henkilön kotikunta, on huolehdittava siitä, että henkilö saa tarpeellisen erikoissairaanhoidon terveydenhuoltolain mukaisesti. Tämän velvoitteen mukaisen erikoissairaanhoidon järjestämiseksi kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiiriin kuntayhtymään. Kotikuntalain mukaiseen kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 4, 5 tai 7 kohdassa taikka 79 §:n 1 momentin 1—2 tai 6 kohdassa tarkoitettu työnteko-oikeus ja jol-

la on Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde tai joka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen päätyttyä rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

7.

Laki**lapsilisälain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lapsilisälakiin (796/1992) uusi 1 a § seuraavasti:

1 a §

Oikeus lapsilisään työnteon perusteella

Lapsilisää maksetaan tämän lain mukaisesti myös asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 3 b §:ssä tarkoitetun ja 3 c §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen oleskelulupa-vaatimuksen täyttävän työntekijän mukana

seuraavasta lapsesta. Lapsilisää ei kuitenkaan makseta, jos työntekijän työnteko-oikeus perustuu ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 3 momentin 4 kohtaan tai 79 §:ään tai jos työntekijällä on lupa työskennellä enintään kuuden kuukauden ajan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

8.

Laki**lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996)

3 §, sellaisena kuin se on laeissa 1291/1999, 985/2004 ja 1256/2006, 4 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto, sellaisena kuin se on laissa 763/2008, ja 9 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 985/2004, seuraavasti:

3 §

Hoitomuodon valinta

Tässä laissa tarkoitettun tuen saamisen edellytyksenä on, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa ja että lapsi tosiasiallisesti asuu Suomessa.

Tässä laissa tarkoitettuun kotihoidon tuen hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus myös lapsesta, jonka vanhemmalla tai huoltajalla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentin taikka 3 momentin 1, 2, 5 tai 7 kohdan mukainen työnteko-oikeus. Lisäksi vanhemmalla tai huoltajalla on oltava Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde ja lupa työskennellä Suomessa vähintään kuuden kuukauden ajan. Hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus myös lapsesta, jonka vanhempi tai huoltaja on rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi vähintään kuusi kuukautta kestäneen työsuhteen päätyttyä.

Lapsen tosiasialliseen Suomessa asumiseen rinnastetaan tilanteet, joissa lapsi ei oleskele Suomessa, mutta lapsesta on oikeus tässä laissa tarkoitettuun kotihoidon tuen hoitorahaan ja hoitolisään sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 perusteella. Oikeus kotihoidon tukeen on kuitenkin vain, jos lapsi on alle kolmivuotias tai jos lapsi kuuluu samaan perheeseen alle kolmivuotiaan hoitorahaan oikeuttavan ja samalla tavalla hoidettavan lapsen kanssa.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, adoptiovanhemmilla on oikeus lasten

kotihoidon tukeen, kunnes sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 12 §:ssä säädetyn vanhempainrahakauden alkamisesta on ensimmäinen maksupäivä mukaan lukien kulunut kaksi vuotta. Edellä mainittua adoptiovanhemman oikeutta kotihoidon tukeen ei kuitenkaan ole adoptiolain (22/2012) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettulla adoptionhakijalla. Adoptiolain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettussa adoptiossa tuen saamisen edellytyksenä on, että adoptionhakijalle on myönnetty mainitussa lainkohdassa tarkoitettu lupa. Adoptiolain 44 §:n mukaan adoptioluvan myöntää adoptionhakijan hakemuksesta adoptiolautakunta.

Jos lapsi ei osallistu perusopetuslain (628/1998) mukaiseen esiopetukseen, 1 momentissa tarkoitettuna kunnan järjestämän päivähoitopaikan valintana ei pidetä sitä, että lapsi osallistuu yhden toimintavuoden ajan välittömästi ennen oppivelvollisena perusopetukseen siirtymistään kunnan järjestämään osapäivähoitoon.

4 §

Hoitoraha

Kotihoidon tuen hoitoraha on perheen yhdestä alle kolmivuotiaasta lapsesta 314,28 euroa ja kustakin seuraavasta alle kolmivuotiaasta lapsesta 94,09 euroa ja kustakin muusta lapsesta 60,46 euroa kalenterikuukaudessa. Yli kolmivuotiaasta tukeen oikeuttavasta adoptiolapsesta hoitoraha maksetaan kuitenkin kuin alle kolmivuotiaasta.

9 §

Rahoitus

Kunta korvaa tämän lain nojalla maksetusta tuesta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta 3 §:n 2 ja 3 momentin nojalla maksetusta tuesta aiheutuvia kustannuksia, jotka valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle.

Valtion 1 momentin nojalla maksettavaksi tulevien kustannusten korvaus määrätään kuukautena käyttäen perusteena 3 §:n 2 ja 3 momentin nojalla tukeen oikeutettujen perusteella maksettavia tukia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Puolustusministeri *Carl Haglund*

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 79 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 81 c ja 81 d §, sellaisina kuin niistä ovat 81 c ja 81 d § laissa 1338/2011,

muutetaan 3 §:n 6 ja 7 kohta, 70 §:n edellä oleva väliotsikko, 72—81, 81 a ja 81 b §, 82 §:n edellä oleva väliotsikko, 83—86, 186, 187, 191 ja 194 §,

sellaisina kuin niistä ovat, 73 § osaksi laissa 449/2012, 79 § laeissa 34/2006, 380/2006, 358/2007, 449/2012 ja (668/2013), 80 § osaksi laeissa 34/2006 ja 323/2009, 81 § laissa 549/2010, 81 a § laissa 34/2006, 81 b laissa 1338/2011, 83 § osaksi laeissa 619/2006 ja 973/2007, 84 § laeissa 1426/2009 ja 886/2011, 85 § osaksi laissa 973/2007, 86 § osaksi laissa 49/2006 sekä 191 § osaksi laeissa 619/2006 ja 266/2011, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006, 358/2007, 323/2009, 631/2011, 1338/2011 ja (668/2013), uusi 6 a ja 6 b kohta, 78 ja 81 §:n edelle uusi väliotsikko, lakiin siitä lailla 631/2011 kumotun 82 §:n tilalle uusi 82 §, sekä lakiin uusi 86 a ja 86 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *työntekijän oleskeluluvalla* ulkomaalaiselta vaadittavaa lupaa oleskella Suomessa tai suomalaisessa aluksessa, kun hänen tarkoituksenaan on sellaisen ansiotyön tekeminen, johon hänellä ei ole oikeutta muun oleskeluluvan nojalla tai ilman oleskelulupaa;

6) *työntekijän oleskeluluvalla* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että työ- ja elinkeinotoimisto tekee asiassa osapäätöksen ennen Maahanmuuttoviraston tai poliisilaitoksen päätöstä;

6 a) *muulla oleskeluluvalla ansiotyötä varten* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään ilman edeltävää työ- ja elinkeinotoimiston osapäätöstä;

6 b) *työnteko-oikeudella* ulkomaalaisen tämän lain mukaista oikeutta tehdä maassa ansiotyötä oleskeluluvan, 10 luvun mukaisen oleskeluoikeuden, viisumin tai viisumivapauden nojalla taikka muulla tässä laissa säädettyllä perusteella;

7) *elinkeinonharjoittajan oleskeluluvalla* ulkomaalaiselta vaadittavaa lupaa oleskella

7) *elinkeinonharjoittajan oleskeluluvalla* ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena on elin-

Suomessa, kun hänen tarkoituksenaan on elinkeinon harjoittaminen;

keinon harjoittaminen, myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee asiassa osapäätöksen ennen Maahanmuuttoviraston tai poliisilaitoksen päätöstä;

5 luku

Työnteko

Säännökset työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvasta

70 §

73 §

Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan on liitettävä työntekijän oleskelulupahakemukseen:

1) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista;

2) vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä; *sekä*

3) työ- ja elinkeinotoimiston vaatiessa selvitys siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

Työnantajan on varmistauduttava siitä, että palvelukseen tulevalle ja palveluksessa olevalla ulkomaalaisella on vaadittava työntekijän oleskelulupa tai että hän ei tarvitse oleskelulupaa.

Työnantaja, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa työ- ja elinkeinotoimistolle I momentissa tarkoitettu selvitys sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.

5 luku

Työnteko

Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten

70 §

72 §

Työntekijän oleskelulupahakemus ja sen liitteet

Oleskeluluvan hakemisesta säädetään 60 §:ssä. Työnantajan on liitettävä työntekijän oleskelulupahakemukseen:

1) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista;

2) vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä;

3) työ- ja elinkeinotoimiston vaatiessa selvitys siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

Voimassa oleva laki

Työnantajan tulee säilyttää työpaikalla tiedot palveluksessaan olevista ulkomaalaisista ja heidän työnteko-oikeutensa perusteista siten, että ne ovat tarvittaessa vaivattomasti työsuojeluviranomaisen tarkastettavissa. Työnantajan on säilytettävä tiedot ulkomaalaisen palvelussuhteen päättymisestä neljä vuotta.

72 §

Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan harkinnan sisältö

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee:

1) selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa;

2) huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitettua henkilön työllistymistä; ja

3) varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksytyä terveydentilaa.

Harkittaessa työntekijän oleskeluluvan myöntämistä tulee ottaa huomioon 71 §:ssä tarkoitettua linjauksia.

Elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että elinkeinotoiminnalla on kannattavan toiminnan edellytykset.

Harkittaessa työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämistä on varmistuttava, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu ansiotyöllä, elinkeinotoiminnalla tai muulla tavalla.

75 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että:

1) edellä 72 §:ssä säädetty harkinta on suoritettu ja pykälässä mainitut edellytykset täyttyvät sekä 73 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset työnantajan selvityksistä ja vakuutuksen antamisesta täyttyvät; ja

2) edellä 36 §:ssä säädetty yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle täyttyvät,

73 §

Työ- ja elinkeinotoimiston osapäätös työntekijän oleskelulupahakemukseen

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että työnantajan hakemukseen liittämät selvitykset ja vakuutus ovat 72 §:ssä säädetyn mukaiset, sekä:

1) selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa;

2) huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitettua henkilön työllistymistä;

3) varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksytyä terveydentilaa.

Harkittaessa työntekijän oleskeluluvan myöntämistä tulee ottaa huomioon 71 §:ssä tarkoitettua linjauksia.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

*eikä ulkomaalaista ole määrätty maahantulo-
kieltoon.*

77 §

*Työntekijän oleskeluluvan ammattialakohtai-
suus*

Työntekijän oleskelulupa oikeuttaa työs-
kentelemään yhdellä tai useammalla ammat-
tialalla. Erityisestä syystä työntekijän oleske-
lupa voidaan rajata koskemaan työtä tietyn
työnantajan palveluksessa.

78 §

*Ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan myön-
tämisen edellytyksistä*

Työvoimatoimisto antaa työnantajan tai
toimeksiantajan kirjallisesta hakemuksesta
kirjallisen ennakkotiedon työntekijän oleske-
luluvan myöntämisen edellytyksistä hake-
muksessa tarkoitetussa asiassa. Työvoima-
toimiston on annettava ennakkotieto viipy-
mättä. Työnantajan vaatimuksesta työvoima-
toimiston on työntekijän oleskelulupaa haet-
taessa noudatettava ennakkotietoa ajan, joka
on mainittu ennakkotiedossa.

76 §

*Elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myön-
täminen ulkomailla olevalle henkilölle*

Elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myön-
täminen edellyttää, että:

1) edellä 72 §:ssä säädetty harkinta on suo-
ritettu ja pykälässä mainitut edellytykset täyt-
tyvät; ja

2) edellä 36 §:ssä säädettyt yleiset edelly-
tykset oleskeluluvan myöntämiseksi täyttyvät,
eikä ulkomaalaista ole määrätty maahantulo-
kieltoon.

Työnteko ilman työntekijän oleskelulupaa

74 §

*Työntekijän oleskeluluvan ammattiala- ja
työnantajakohtaisuus*

Työntekijän oleskelulupa oikeuttaa työs-
kentelemään yhdellä tai useammalla ammat-
tialalla.

Erityisestä syystä työntekijän oleskelulupa
voidaan rajata koskemaan työtä yhdellä tai
useammalla ammattialalla tietyn työnantajan
palveluksessa.

75 §

*Ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan
myöntämisen edellytyksistä*

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työnantajan
tai toimeksiantajan kirjallisesta hakemuksesta
kirjallisen ennakkotiedon työntekijän oleske-
luluvan myöntämisen edellytyksistä hake-
muksessa tarkoitetussa asiassa. Työ- ja elin-
keinotoimiston on annettava ennakkotieto
viipymättä. Työnantajan vaatimuksesta työ-
ja elinkeinotoimiston on työntekijän oleske-
lulupaa haettaessa noudatettava ennakkotie-
toa ajan, joka on mainittu ennakkotiedossa.

76 §

*Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen
osapäätös elinkeinonharjoittajan oleskelu-
lupahakemukseen*

Elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan
myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tu-
lee varmistaa, että elinkeinotoiminnalla on
kannattavan toiminnan edellytykset.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava tur-
vattu ansiotyöllä, elinkeinotoiminnalla tai
muulla tavalla oleskeluluvan voimassaolon
ajan.

(kumotaan)

79 §

*Rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan
kuin työntekijän oleskeluluvan nojalla*

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työntöön tai ammatinharjoittamisen perusteella.

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella.

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa tilapäisen suojelun tai muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella.

Suomessa tutkinnon suorittaneella ulkomaalaisella on oikeus tehdä ansiotyötä 45 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 47 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla myönnettyllä oleskeluluvalla ilman 72 §:n 1 momentin mukaista harkintaa.

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 52 a tai 52 d §:n perusteella.

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty määräaikainen oleskelulupa ja joka toimii:

1) yrityksen yli- tai keskijohdon taikka erityisosaamista vaativissa asiantuntijatehtävissä;

2) urheilijana, valmentajana tai urheilutuomarina, kun toiminta on ammattimaista;

3) uskonnollisen tai aatteellisen yhteisön palveluksessa;

4) ammattimaisesti tieteen, kulttuurin tai taiteen alalla ravintolamuusikoita lukuun ottamatta; tai

5) kansainvälisessä järjestössä tai valtioiden väliseen viralliseen yhteistyöhön liittyvissä tehtävissä.

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa, kun hän:

1) toimii ammattimaisesti joukkoviestinnän alalla; tai

2) tutkii markkinoita, valmisteleo yrityksen sijoittautumista Suomeen, neuvottelee tilauksista, hankkii tilauksia tai valvoo tehtyjen tilausten toimeenpanoa tai toimii muissa vastaavissa tehtävissä.

77 §

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten myönnetään ulkomaalaiselle, joka:

1) *toimii* yrityksen yli- tai keskijohdon taikka erityisosaamista vaativissa asiantuntijatehtävissä;

2) *toimii* urheilijana, valmentajana tai urheilutuomarina, kun toiminta on ammattimaista;

3) *toimii* uskonnollisen tai aatteellisen yhteisön palveluksessa;

4) *toimii* ammattimaisesti tieteen, kulttuurin tai taiteen alalla ravintolamuusikoita lukuun ottamatta;

5) *toimii* kansainvälisessä järjestössä tai valtioiden väliseen viralliseen yhteistyöhön liittyvissä tehtävissä;

6) toimii ammattimaisesti joukkoviestinnän alalla, *jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa*;

7) tutkii markkinoita, valmisteleo yrityksen sijoittautumista Suomeen, neuvottelee tilauksista, hankkii tilauksia tai valvoo tehtyjen tilausten toimeenpanoa tai toimii muissa vastaavissa tehtävissä, *jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa*;

8) *on suorittanut Suomessa tutkinnon ja maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus on työnteko*;

9) *toimii* kutsun tai sopimuksen nojalla vierailevana opettajana, luennoitsijana, kouluttajana, konsulttina tai tutkijana, jos työ kestää enintään yhden vuoden;

10) *tekee* yksittäisen ulkomailta maahan tuodun tai maasta ulkomaille vietävän koneen, laitteen, tuotantolinjan tai asiantuntijajärjestelmän toimitussopimukseen sisältyvän työn, jos työ kestää enintään kuusi kuukautta;

11) *suorittaa* työn tai työharjoittelun, joka sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan, jos työ tai harjoittelu kestää enintään 18 kuukautta, tai joka tapahtuu korkeakoulututkinnon suorittaneen ulkomaalaisen enintään vuoden kestäväna siirtona yrityksen sisällä; tai

12) *on 18—30 -vuotias ja suorittaa työharjoittelun, kun hän opiskelee ulkomaisessa korkeakoulussa suomen tai ruotsin kieltä tai kun harjoittelun ala vastaa ulkomaalaisen*

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle ulkoasiainministeriö on myöntänyt oleskeluluvan edustuston rakennus-, korjaus- ja huoltotyön tekemistä varten.

Tähän pykälään perustuvasta työntekooikeudesta on 7 momentissa mainittua oleskelulupaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskelulupaan.

opintoja tai tutkintoa, jos työharjoittelu kestää enintään 18 kuukautta.

Jos työnteko ylittää 1 momentin 9–12 kohdassa säädettyt aikarajat, ulkomaalaisen on haettava työntekijän oleskelulupaa.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

(uusi)

Työnteko-oikeus

80 §

78 §

*Rajoitettu työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan nojalla***Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla**

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jonka oleskelulupa on myönnetty:

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty työntekijän oleskelulupa, on työnteko-oikeus 74 §:ssä määritellyin rajauksin.

1) opiskelua varten, jos työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä taikka jos työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta, tai jos kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta;

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty muu oleskelulupa ansiotyötä varten, on luvan perusteella mukainen työnteko-oikeus. Myös muulla perusteella myönnetyn oleskeluluvan haltijalla on oikeus tehdä 77 §:n 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettua työtä.

Työnteko-oikeus on lisäksi ulkomaalaisella:

2) kutsun tai sopimuksen nojalla vierailevana opettajana, luennoitsijana, kouluttajana, konsulttina tai tutkijana työskentelyä varten, jos työ kestää enintään yhden vuoden;

1) jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, 56 a §:n mukainen pitkäaikaan oleskelulle kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työnteon tai ammatinharjoittamisen perusteella;

3) yksittäisen ulkomailta maahan tuodun tai maasta ulkomaille vietävän koneen, laitteen, tuotantolinjan tai asiantuntijajärjestelmän toimitussopimukseen sisältyvän työn suorittamista varten, jos työ kestää enintään kuusi kuukautta;

2) jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella;

4) työtä tai työharjoittelua varten, joka sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan, jos työ tai harjoittelu kestää enintään 18 kuukautta, tai joka tapahtuu korkeakoulututkinnon suorittaneen ulkomaalaisen enintään vuoden kestävänä siirtona yrityksen sisällä;

3) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa tilapäisen suojelun tai muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella;

5) 18–30-vuotiaan ulkomaalaisen työharjoittelua varten, kun ulkomaalainen opiskelee ulkomaisessa korkeakoulussa suomen tai ruotsin kieltä tai kun harjoittelun ala vastaa ulkomaalaisen opintoja tai tutkintoa, jos työharjoittelu kestää enintään 18 kuukautta; tai

4) jonka oleskelulupa on myönnetty opiskelua varten, jos:

6) maasta poistamisen estymisen vuoksi 51 §:n perusteella.

a) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;

b) työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta; tai

c) kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta;

5) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 52 a tai 52 d §:n perusteella;

6) jonka oleskelulupa on myönnetty maasta poistamisen estymisen vuoksi 51 §:n perusteella;

Tähän pykälään perustuvasta työnteko-

oikeudesta on tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskeluluvan yhteyteen. Jos työntekijä ylittää 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetut aikarajat, ulkomaalaiselta edellytetään työntekijän oleskelulupa.

7) jolle ulkoasiainministeriö on myöntänyt oleskeluluvan edustuston rakennus-, korjaus- tai huoltotyön tekemistä varten.

Tähän pykälään perustuvasta työntekijäoikeudesta on 3 momentin 7 kohdassa tarkoitettua oleskelulupaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskeluluvan yhteyteen.

81 §

Työnteko ilman oleskelulupaa

Oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa on ulkomaalaisella, joka:

1) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla tuloksiksi, opettajaksi, asiantuntijaksi tai urheilutuomariksi enintään kolmen kuukauden ajaksi;

2) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla ammattitaiteilijaksi tai urheilijaksi, mukaan lukien avustava, huoltava ja valmentava henkilökunta, enintään kolmen kuukauden ajaksi;

3) työskentelee merimiehenä joko kauppaluetteloon merkityllä aluksella tai, tultuaan palvelukseen muualla kuin Suomessa, aluksella, joka pääasiassa liikennöi ulkomaisen satamien välillä;

4) tulee marjojen, hedelmien, erikoiskasvien, juuresten tai vihannesten poimintaan tai korjuuseen taikka turkistarhatyöhön enintään kolmen kuukauden ajaksi;

5) tulee suorittamaan toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtiossa toimivan yrityksen vakituksena työntekijänä palvelujen tarjoamisvapauden piiriin kuuluvaa tilapäistä hankinta- tai alihankintatyötä, jos hänellä on mainitussa valtiossa oleskeluun ja työntekoon oikeuttavat luvat, jotka ovat voimassa työn päätyttyä Suomessa; *tai*

6) tulee Suomeen tutkijaksi toisessa jäsenvaltiossa solmitun tutkijadirektiivin mukaisen vastaanottosopimuksen perusteella tutkijadirektiivissä tarkoitetun tieteellisen tutkimushankkeen suorittamista varten enintään kolmen kuukauden ajaksi.

Ulkomaalaisella on kansainvälistä suojelua haettuaan oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) kun hänellä on 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja ja hän on oleskellut maassa kolme kuukautta; *tai*

79 §

Työnteko-oikeus ilman oleskelulupaa

Oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa on ulkomaalaisella, joka:

1) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla tuloksiksi, opettajaksi, asiantuntijaksi tai urheilutuomariksi enintään *kolmeksi kuukaudeksi*;

2) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla ammattitaiteilijaksi tai urheilijaksi, mukaan lukien avustava, huoltava ja valmentava henkilökunta, enintään *kolmeksi kuukaudeksi*;

3) työskentelee merimiehenä joko kauppaluetteloon merkityllä aluksella tai, tultuaan palvelukseen muualla kuin Suomessa, aluksella, joka pääasiassa liikennöi ulkomaisen satamien välillä;

4) tulee marjojen, hedelmien, erikoiskasvien, juuresten tai vihannesten poimintaan tai korjuuseen taikka turkistarhatyöhön enintään *kolmeksi kuukaudeksi*;

5) tulee suorittamaan toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtiossa toimivan yrityksen vakituksena työntekijänä palvelujen tarjoamisvapauden piiriin kuuluvaa tilapäistä hankinta- tai alihankintatyötä, jos hänellä on mainitussa valtiossa oleskeluun ja työntekoon oikeuttavat luvat, jotka ovat voimassa työn päätyttyä Suomessa;

6) tulee Suomeen tutkijaksi toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa solmitun tutkijadirektiivin mukaisen vastaanottosopimuksen perusteella tutkijadirektiivissä tarkoitetun tieteellisen tutkimushankkeen suorittamista varten enintään *kolmeksi kuukaudeksi*.

Ulkomaalaisella on kansainvälistä suojelua haettuaan oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) kun hänellä on 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja ja hän on oleskellut maassa kolme kuukautta;

2) kun hän on oleskellut maassa kuusi kuu-

2) kun hän on oleskellut maassa kuusi kuukautta.

Kun työnantajalla tai toimeksiantajalla ei ole toimipaikkaa Suomessa, ulkomaalaisella on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) tuote-esittelijänä tai elokuvatyöntekijänä enintään kolmen kuukauden ajan;

2) ulkomaisessa omistuksessa tai hallinnassa olevan moottoriajoneuvon henkilökuntaan kuuluvana, kun ulkomaalainen kuljettaa ajoneuvoa, jonka rajan ylittävä kuljetus viedään määräpaikkaan tai haetaan lähtöpisteestä, taikka kun liikennöinti Suomessa liittyy säännölliseen reittiliikenteeseen paikkakuntien välillä, joista ainakin yksi sijaitsee ulkomailla, eikä ulkomaalaisella ole asuinpaikkaa Suomessa; tai

3) ulkomailta Suomeen suuntautuvan seuramatkan matkanjohtajana.

Jos samaa ammattialaa koskeva työntekijän oleskelulupahakemus tai elinkeinonharjoittajan jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa työntekoa kunnes hakemus on ratkaistu.

81 a §

Suomessa tutkinnon suorittaneen ulkomaalaisen työnteon jatkaminen ja aloittaminen

Jos jatko-oleskelulupahakemus työntekoa tai työnhakua varten on tehty aikaisemman opiskelua varten 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman oleskeluluvan nojalla tapahtunutta työntekoa tai aloittaa uuden työnteon.

Jos jatko-oleskelulupahakemus työntekoa varten on tehty aikaisemman 54 §:n 4 momentin perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa työpaikan löydettyään aloittaa työnteon.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun hakemukseen annetaan kielteinen ratkaisu, työntekoa ei saa jatkaa, vaikka päätökseen haetaan muutosta valittamalla.

kautta.

Kun työnantajalla tai toimeksiantajalla ei ole toimipaikkaa Suomessa, ulkomaalaisella on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) tuote-esittelijänä tai elokuvatyöntekijänä enintään kolme kuukautta;

2) ulkomaisessa omistuksessa tai hallinnassa olevan moottoriajoneuvon henkilökuntaan kuuluvana, kun ulkomaalainen kuljettaa ajoneuvoa, jonka rajan ylittävä kuljetus viedään määräpaikkaan tai haetaan lähtöpisteestä, taikka kun liikennöinti Suomessa liittyy säännölliseen reittiliikenteeseen paikkakuntien välillä, joista ainakin yksi sijaitsee ulkomailla, eikä ulkomaalaisella ole asuinpaikkaa Suomessa;

3) ulkomailta Suomeen suuntautuvan seuramatkan matkanjohtajana.

80 §

Työnteko-oikeuden kesto

Jos samaa työnantajaa tai ammattialaa koskeva työntekijän jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman luvan mukaista työntekoa, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muussa tapauksessa aikaisemman luvan mukainen työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaolon päättyessä. Uuden oleskeluluvan mukainen työnteko-oikeus alkaa, kun lupa on myönnetty.

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu muuhun oleskelulupaan kuin työntekijän oleskelulupaan ja jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, työnteko-oikeus jatkuu aikaisemman luvan mukaisena, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Jos ulkomaalaisen oleskelulupa on myönnetty 77 §:n 1 momentin 9—12 kohdan nojalla, työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaoloajan päättyessä.

Jos 54 §:n 4 momentissa tai 77 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa jatko-oleskelulupahakemus työntekoa tai työnhakua varten on tehty aikaisemman opiskelua varten 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman luvan nojalla tekemäänsä työtä tai aloittaa uuden työnteon.

Jos jatko-oleskelulupahakemus työntekoa varten on tehty aikaisemman 54 §:n 4 momentin perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa työpäivän löydettyään aloittaa työnteon.

Jos 4 tai 5 momentissa tarkoitettuun jatko-oleskelulupahakemukseen annetaan kielteinen päätös, työntekoa ei saa jatkaa, vaikka päätökseen haetaan muutosta valittamalla.

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu viisumiin tai viisumivapauteen, oikeus kestää enintään 79 §:ssä säädetyn ajan. Oleskeluluvan hakeminen viisumin tai viisumivapauden voimassa ollessa ei pidennä työnteko-oikeuden kestoa. Työnteko-oikeus päättyy sen estämättä, mitä 79 §:ssä säädetään, kun henkilön käännättämistä koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

Jos työnteko-oikeus perustuu oleskelulupaan ja henkilö karkotetaan, työnteko-oikeus päättyy, kun karkottamista koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

(uusi)

Euroopan unionin sininen kortti

81 b §

81 §

*Euroopan unionin sinisen kortin myöntäminen**Euroopan unionin sinisen kortin myöntäminen*

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kolmannen maan kansalaiselle, jos tämä esittää vähintään vuoden pituisen korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä koskevan työsopimuksen tai sitovan työtarjouksen ja yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle ovat olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, että työsopimuksessa tai sitovassa työtarjouksessa sovittu palkka on vähintään 1,5-kertainen ver-

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kolmannen maan kansalaiselle, jos tämä esittää vähintään vuoden pituisen korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä koskevan työsopimuksen tai sitovan työtarjouksen ja yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle ovat olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, että työsopimuksessa tai sitovassa työtarjouksessa sovittu palkka on vähintään 1,5-kertainen

rattuna keskimääräiseen palkansaajan bruttopalkkaan.

Sinisen kortin myöntämiseen sovelletaan 5 luvun säännöksiä työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä lukuun ottamatta 72 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa.

(Ks. alla 81 c §)

81 c §

Päätös Euroopan unionin sinistä korttia koskevaan hakemukseen

Euroopan unionin sinistä korttia koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään 90 päivän kuluttua hakemuksen tekemisestä. Määräajan kulumisen keskeytyy hakemuksen täydentämisen ajaksi.

(Ks. alla 81 d §)

81 d §

Toiseen jäsenvaltioon siirtyneen Euroopan unionin sinisen kortin haltijan ja hänen per-

verattuna keskimääräiseen palkansaajan bruttopalkkaan.

Sinisen kortin myöntämiseen sovelletaan 5 luvun säännöksiä työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä lukuun ottamatta 73 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa

81 a §

Päätös Euroopan unionin sinistä korttia koskevaan hakemukseen

Euroopan unionin sinistä korttia koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään 90 päivän kuluttua hakemuksen tekemisestä. Määräajan kulumisen keskeytyy hakemuksen täydentämisen ajaksi.

(kumotaan)

81 b §

Toiseen jäsenvaltioon siirtyneen Euroopan unionin sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä maahan palaaminen ja oleskelu

Jos toinen Euroopan unionin jäsenvaltio ei myönnä Euroopan unionin sinistä korttia Suomen myöntämän sinisen kortin haltijalle, hän ja hänen perheenjäsenensä voivat kielteisen päätöksen saatuaan palata maahan ja oleskella maassa kolme kuukautta, vaikka Suomen myöntämä sininen kortti ei olisi enää voimassa.

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

heenjäsenensä maahan palaaminen ja oleskelu

Jos toinen jäsenvaltio ei myönnä Euroopan unionin sinistä korttia Suomen myöntämän sinisen kortin haltijalle, hän ja hänen perheenjäsenensä voivat kielteisen päätöksen saatuaan palata maahan ja oleskella maassa kolme kuukautta, vaikka Suomen myöntämä sininen kortti ei olisi enää voimassa.

Menettely ja **toimivaltaiset** viranomaiset

82 §

on kumottu lailla 631/2011.

Menettely ja viranomaiset

82 §

Päätös työntönteon perusteella tehtyyn hakemukseen

Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös työntekijän oleskelulupaa tai muuta oleskelulupaa ansiotyötä varten koskevaan hakemukseen viimeistään neljän kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on vastaanottanut asianmukaisesti täytetyn hakemuksen liitteineen. Jos hakemus pannaan vireille sähköisesti, käsittelyaika lasketaan siitä, kun hakija asioi henkilökohtaisesti viranomaisessa antaakseen 60 d §:n mukaiset biometriset tunnisteet ja esittääkseen hakemuksen liitteet alkuperäisinä.

Edellä 1 momentissa säädettyä pidempi käsittelyaika on mahdollinen poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen tutkinnan monimutkaisuuteen. Jos toimivaltainen viranomainen joutuu pyytämään tai hankkimaan asiassa lisäselvitystä, käsittelyajan kuluminen keskeytyy, kunnes tarvittavat selvitykset on saatu.

83 §

Toimivalta työntekijän oleskeluluvan myöntämiseksi

Työvoimatoimisto ratkaisee työntekijän oleskeluluvan myöntämisen 75 §:n 1 kohdassa säädetty edellytykset. Työvoimatoimisto ratkaisee, onko työnteko tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää työvoimatoimiston 1 momentin mukaan tekemän myönteisen ratkaisun jälkeen ulkomaalaiselle

83 §

Toimivalta **myöntää työntekijän oleskelulupa**

Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee työntekijän oleskeluluvan myöntämisen 73 §:ssä säädetty edellytykset. Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee, onko työnteko tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää työ- ja elinkeinotoimiston 1 momentin mukaan tekemän myönteisen *osapäätöksen* jälkeen ulkomaalaiselle

ensimmäisen työntekijän oleskeluluvan, jollei 75 §:n 2 kohdasta muuta johdu ja jollei ulkomaalaisella hakemusta jätettäessä ole muuta voimassa olevaa oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettusta perusteettomuudesta.

Jos ulkomaalaisella on hakemusta jätettäessä voimassa oleva oleskelulupa ja 75 §:n 2 kohdasta ei muuta johdu, *kihlakunnan* poliisilaitos myöntää työvoimatoimiston 1 momentin mukaan tekemän myönteisen ratkaisun jälkeen *uuden* työntekijän oleskeluluvan. Jos hakemus koskee samaa ammattialaa, työvoimatoimisto ei *kuitenkaan* suorita 72 §:n 1 momentissa tarkoitettua harkintaa.

laiselle työntekijän oleskeluluvan, jollei 36 §:stä muuta johdu ja jollei ulkomaalaisella hakemusta jätettäessä ole muuta voimassa olevaa oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettusta perusteettomuudesta.

Jos ulkomaalaisella on hakemusta jätettäessä voimassa oleva oleskelulupa *eikä* 36 §:stä muuta johdu, poliisilaitos myöntää työ- ja elinkeinotoimiston 1 momentin mukaan tekemän myönteisen *osapäätöksen* jälkeen työntekijän oleskeluluvan. Jos hakemus koskee samaa ammattialaa *kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa*, työ- ja elinkeinotoimisto ei suorita 73 §:n 1 momentissa tarkoitettua harkintaa.

84 §

Toimivalta elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämiselle

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämiselle 76 §:n 1 kohdassa säädettyjen edellytysten täyttymisen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee, onko elinkeinonharjoittaminen tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin mukaan tekemän myönteisen ratkaisun jälkeen ulkomaalaiselle *ensimmäisen* elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan, jollei 76 §:n 2 kohdasta muuta johdu ja jollei ulkomaalaisella hakemusta jätettäessä ole voimassa olevaa muuta oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettusta perusteettomuudesta.

Jos ulkomaalaisella on hakemusta jätettäessä voimassa oleva oleskelulupa ja 76 §:n 2 kohdasta ei muuta johdu, poliisilaitos myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin mukaan tekemän myönteisen ratkaisun jälkeen *uuden* elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan.

85 §

Työvoimatoimiston muu toimivalta

Työvoimatoimisto päättää työntekijän oles-

84 §

Toimivalta myöntää elinkeinonharjoittajan oleskelulupa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämiselle 76 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee, onko elinkeinonharjoittaminen tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin mukaan tekemän myönteisen *osapäätöksen* jälkeen ulkomaalaiselle elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan, jollei 36 §:stä muuta johdu ja jollei ulkomaalaisella hakemusta jätettäessä ole voimassa olevaa muuta oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettusta perusteettomuudesta.

Jos ulkomaalaisella on hakemusta jätettäessä voimassa oleva oleskelulupa *eikä* 36 §:stä muuta johdu, poliisilaitos myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin mukaan tekemän myönteisen *osapäätöksen* jälkeen elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan.

85 §

Toimivaltainen työ- ja elinkeinotoimisto

Voimassa oleva laki

*kelulupien myöntämisestä pidättäytymisestä
187 §:ssä säädetyn perustein.*

*Työvoimatoimisto antaa 78 §:ssä tarkoite-
tun ennakkotiedon työntekijän oleskeluluvan
myöntämisen työmarkkinaedellytyksistä.*

Tämän lain nojalla säädettyihin tehtäviin ovat toimivaltaisia ulkomaisen työvoiman liikkuvuuden kannalta merkittävimmissä kunnissa sijaitsevat työvoimatoimistot siten kuin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

Tässä laissa säädettyihin tehtäviin ovat toimivaltaisia ulkomaisen työvoiman liikkuvuuden kannalta merkittävimmissä kunnissa sijaitsevat työ- ja elinkeinotoimistot siten kuin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

86 §

Työsuojeluviranomainen

Työsuojeluviranomaisen vastuulla olevasta palkka- ja muiden työehtojen valvonnasta säädetään erikseen.

Jos työsuojeluviranomaisella on todennäköisiä perusteita epäillä rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 a §:ssä säädetyn luvattoman ulkomaisen työvoiman käytön, tämän lain 185 §:n 1 momentissa säädetyn ulkomaalaisrikkomuksen tai 186 §:ssä säädetyn työnantajan ulkomaalaisrikkomuksen tapahtuneen, työsuojeluviranomaisen on ilmoitettava asiasta poliisille.

Työsuojeluviranomaiselle on tarvittaessa varattava tilaisuus olla läsnä ja tulla kuulluksi käsiteltäessä esitutkinnassa ja tuomioistuimessa 2 momentissa tarkoitettua rikosta.

Työsuojeluviranomainen valvoo 73 §:n 2 ja 4 momentissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamista siten kuin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) säädetään.

(Ks. 73 §:n 2—4 mom. ylempänä)

86 §

Työsuojeluviranomainen

Työsuojeluviranomaisen vastuulla olevasta palkka- ja muiden työehtojen valvonnasta säädetään erikseen.

Jos työsuojeluviranomaisella on todennäköisiä perusteita epäillä rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 a §:ssä säädetyn luvattoman ulkomaisen työvoiman käytön, tämän lain 185 §:n 1 momentissa säädetyn ulkomaalaisrikkomuksen tai 186 §:ssä säädetyn työnantajan ulkomaalaisrikkomuksen tapahtuneen, työsuojeluviranomaisen on ilmoitettava asiasta poliisille.

Työsuojeluviranomaiselle on tarvittaessa varattava tilaisuus olla läsnä ja tulla kuulluksi käsiteltäessä esitutkinnassa ja tuomioistuimessa 2 momentissa tarkoitettua rikosta.

Työsuojeluviranomainen valvoo 86 a ja 86 b §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamista. *Valvonnasta säädetään* työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006).

86 a §

Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan on varmistauduttava siitä, että palvelukseen tulevalle ja palveluksessa olevalla ulkomaalaisella on vaadittava työntekijän oleskelulupa tai että hän ei tarvitse oleskelulupaa.

Työnantajan, joka ottaa palvelukseensa

muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa työ- ja elinkeinotoimistolle 72 §:ssä tarkoitetut selvitys ja vakuutus sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.

Työnantajan tulee säilyttää työpaikalla tiedot palveluksessaan olevista ulkomaalaisista ja heidän työnteko-oikeutensa perusteista siten, että ne ovat tarvittaessa vaivattomasti työsuojeluviranomaisen tarkastettavissa. Työnantajan on säilytettävä tiedot ulkomaalaisen palvelussuhteen päättymisestä neljä vuotta.

74 §

Toimeksiantajan velvollisuudet

Ulkomaaisen työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden työskennellessä urakointi- tai aliurakointityössä tai vuokratyövoimana työnantajan 73 §:n 1—3 momentissa tarkoitettuja velvollisuuksia sovelletaan Suomessa toimivaan pääurakoitsijaan tai pääteettäjään. Lähetetyistä työntekijöistä annetussa laissa (1146/1999) tarkoitettujen työntekijöiden työsuhteen ehtojen osalta sovelletaan kuitenkin, mitä kyseisessä laissa säädetään.

186 §

Työnantajan ulkomaalaisrikkomus

Työnantaja tai tämän edustaja, joka

- 1) tahallaan tai huolimattomuudesta pitää palveluksessaan ulkomaalaisen, jolla ei ole oikeutta ansiotyön tekemiseen,
- 2) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antaa viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja ulkomaalaisen työntöön ehdoista taikka työtehtävistä ja niiden asettamista vaatimuksista, taikka
- 3) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 73 §:n 3 momentissa säädetyn velvollisuuden,

on tuomittava *työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

86 b §

Toimeksiantajan velvollisuudet

Ulkomaaisen työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden työskennellessä urakointi- tai aliurakointityössä tai vuokratyövoimana, työnantajan 72 §:ssä ja 86 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja velvollisuuksia sovelletaan Suomessa toimivaan pääurakoitsijaan tai pääteettäjään. Lähetetyistä työntekijöistä annetussa laissa (1146/1999) tarkoitettujen työntekijöiden työsuhteen ehdoista säädetään mainitussa laissa.

186 §

Työnantajan ulkomaalaisrikkomus

Työnantaja tai tämän edustaja, joka

- 1) tahallaan tai huolimattomuudesta pitää palveluksessaan ulkomaalaisen, jolla ei ole oikeutta ansiotyön tekemiseen,
- 2) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antaa viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja ulkomaalaisen työntöön ehdoista taikka työtehtävistä ja niiden asettamista vaatimuksista, taikka
- 3) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 86 a §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden,

on tuomittava *työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

Rangaistusvastuu työnantajan ja toimeksiantajan kesken määräytyy 74 §:n mukaan. Rangaistusvastuun kohdentumisesta työnantajan ja tämän edustajan kesken säädetään rikoslain 47 luvun 7 §:ssä.

Rangaistusvastuu työnantajan ja toimeksiantajan kesken määräytyy 86 b §:n mukaan. Rangaistusvastuun kohdentumisesta työnantajan ja tämän edustajan kesken säädetään rikoslain 47 luvun 7 §:ssä.

187 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen

Työvoimatoimisto voi tehdä päätöksen, että pidättäydytään työntekijän oleskelulupien myöntämisestä sellaisen työnantajan tai toimeksiantajan palvelukseen, joka itse tai edustajansa välityksellä on antanut viranomaiselle 186 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja. Päätös pidättäytymisestä tehdään määräajaksi tai toistaiseksi. Päätöstä ei voida tehdä, jos teosta on tuomittu rangaistus.

187 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä päätöksen, että pidättäydytään työntekijän oleskelulupien myöntämisestä sellaisen työnantajan tai toimeksiantajan palvelukseen, joka itse tai edustajansa välityksellä on antanut viranomaiselle 186 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja. Päätös pidättäytymisestä tehdään määräajaksi tai toistaiseksi. Päätöstä ei voida tehdä, jos teosta on tuomittu rangaistus.

191 §

Valituskiellot

Seuraaviin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

1) viisumisäännöstön mukaista viisumihakemuksen jättämiseen liittyvää velvollisuutta, Suomen edustuston toimivaltaa, viisumihakemuksen tutkittavaksi ottamista, hakemuksen käsittelyn keskeyttämistä, hakemuksen siirtämistä edustetun Schengen-valtion viranomaiselle, viisumin myöntämistä, viisumin epäämistä, viisumin jatkamista, viisumin mitätöintiä ja viisumin kumoamista koskeva päätös, jollei kyse ole sellaista unionin kansalaisen tai häneen rinnastettavan perheenjäsenestä koskevasta viisumin epäämis-, mitätöinti- tai kumoamispäätöksestä, johon sovelletaan 10 luvun säännöksiä;

2) ulkoasiainministeriön päätös oleskeluluvan myöntämisestä Suomessa olevan ulkomaan edustuston henkilökuntaan kuuluvalla tai hänen perheenjäsenelleen taikka päätös hänelle myönnetyn oleskeluluvan peruuttamisesta;

3) päätös oleskeluluvan myöntämisestä pakolaiskiintiössä Suomeen otettavalle ulkomaalaiselle;

191 §

Valituskiellot

Seuraaviin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

1) viisumisäännöstön mukaista viisumihakemuksen jättämiseen liittyvää velvollisuutta, Suomen edustuston toimivaltaa, viisumihakemuksen tutkittavaksi ottamista, hakemuksen käsittelyn keskeyttämistä, hakemuksen siirtämistä edustetun Schengen-valtion viranomaiselle, viisumin myöntämistä, viisumin epäämistä, viisumin jatkamista, viisumin mitätöintiä ja viisumin kumoamista koskeva päätös, jollei kyse ole sellaista unionin kansalaisen tai häneen rinnastettavan perheenjäsenestä koskevasta viisumin epäämis-, mitätöinti- tai kumoamispäätöksestä, johon sovelletaan 10 luvun säännöksiä;

2) ulkoasiainministeriön päätös oleskeluluvan myöntämisestä Suomessa olevan ulkomaan edustuston henkilökuntaan kuuluvalla tai hänen perheenjäsenelleen taikka päätös hänelle myönnetyn oleskeluluvan peruuttamisesta;

3) päätös oleskeluluvan myöntämisestä pakolaiskiintiössä Suomeen otettavalle ulkomaalaiselle;

4) päätös oleskeluluvan myöntämisestä muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella;

5) päätös oleskeluluvan myöntämisestä tilapäisen suojelun perusteella turvapaikkahakemuksen käsittelyn ollessa kesken;

6) 191 a §:n mukaiseen oikaisuvaatimukseen tehty päätös;

7) päätös, jossa turvapaikkahakemuksen käsittelyn on todettu raukeavan 111 §:n 2 momentin nojalla;

8) päätös, jossa asian on todettu raukeavan sen johdosta, että hakija on peruuttanut hakemuksensa tai todennäköisesti muuttanut pois Suomesta;

9) työvoimatoimiston 78 §:n nojalla antama ennakkotieto;

10) päätös 52 b §:n mukaisesta harkintajasta ja sen keskeyttämisestä.

4) päätös oleskeluluvan myöntämisestä muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella;

5) päätös oleskeluluvan myöntämisestä tilapäisen suojelun perusteella turvapaikkahakemuksen käsittelyn ollessa kesken;

6) 191 a §:n mukaiseen oikaisuvaatimukseen tehty päätös;

7) päätös, jossa turvapaikkahakemuksen käsittelyn on todettu raukeavan 111 §:n 2 momentin nojalla;

8) päätös, jossa asian on todettu raukeavan sen johdosta, että hakija on peruuttanut hakemuksensa tai todennäköisesti muuttanut pois Suomesta;

9) *työ- ja elinkeinotoimiston 75 §:n* nojalla antama ennakkotieto;

10) päätös 52 b §:n mukaisesta harkintajasta ja sen keskeyttämisestä.

194 §

Työnantajan valitusoikeus

Työnantajalla on oikeus valittaa työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä siltä osin kuin kyse on 75 §:n 1 kohdan mukaisista edellytyksistä, jotka työvoimaviranomainen ratkaisee.

194 §

Työnantajan valitusoikeus

Työnantajalla on oikeus valittaa työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä siltä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä, jotka työvoimaviranomainen ratkaisee.

2.

Laki**ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 7 §:n 2 momentti, sellaisena
 kuin se on laissa 70/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Talletettavat tiedot

Talletettavat tiedot

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, ulkomaalaisrekisteriin saa, siltä osin kuin on tarpeen, tallettaa:

1) 5 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua hakemuksesta tai ilmoituksesta taikka hakemuksen vuoksi tehdystä tiedustelusta tai kuulemisesta ilmenevät tiedot haetusta luvasta, asiasta ja hakemuksen perusteista, maassa oleskelun ja matkan tarkoituksesta ja kestosta sekä matkareitistä, maahantulon ja maastalähdön ajankohdasta ja paikasta sekä tiedot työnantajista ja työnteosta, työnantajan veronmaksuvelvollisuuden täyttämisestä ja verojen maksuun liittyvästä maksujärjestelystä sekä ulkomaalaislain 73 §:n 1 momentissa tarkoitettua työntekijän oleskelulupaan liitettävät tiedot;

2) tiedot 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittelystä, niihin liittyvistä selvityksistä, lausunnoista, asian ratkaisusta ja päätöksen perusteista, asian raukeamisesta sekä muutoksenhausta;

3) 5 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perheenjäsenten, samassa taloudessa asuvien henkilöiden sekä vastaanottajien henkilö- ja yhteystiedot.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, ulkomaalaisrekisteriin saa, siltä osin kuin on tarpeen, tallettaa:

1) 5 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua hakemuksesta tai ilmoituksesta taikka hakemuksen vuoksi tehdystä tiedustelusta tai kuulemisesta ilmenevät tiedot haetusta luvasta, asiasta ja hakemuksen perusteista, maassa oleskelun ja matkan tarkoituksesta ja kestosta sekä matkareitistä, maahantulon ja maastalähdön ajankohdasta ja paikasta sekä tiedot työnantajista ja työnteosta, työnantajan veronmaksuvelvollisuuden täyttämisestä ja verojen maksuun liittyvästä maksujärjestelystä sekä ulkomaalaislain 72 §:ssä tarkoitettua työntekijän oleskelulupahakemukseen liitettävät tiedot;

2) tiedot 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittelystä, niihin liittyvistä selvityksistä, lausunnoista, asioiden ratkaisuista ja päätösten perusteista, asioiden raukeamisista sekä muutoksenhausta;

3) 5 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perheenjäsenten, samassa taloudessa asuvien henkilöiden sekä vastaanottajien henkilö- ja yhteystiedot.

3.

Laki**aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aravarajoituslain (1190/1993) 4 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Asuinkäyttö

Asuinkäyttö ja asukkaat

Tässä laissa tarkoitettua asuinhuoneistoa on käytettävä vuokra-asuntona.

Asuinhuoneistoa saadaan käyttää asumiseen myös ilman huoneenvuokralain (653/87) mukaista vuokrasopimusta, kun on kyse erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevista henkilöistä.

Tässä laissa tarkoitettua asuinhuoneistoa on käytettävä vuokra-asuntona.

Asuinhuoneistoa saadaan käyttää asumiseen myös ilman *asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995)* mukaista vuokrasopimusta, kun on kyse erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevista henkilöistä.

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Tässä laissa Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa;

3) jolle on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella.

4.

Laki**vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) 11 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 84/2003, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Asuinkäyttö

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Tässä laissa Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa;

3) jolle on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella.

5.

Laki**kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansanterveyslain (66/1972) 14 §, sellaisena kuin se on laeissa 1327/2010 ja 1343/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jonka kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. Henkilön asuin- ja kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jonka asukas hän on. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jonka kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. Henkilön asuin- ja kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jonka asukas hän on. *Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 4, 5 tai 7 kohdassa taikka 79 §:n 1 momentin 1, 2 tai 6 kohdassa tarkoitettu työnteko-oikeus ja jolla on Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde tai joka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen päätyttyä rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi.* Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.

6.

Laki**erikoissairaanhoidon lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1344/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Kunnan, joka on kotikuntalain (201/1994) mukaan henkilön kotikunta, on huolehdittava siitä, että henkilö saa tarpeellisen erikoissairaanhoidon terveydenhuoltolain mukaisesti. Tämän velvoitteen mukaisen erikoissairaanhoidon järjestämiseksi kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiiriin kuntayhtymään. Kotikuntalain mukaiseen kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.

Kunnan, joka on kotikuntalain (201/1994) mukaan henkilön kotikunta, on huolehdittava siitä, että henkilö saa tarpeellisen erikoissairaanhoidon terveydenhuoltolain mukaisesti. Tämän velvoitteen mukaisen erikoissairaanhoidon järjestämiseksi kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiiriin kuntayhtymään. *Kotikuntalain mukaiseen kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 4, 5 tai 7 kohdassa taikka 79 §:n 1 momentin 1—2 tai 6 kohdassa tarkoitettu työnteko-oikeus ja jolla on Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde tai joka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen päätyttyä rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi.* Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.

7.

Laki**lapsilisälain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lapsilisälakiin (796/1992) uusi 1 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

1 a §

Oikeus lapsilisään työnteon perusteella

Lapsilisää maksetaan tämän lain mukaisesti myös asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 3 b §:ssä tarkoitetun ja 3 c §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen oleskelulupa-vaatimuksen täyttävän työntekijän mukana seuraavasta lapsesta. Lapsilisää ei kuitenkaan makseta, jos työntekijän työntekooikeus perustuu ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 3 momentin 4 kohtaan tai 79 §:ään tai jos työntekijällä on lupa työskennellä enintään kuuden kuukauden ajan.

8.

Laki**lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996)

3 §, sellaisena kuin se on laeissa 1291/1999, 985/2004 ja 1256/2006, 4 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto, ja 9 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 985/2004, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Hoitomuodon valinta

Hoitomuodon valinta

Tässä laissa tarkoitetun tuen saamisen edellytyksenä on, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa ja että lapsi tosiasiallisesti asuu Suomessa.

Tässä laissa tarkoitetun tuen saamisen edellytyksenä on, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa ja että lapsi tosiasiallisesti asuu Suomessa.

Tässä laissa tarkoitettuun kotihoidon tuen hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus myös lapsesta, jonka vanhemmalla tai huoltajalla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentin taikka 3 momentin 1, 2, 5 tai 7 kohdan mukainen työnteko-oikeus. Lisäksi vanhemmalla tai huoltajalla on oltava Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde ja lupa työskennellä Suomessa vähintään kuuden kuukauden ajan. Hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus myös lapsesta, jonka vanhempi tai huoltaja on rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi vähintään kuusi kuukautta kestäneen työsuhteen päätyttyä.

Lapsen tosiasialliseen Suomessa asumiseen rinnastetaan tilanteet, joissa lapsi ei oleskele Suomessa, mutta lapsesta on oikeus tässä laissa tarkoitettuun kotihoidon tuen hoitorahaan ja hoitolisään sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 perusteella.

Oikeus kotihoidon tukeen on kuitenkin vain, jos lapsi on alle kolmivuotias tai jos lapsi kuuluu samaan perheeseen alle kolmivuoti-

Lapsen tosiasialliseen Suomessa asumiseen rinnastetaan tilanteet, joissa lapsi ei oleskele Suomessa, mutta lapsesta on oikeus tässä laissa tarkoitettuun kotihoidon tuen hoitorahaan ja hoitolisään sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 perusteella. Oikeus kotihoidon tukeen on kuitenkin vain, jos lapsi on alle kolmivuotias tai jos lapsi kuuluu samaan perheeseen alle kolmivuotiaan hoitorahaan oikeuttavan ja samalla tavalla hoidettavan lapsen kanssa.

aan hoitorahaan oikeuttavan ja samalla tavalla hoidettavan lapsen kanssa.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, ottovanhemmilla on oikeus lasten koti-hoidon tukeen, kunnes sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 12 §:ssä säädetyn vanhempainrahakauden alkamisesta on ensimmäinen maksupäivä mukaan lukien kulunut kaksi vuotta. Edellä mainittua ottovanheman oikeutta koti-hoidon tukeen ei kuitenkaan ole lapseksiottamisesta annetun lain (153/1985) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulla lapseksiottajalla. Lapseksiottamisesta annetun lain 25 §:n 1 kohdassa tarkoitettussa lapseksiottamisessa tuen saamisen edellytyksenä on, että lapseksiottajalle on myönnetty mainitussa lainkohdassa tarkoitettu Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunnan lupa.

Jos lapsi ei osallistu perusopetuslain (628/1998) mukaiseen esiopetukseen, 1 momentissa tarkoitettuna kunnan järjestämän päivähoitopaikan valintana ei pidetä sitä, että lapsi osallistuu yhden toimintavuoden ajan välittömästi ennen oppivelvollisena perusopetukseen siirtymistään kunnan järjestämään osapäivähoitoon.

4 §

Hoitoraha

Kotihoidon tuen hoitoraha on perheen yhdestä alle kolmivuotiaasta lapsesta 314,28 euroa ja kustakin seuraavasta alle kolmivuotiaasta lapsesta 94,09 euroa ja kustakin muusta lapsesta 60,46 euroa kalenterikuukaudessa. Yli kolmivuotiaasta tukeen oikeuttavasta otolapsesta hoitoraha maksetaan kuitenkin kuin alle kolmivuotiaasta.

9 §

Rahoitus

Kunta korvaa tämän lain nojalla maksetusta tuesta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta 3 §:n 2 momentin

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, *adoptiovanhemmilla* on oikeus lasten koti-hoidon tukeen, kunnes sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 12 §:ssä säädetyn vanhempainrahakauden alkamisesta on ensimmäinen maksupäivä mukaan lukien kulunut kaksi vuotta. Edellä mainittua *adoptiovanhemman* oikeutta koti-hoidon tukeen ei kuitenkaan ole *adoptiolain* (22/2012) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettulla *adoptionhakijalla*. *Adoptiolain* 39 §:n 1 momentissa tarkoitettussa *adoptiossa* tuen saamisen edellytyksenä on, että *adoptionhakijalle* on myönnetty mainitussa lainkohdassa tarkoitettu *lupa*. *Adoptiolain* 44 §:n mukaan *adoptioluvan* myöntää *adoptionhakijan hakemuksesta adoptiolautakunta*.

Jos lapsi ei osallistu perusopetuslain (628/1998) mukaiseen esiopetukseen, 1 momentissa tarkoitettuna kunnan järjestämän päivähoitopaikan valintana ei pidetä sitä, että lapsi osallistuu yhden toimintavuoden ajan välittömästi ennen oppivelvollisena perusopetukseen siirtymistään kunnan järjestämään osapäivähoitoon.

4 §

Hoitoraha

Kotihoidon tuen hoitoraha on perheen yhdestä alle kolmivuotiaasta lapsesta 314,28 euroa ja kustakin seuraavasta alle kolmivuotiaasta lapsesta 94,09 euroa ja kustakin muusta lapsesta 60,46 euroa kalenterikuukaudessa. Yli kolmivuotiaasta tukeen oikeuttavasta *adoptiolapsesta* hoitoraha maksetaan kuitenkin kuin alle kolmivuotiaasta.

9 §

Rahoitus

Kunta korvaa tämän lain nojalla maksetusta tuesta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta 3 §:n 2 ja 3 mo-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

nojalla maksetusta tuesta aiheutuvia kustannuksia, jotka valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle.

mentin nojalla maksetusta tuesta aiheutuvia kustannuksia, jotka valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle.

Valtion 1 momentin nojalla maksettavaksi tulevien kustannusten korvaus määrätään kuitenkin kuukautena käyttäen perusteena 3 §:n 2 momentin nojalla tukeen oikeutettujen perusteella maksettavia tukia.

Valtion 1 momentin nojalla maksettavaksi tulevien kustannusten korvaus määrätään kuitenkin kuukautena käyttäen perusteena 3 §:n 2 ja 3 momentin nojalla tukeen oikeutettujen perusteella maksettavia tukia.
